

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Katedra geografie

Markéta SPURNÁ

**Analýza vybraných kulturních aspektů v
suburbanizovaném zázemí Olomouce**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.
Olomouc 2019

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo):	Markéta Spurná (R170142)
Studijní obor:	Regionální geografie
Název práce:	Analýza vybraných kulturních aspektů v suburbanizovaném zázemí Olomouce
Title of thesis:	Analysis of the selected cultural aspects in the suburbanised hinterland of Olomouc
Vedoucí práce:	Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.
Rozsah práce:	100 stran, 20 vázaných příloh
Abstrakt:	Diplomová práce se zabývá analýzou vybraných kulturních aspektů pomocí kvantitativních a kvalitativních metod sběru a zpracování dat. Stěžejní základ práce tvoří dotazníkové šetření mezi obyvateli a řízené rozhovory se starosty vybraných obcí v zázemí města Olomouc s nadprůměrnou intenzitou suburbanizace. Cílem práce je provést analýzu změn sociálního klimatu v obcích v důsledku procesu suburbanizace především s ohledem na komparaci vztahů nově přistěhovaných obyvatel a starousedlíků k životu v obci, jejímu rozšiřování a vzájemnému soužití těchto dvou skupin obyvatel.
Klíčová slova:	participace, integrita, identita, přistěhovalí obyvatelé, rodáci, výstavba nových domů, rezidenční suburbanizace, statistická analýza
Abstract:	The diploma thesis deals with the analysis of selected cultural aspects using quantitative and qualitative methods of data collection and processing. The core base of the thesis consists of questionnaire for inhabitants and interviews with mayors of selected municipalities in Olomouc hinterland with high intensity of suburbanization. The aim of the work is to accomplish an analysis of changes of social climate in municipalities affected by suburbanization processes most importantly regarding comparison of relations of newcomers and old residents to the village, their attitude to increasing population and house construction and reciprocal coexistence of the two groups of residents.
Keywords:	participation, integrity, identity, immigrants, native inhabitants, house construction, residential suburbanization, statistical analysis

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Miloslava Šerého, Ph.D., a v seznamu literatury uvedla všechny zdroje použité při tvorbě této práce.

V Olomouci dne: 16. 4. 2019

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu Mgr. Miloslavu Šerému, Ph.D. za přínosné náměty, postřehy a čas věnovaný při konzultacích a dále také za realizaci dotazníkového šetření věnovaného výzkumu lokální identity obyvatel v suburbanizovaném zázemí Olomouce. Poděkování patří i starostům, kteří se ochotně podělili o svůj pohled na život v jejich obcích. Za podporu po celou dobu mého studia děkuji své rodině a přátelům.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta SPURNÁ**
Osobní číslo: **R170142**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obor: **Regionální geografie**
Název tématu: **Analýza vybraných kulturních aspektů v suburbanizovaném zázemí Olomouce**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce bude navazovat na bakalářskou práci, která se zabývala vytvořením typologie obcí v zázemí Olomouce dle míry suburbanizačního procesu. Diplomová práce se bude zabývat zkoumáním sídelní identity obyvatel v suburbanizovaném zázemí Olomouce za pomoci dotazníkového šetření pro obyvatele a starosty silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcí. Důraz bude kladen na kulturní aspekty autochtonních a alochtonních obyvatel a identifikaci případných rozdílů mezi nimi. Předpokladem je využití kvantitativních a kvalitativních metod.

Rozsah grafických prací:	Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy:	20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce:	tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:	viz příloha

Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D. Katedra geografie
--------------------------	---

Datum zadání diplomové práce:	28. listopadu 2017
Termín odevzdání diplomové práce:	10. dubna 2019

prof. RNDr. Ivo Frébor, CSc., Ph.D.
děkan

L.S.

doc. RNDr. Marián Halás, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. listopadu 2017

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- BURIAN, J., MIŘIJOVSKÝ, J., MACKOVÁ, M. (2011): Suburbanizace Olomouce: Hodnocení pomocí analýzy statistických dat. Urbanismus a územní rozvoj. Brno: Ústav územního rozvoje. 14 (5), s. 10-16
- CAVES, R. W. (2005): Encyclopedia of cities, abingdon, Oxon, OX; New York, NY: Routledge
- HALÁS, M., KLADIVO, P., ROUBÍNEK, P. (2012): Urbánní a suburbánní prostor Olomouce: teoretické přístupy, vymezení, typologie. Geografický časopis/ Geographical Journal 64 (4). s. 289-310. ISSN 0016-7193
- HNILÍČKA, P. (2005): Sídlní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů. Brno: Era. 131 s. ISBN 80-7366-028-8
- OUŘEDNÍČEK, M. (2003): Suburbanizace Prahy. Sociologický časopis. Prah: Sociologický ústav AV ČR. 39 (2), s. 235-253.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.] (2013): Sub Urbs: krajina, sídla a lidé. Praha: Academia Praha. 200 s. ISBN 978-80-200-2226-4
- OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J., MACEŠKOVÁ, M., NOVÁK, J., PULDOVÁ, P., ROMPORTL, D., CHUMAN, T., ZELENDOVÁ, S.
- KUNCOVÁ, I. (2008): Suburbanizace.cz. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje a Urbánní a regionální laboratoř, 96 s. ISBN 978-80-86561-72-1
- SÝKORA, L. (2002): Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Praha: Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. 191 s. ISBN 80-901914-9-5
- VOBECKÁ, J., KOSTELECKÝ, T. (eds). (2007): Politické důsledky suburbanizace. Analýza případových studií poměrů politického chování a občanské participace ve vybraných suburbánních lokalitách Prahy a Brna. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 60 s. ISBN 978-80-7330-129-3
- WORLD BANK (1997): Expanding the Measure of Wealth: Indicators of Environmentally Sustainable Development, Environmentally Sustainable Development Studies and Monographs No. 17. Washington D.C.: World Bank.

Obsah

ÚVOD.....	10
1 REŠERŠE LITERATURY	12
2 TEORETICKÁ ČÁST	15
2.1 DEFINICE A ZNAKY SUBURBANIZACE	15
2.2 FUNKČNÍ FORMY SUBURBANIZACE.....	16
2.3 VÝVOJ REZIDENČNÍ SUBURBANIZACE	17
2.4 REZIDENČNÍ SUBURBANIZACE A JEJÍ DŮSLEDKY	18
2.5 KULTURNÍ ASPEKTY A SUBURBIUM.....	20
3 ZÁJMOVÁ OBLAST.....	22
3.1 CHARAKTERISTIKA SO ORP OLOMOUC A JEHO SUBURBANIZOVANÝCH ČÁSTÍ	22
3.2 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA VYBRANÝCH OBCÍ.....	26
3.2.1 Bystročice.....	26
3.2.2 Dolany.....	29
3.2.3 Tovéř.....	31
4 DATA.....	33
4.1 VÝBĚR ZÁJMOVÉ OBLASTI.....	33
4.2 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ (PRO OBYVATELSTVO).....	36
4.2.1 Sběr dat.....	36
4.2.2 Příprava dat pro analýzy.....	37
4.2.3 Charakter dat.....	38
5 METODY ZPRACOVÁNÍ.....	40
5.1 ANALÝZA DOTAZNÍKŮ	40
5.2 POLOSTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY SE STAROSTY	43
6 PRAKTICKÁ ČÁST/VÝSLEDKY	45
6.1 OBECNÉ STATISTICKÉ ZHODNOCENÍ DAT Z DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	45
6.2 ANALÝZA VYBRANÝCH OBCÍ Z POHLEDU DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	55
6.2.1 Bystročice.....	56
6.2.2 Dolany.....	58
6.2.3 Tovéř.....	61
6.3 ANALÝZA VYBRANÝCH OBCÍ Z POHLEDU POLOSTRUKTUROVANÝCH ROZHOVORŮ	64
6.3.1 Bystročice.....	64
6.3.2 Dolany.....	70
6.3.3 Tovéř.....	75
6.4 ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY	81
7 DISKUSE VÝSLEDKŮ	85
ZÁVĚR.....	89

SUMMARY	92
SEZNAM LITERATURY	94
PŘÍLOHY.....	100

Úvod

Vývoj lidské společnosti a osídlení si především za posledních dvě stě let prošel velmi rychlým a dynamickým vývojem spojeným s intenzivním růstem počtu obyvatel. Průmyslová revoluce a všeobecný pokrok zvýšily kvalitu života, a především výrazně zmenšily pomyslné vzdálenosti a schopnost jejich překonávání. Lidé v mnoha oblastech světa cestují a stěhují se více než kdykoliv dřív. Průmyslová revoluce byla spouštěčem rozvoje měst a urbanizace, kdy do měst přicházeli lidé z venkova a přesouvali se z primárního sektoru směrem do sekundárního (van den Berg a kol., 1982; Ouředníček, 2000). Převažující motiv produktivismu vedl k obrovskému růstu průmyslových měst a souměstí. Měnil se hodnotový žebříček, životní podmínky i mentalita obyvatelstva. V určitém momentě však přichází specifická životní fáze systému osídlení, úroveň hospodářského rozvoje a blahobytu určité skupiny lidí ve městech, kdy se začíná hodnotový žebříček zásadně měnit. Důležitým se stává životní prostor, jeho kvalita, soukromí či bezpečnost. Odtud je již pouhý krok k procesu směřování lidí z městských center do jeho zázemí, pryč od ruchu města, zpět k některým základním často environmentalistickým hodnotám, které lidé vyměnili kdysi za hodnoty jiné (Mulíček, Olšová, 2002).

Téma diplomové práce se zaměřuje na vybrané kulturní aspekty v území ovlivněném suburbanizačními proudy obyvatel ze středně velkých a velkých měst, nejvíce pak z Olomouce, a volně navazuje na autorčinu bakalářskou práci, která se zabývala procesem suburbanizace především z hlediska kvantitativní analýzy dat. Následná motivace zabývat se hlouběji aspekty suburbanizace v okolí Olomouce vedla k rozhodnutí zaměřit se užším pohledem na změnu sociálního klimatu v obcích s ohledem na mnohdy intenzivně probíhající suburbanizační procesy v zázemí měst České republiky od 90. let 20. století až do současnosti.

Hlavním cílem diplomové práce je provést analýzu vybraných kulturních aspektů a sociální identity ve vybraných silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcích v zázemí Olomouce. Oblast zahrnutá pod kulturními aspekty a pojmem sociální identity je velmi obsáhlá a skládá se z mnoha částí, které se týkají jednotlivých jedinců jako nositelů určitého souboru hodnot, názorů, zvyků a životního stylu, jejich vzájemných interakcí a jejich vztahem k prostředí / místu, ve kterém žijí a pohybují se. Na základě tohoto členění lze pak dále definovat dílčí cíle.

Jedním z těchto cílů je odhalit, jaké hodnoty a výhody hledají nově příchozí lidé a jaké motivace se skrývají za rozhodnutím přestěhovat se právě do místa současného bydliště. Tato oblast se zaměřuje především na novousedlíky přicházející z městského prostředí, tedy suburbanizující se populaci.

Druhou rovinu pak představuje budování vztahu a sejetí obyvatel s místem bydliště, vnitřní vnímání sounáležitosti a hrdosti, kde cílem je zjistit, jak jsou obyvatelé spokojeni s životem v dané obci a jakým způsobem ovlivňuje čas pobytu v obci tento pohled, především s ohledem na rozdíly mezi skupinami starousedlíků a novousedlíků.

Další oblastí je pak společenský život v obci realizovaný prostřednictvím různých společenských, kulturních a sportovních akcí, kde dochází k sociálním interakcím. S ohledem na to, že tyto akce jsou jednou z hlavních příležitostí k integraci nově příchozích občanů, zde bude cílem zjistit, jaký je zájem o tyto interakce z řad novousedlíků, jakou měrou participují jako účastníci a také jak přispívají jako spoluorganizátoři ve srovnání se starousedlíky.

Poslední širší oblast se týká proměn sociálního klimatu, které je nejvíce ovlivněno vzájemnými vztahy novousedlíků a původních rezidentů a vzájemným vnímáním těchto dvou hlavních skupin obyvatel a jejich představami o příslušnících té druhé skupiny. Cílem je tedy zjistit, jaké postoje k sobě tyto dvě skupiny mají, jakým způsobem navazují kontakty a zda v rámci obcí vznikají nějaké uzavřené komunity.

Posledním shrnujícím cílem je rovněž kritické objektivní zhodnocení uplatněných postupů a metod, komparace dosažených výsledků s obdobnými výzkumy především z českého prostředí a hledání souvislostí a odlišností mezi získanými poznatky.

K naplnění cílů bude zapotřebí analyzovat relevantní odbornou teoretickou i praktickou literaturu a provést analýzu suburbanizace s cílem identifikovat užší výběr zkoumaných obcí. Následně bude provedena kolekce relevantních dat pomocí dotazníkových šetření s obyvateli obcí a rozhovorů se starosty. Tato data budou následně podrobena statistické analýze a získané výsledky pak využity jako podklad k hodnocení a zodpovězení jednotlivých otázek spjatých s naplněním dílčích cílů práce.

1 Rešerše literatury

Zvýšený zájem v geografii a sociologii o problematiku suburbanizace nastal v českém prostředí při její masivní vlně v 90. letech 20. století. Na zpracování diplomové práce *Analýza vybraných kulturních aspektů v suburbanizovaném zázemí Olomouce* měla vliv široká škála literatury.

V oblasti suburbanizace ji lze principálně rozdělit na dva základní druhy prací. První jsou určité teoretické práce a články, které uvádějí různé definice, aspekty, formy, komparace. Jsou tedy zobecňující, částečně generalizované a uvádějí větší množství různých příkladů, na kterých jsou založena uváděná tvrzení a mohou být zaměřena jak čistě na problematiku suburbanizace, tak i na širší spektrum procesů, v nichž suburbanizace vystupuje jako jedna z fází vývoje nebo forem přeměny osídlení. Širší zasazení suburbanizace do systému sídelních procesů řeší ve své práci kolektiv kolem van den Berga (1982) a také Martin Ouředníček (2000) ve své kritické stati k teorii stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace nebo při zasazení suburbanizace do kontextu urbanizačních procesů (Ouředníček, 2002). V souvislosti s historickým vývojem, transformačními procesy a rozvojem metropolitních oblastí v České republice popisuje proces suburbanizace Z. Čermák (1996, 2009). Z širšího hlediska celkové směřování urbánního vývoje v post-socialistických zemích popisuje K. Stanilov (2007). Otázkou statistické analýzy suburbanizace v zázemí Olomouce se zabývá Burian a kol. (2011) a aby bylo možné správně vybrat zájmové území, je rovněž potřeba určit suburbánní prostor, konkrétně ten Olomouce. Tuto otázku řeší z teoretického i praktického hlediska konkrétně na příkladu Olomouce například Halás a kol. (2012) nebo na celorepublikové úrovni M. Ouředníček, P. Špačková a J. Novák (2013), kteří se zaměřují na metodické problémy při vymezování zón rezidenční suburbanizace. Samotná metodika výpočtu intenzity suburbanizace je z významné části přejata z bakalářské práce autorky (Spurná, 2017). Tým autorů soustřeďující se kolem pražské Urbánní a regionální laboratoře a Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy patří mezi nejčilejší přispěvatele a realizátory terénních výzkumů v České republice. Mezi představitele patří především M. Ouředníček, P. Špačková, J. Novák nebo M. Feřtová, oblastí životního prostředí se zabývá T. Chuman s D. Romportlem. Menší centrum výzkumníků zabývajících se urbanizačními procesy a suburbanizací je i v Hradci Králové v čele s V. Šilhánkovou (2007, 2013).

Na druhé straně stojí praktické práce, kdy je výzkumníkem či týmem zpravidla vybrána konkrétní lokalita, kde jsou zkoumány projevy suburbanizace a její různé aspekty v jejich komplexitě nebo v úzeji zaměřených oblastech (např. změna fyzického prostředí nebo

změny v percepci v rámci různých skupin obyvatel – především alochtonních a autochtonních obyvatel). Zkoumání v rámci českých měst se nejčastěji pojí s institucemi působícími v těchto městech. V Praze to jsou práce Ouředníčka a dalších akademických pracovníků a studentů z PŘF UK (Ouředníček, 2003, 2007; Špačková, Ouředníček, 2012; Susová, 2007, 2009; Voslařová, Pudlová, 2010 aj.). Brněnská suburbia zkoumala L. Galčanová (2013), O. Mulíček a I. Olšová (2002). Příklady z obcí v zázemí obou měst pak popisují J. Vobecká a T. Kostecký (2007). Suburbanizačním procesům a regulaci rezidenční výstavbě v zázemí Českých Budějovic se věnoval například J. Kubeš (2015) nebo E. Čejková (2007).

Samostatnou kategorií pak tvoří sborníky, které čtenáři nabízejí soubor většího množství článků od vícero autorů na vybraná témata dotýkající se fenoménu suburbanizace. Mezi takovéto můžeme zařadit publikaci Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky, jejímž editorem byl L. Sýkora (2002), dále pak projekt Suburbanizace.cz od pražské Urbánní a regionální laboratoře z roku 2008 pokrývající komplexně problematiku suburbanizace. Za další přínosnou sbírku lze považovat knihu Sub Urbs: Krajina sídla a lidé (Ouředníček a kol., 2013) s rozmanitými příspěvky k různým oblastem rezidenční i nerezidenčních forem suburbanizace včetně alternativních metod výzkumu.

Jako speciální kategorii je, vzhledem k zaměření práce, potřeba *vyčlenit literaturu zaměřující se a dotýkající se roviny sociálních změn a důsledků suburbanizace, kulturních aspektů, sociální identity a lokálních komunit*. Tato má často multidisciplinární charakter a pohybuje se na pomezí oborů geografie a sociologie. Tematiky sociálních změn a důsledků se samozřejmě dotýkají mnohé práce od zástupců pražské sociální geografie, celým akademickým působením prostupuje tato tematika hlavně u P. Puldové (2005, 2006, 2008, 2010, 2011), svou dizertační práci pak problematice sociálního prostředí a lokálních komunit ve městech, suburbii i na venkově věnovala P. Špačková (2011). Otázku komunity v suburbánním prostředí řeší také T. Lupi a S. Musterd (2006). G. Gondová (2004) se zaměřila na životní styl obyvatel pražských suburbií, M. Ouředníček (2015) se zase blíže věnoval prostorům setkávání v nových českých suburbiích. Otázku veřejných prostranství řešil rovněž P. Hnilička (2013), který je i autorem knihy Sídlní kaše (2005), která je komplexní publikací spojující informace a zkušenosti z prostředí Spojených států amerických, ale i českého prostředí. Představitelkou sociologicky pojatých statí o sociálních aspektech suburbanizace je bezpochyby zástupkyně Masarykovy univerzity v Brně socioložka L. Galčanová (2013) s kolegyní B. Vackovou (2008), které se zabývají jak teoretickým uchopením změn v sociálním klimatu, tak specifickými příklady především ze zázemí brněnské metropole. Problematikou proměn politického chování a občanské participace ve vybraných obcích v zázemí Prahy a Brna se zabývali J. Vobecká s T.

Kosteleckým (2007). Vztah novousedlíků a starousedlíků ke krajině a jejímu využití zkoumali E. Klápšťová, P. Klápště a M. Říha (2013). Aspekty každodenního života pohledem obyvatel obcí Býšť a Srch v zázemí Pardubic a Hradce Králové podrobně ve své diplomové práci analyzoval M. Kačírek (2018). Přejdeme-li ke komparativním analýzám se zahraničním prostředím, pak lze zmínit práci J. Bernarda (2006) srovnávající sociální integraci přistěhovalých z velkoměst na venkov v České republice a Rakousku. Pohled na sociokulturní proměny, segregaci a mísení v post-socialistickém hlavním městě Bulharska - Sofii - poskytuje D. Daskalova a D. A. Slaev (2015). Problematiku sociálních změn na území Spojených států amerických řeší K. T. Jackson (1985). Zajímavý je také pohled na samotnou tvorbu představ a sociální konstrukce veřejného prostoru, jejíž principy a konkrétní nuance v rámci Kostariky rozebírá S. M. Low (1996), na následné užívání, spotřebu a reprodukci těchto představ a konstrukcí upínali svou pozornost E. Laurier, E. White a K. Bruckner (2002). Nejen provázanost tvorby a vnímání urbánního prostředí v západních kapitalistických zemích podává R. A. Walker (1981).

Pro zajištění správného uchopení kvalitativních šetření a analýz je potřeba vycházet z *literatury zaměřené na metody kvalitativního výzkumu*, kde nejvíce pomohla podrobná publikace od J. Hendla (2005) a ze zahraničních prací také praktická příručka D. Silvermana (2000) a práce od autorů A. L. Strauss a J. Corbin (1990).

Pro úspěšné určení obcí s nejvyšší mírou suburbanizace a statistické zpracování dat vzešlých z předchozích realizovaných terénních šetření bylo potřeba také *literatury zabývající se statistickými metodami*. Zde se čerpá z léty ověřené statistické praxe shrnuté a rozvíjené v dílech několika autorů jako jsou: J. D. Evans (1996) – statistika pro behaviorální obory, M. Frigge (1989) – implementace boxplotů, J. L. Myers (2003) – návrh výzkumu a statistická analýza, K. Pearson – pearsonův korelační koeficient, a také z díla F. Wilcoxon (1945) nebo článku D. Bradleyho (1979), z českých autorů zde pak máme práce od M. Budíkové (2010) – průvodce základními statistickými metodami, M. Melouna a J. Militkého (2004) – analýza shluků, K. Hrona (2013) – metody matematické statistiky, nebo P. Hebáka a J. Hustopeckého (1987) – vícerozměrné statistické metody a jejich aplikace.

2 Teoretická část

Suburbanizace je jeden z nejvýznamnějších procesů probíhajících v zázemí velkých měst včetně Olomouce. Zkoumání procesu suburbanizace je relevantním nástrojem k hodnocení budoucího vývoje obcí a také je to vhodným kritériem k vymezení různých typů obcí z hlediska jejich minulého vývoje. Umožňuje rozdělit obce podle stupně vývoje do určitých kategorií, ze kterých mohou být poté vybráni zástupci.

Nejdříve je v kapitole vymezena definice suburbanizace a její základní znaky, které následně přechází k podrobnějšímu členění na rezidenční suburbanizaci a komerční suburbanizaci. Jelikož má rezidenční suburbanizace stěžejní roli v rozvoji obcí v zázemí velkých měst, bude blíže rozebrán i její celkový průběh na území České republiky a zasazen do kontextu celkových společenských změn. V závěru kapitoly bude pozornost věnována různým důsledkům a doprovodným jevům suburbanizace v oblasti environmentální, ekonomické a především sociální.

2.1 Definice a znaky suburbanizace

Už od počátku prvních sídel bylo znakem rozšiřování měst s rostoucím počtem obyvatel, tenhle nezměnitelný fakt doby minulé se nese až do současné doby, ačkoliv je rozvoj v modernějším duchu, přesto lidstvo bude růst, rozvíjet se i nadále nezvratitelnou rychlostí. Suburbanizace je typickým procesem rozšiřování měst, který můžeme historicky zaznamenat jak ve vývoji měst vyspělých západních zemí, tak u našich měst. Lze říci, že se jedná o vývojově vyšší fázi urbanizačního procesu, kdy dochází ke stagnaci počtu obyvatel v jádrovém městě a naopak růstu počtu obyvatel v příměstské zóně, která přímo navazuje na kompaktní město. Podstata suburbanizace spočívá v přesunu obyvatelstva, jejich aktivit anebo různých funkcí z center měst do nových obydlí v zázemí (Halás a kol., 2012; Ouředníček, 2007).

Za migraci z měst do suburbií jsou především zodpovědní ekonomicky dobře situovaní obyvatelé hledající kvalitní životní podmínky. V suburbiích se díky tomu projevuje zvýšená intenzita výstavby, kvůli které bývají nenávratně zabrány orné půdy. Rozvoj je často spjatý se zvýšenou četností developerských aktivit včetně stavby tzv. domů na klíč. Vybavenost obcí technickou a sociální infrastrukturou se pak často nedokáže přizpůsobit rychlému rozvoji a stává se nedostatečnou. Významně roste osobní automobilová doprava i díky zhoršenému propojení zázemí s centrem hromadnou dopravou. K růstu současně přispívají také přetrvávající silné vazby suburbantů na jádrové město (Feřtřová a kol., 2013; Galčanová, 2013; Ouředníček, 2013; Ouředníček a kol., 2013).

2.2 Funkční formy suburbanizace

Jak již bylo dříve řečeno, proces suburbanizace dáváme do souvislosti s prostorovým šířením, respektive dekoncentrací, rozmanitých funkcí z jádrového města do jeho blízkého okolí. Z hlediska charakteru suburbanizace rozlišujeme dvě základní funkční formy (typy). Prvně se jedná o *rezidenční* suburbanizaci, v jejímž důsledku dochází ke stěhování obyvatel a šíření rezidenční (obytné) funkce. Druhou hlavní skupinou je pak tzv. *komerční* suburbanizace, která pokrývá většinu ostatních lidských aktivit, především ekonomicko-hospodářského charakteru. Za produkt komerční suburbanizace považujeme výstavbu různých nákupních center, průmyslových parků či logistických center, v jejichž rámci se kumulují obchodní, distribuční, výrobní a skladovací aktivity. Výjimkou nejsou ani centra výzkumu. Tyto lokality nejčastěji vznikají tzv. na zelené louce (greenfields) v okolí exitů dálnic s dobrou dopravní dostupností (Ptáček a kol., 2013; Sýkora, 2002). V literatuře české i zahraniční je však výrazně větší pozornost věnována suburbanizaci rezidenční jako vývojově starší formě (Ouředníček, 2013).

Růst bytové výstavby a počtu obyvatel na okraji nebo v zázemí měst nemusí být vždy znakem probíhající suburbanizace, důležitou podmínkou je právě výchozí prostředí, odkud lidé do daných lokalit směřují. V mnoha rozvojových zemích rychlým a neřízeným tempem rostou okrajové lokality velkých měst. Vzhledem k industriální fázi vývoje těchto zemí se ovšem jedná o převažující projev urbanizace, kdy do měst přicházejí lidé z venkova s vyhlídkou lepších podmínek pro život. V Evropě lze tento trend ještě stále pozorovat u některých jihoevropských metropolí (Daskalova, Slayev, 2015). Naopak suburbanizace vyžaduje převahu obyvatelstva migrujícího z měst, přičemž v současných podmínkách českých metropolí tvoří tito migranti 60-80 % obyvatel (Čermák a kol., 2009)

Fyzická podoba, vnitřní struktura i vztahy uvnitř lokalit se do značné míry liší napříč zeměmi a jsou závislé na mnoha dílčích faktorech, ať už se jedná o strukturu systému osídlení, angažovanost místní správy v oblasti územního plánování nebo hodnotovou orientaci a ekonomickou situaci obyvatel. Mezi společné rysy patří realizace nové rozptýlené bytové výstavby situované v jednopatrových a dvoupatrových rodinných domech, tedy ve formě bydlení vyznačující se zvýšenými nároky na prostor, a tudíž tvořící oblasti s nižší hustotou osídlení oproti městským centrům (Perlín, 2002).

Neřízenou formou rezidenční suburbanizace, typickou pro americká města, je tzv. sídelní kaše, která se vyznačuje roztráštěným nekompaktním rozvojem volně do krajiny, což je z velké části dáno benevolencí samospráv. Typická je roztroušená výstavba nebo naopak kumulace

jednotvárných obytných budov s nedostatečnou podpůrnou infrastrukturou (Sýkora, 2002; Sýkora, 2003; Walker, 1981). Vzhledem k velikosti měst a vzdálenosti dopravy se vžil i pojem „noclehárna“, který označuje část města, kam lidé směřují pouze za spánkem (Burian, 2011; Ouředníček, 2008). V Evropě naopak zaznamenáváme větší angažovanost s ohledem na rozvoj příměstských lokalit, který je více řízen a propojován s ostatními politikami a územními rozhodnutími (Sýkora, 2002; Kubeš, 2015).

2.3 Vývoj rezidenční suburbanizace

Kořeny prvotní suburbanizace lze nalézt již ve starověku a středověku, kdy vznikala za hradbami města předměstí a podhradí. Potvrzené příklady suburbií jsou doloženy již několik tisíc let zpátky u starověkých měst na Blízkém východě (Ouředníček, 2002).

V moderním pojetí je suburbanizace chápána jako součást procesu vývoje měst vznikajících v rámci městotvorných procesů ovlivňovaných koncentračními a dekoncentračními tendencemi obyvatelstva. Klasická fáze suburbanizace je úzce spojena především s průběhem průmyslové revoluce (Ouředníček, 2002; Ouředníček, 2013; Sýkora, 2003).

V současné době lze v mnohých oblastech světa identifikovat tzv. postmoderní suburbanizaci (Spojené státy, západní Evropa, Rusko i Asie). Ta je charakteristická tvorbou a růstem nových měst v okrajových částech metropolitních oblastí. I přes fyzickou propojenost s jádrovým městem vystupují jako nezávislá centra, což je mnohdy dáno velkými velikostmi metropolí a vzdálenostmi. Mnohdy vznikají i specializovaná sídla (technourbs, technocity). Odlišnost od klasické formy suburbanizace lze vidět v zdrojovém místě migrace, která se přesouvá z vnitřního města na předměstí (Ouředníček, 2002).

Klasická forma suburbanizace, která se na území České republiky začala rozvíjet v meziválečném období, byla téměř utlumena centrálně plánovanou politikou po nástupu socialistického režimu. Do 80. let tak místo rodinných obydlí vznikala sídliště panelových domů, a to především v předem vybraných lokalitách na základě konceptu střediskové soustavy osídlení. Na příkladu střední a východní Evropy tak lze vidět jasný odraz toho, jak významně může územní správa působit na rozvoj území (Čermák, 1996; Sýkora, 2002; Ouředníček, 2008; Daskalová, Slaev, 2015).

K rozvoji suburbanizace dochází až ve druhé polovině 90. let, kdy došlo k uklidnění turbulentního počátku období transformace doprovázeného růstem příjmů a kupní síly některých obyvatel a státní podporou hypotečního financování. Šíření suburbanizace mělo hierarchický charakter, zpočátku se rozvinula v zázemí velkých měst, později se však rozšířila i do měst menších. K určitému oslabení poptávky po novém bydlení došlo v důsledku

hospodářské krize, avšak později došlo k opětovnému nastartování suburbanizačních procesů, ale již ne v takové míře jako v první dekádě 21. století (Sýkora, 2002; Ouředníček a Špačková, 2013).

Suburbanizace v českém prostředí probíhá zpravidla v návaznosti na již existující sídla a jejich zástavbu, tedy jak na okraji měst, tak v obcích s vhodnými podmínkami v těsném zázemí měst v dojížděkové vzdálenosti zpravidla do 30 min (dle velikosti jádrového sídla). Autonomních sídel (greenfield) je pouze malé množství (Ouředníček, 2008).

2.4 Rezidenční suburbanizace a její důsledky

Rezidenční suburbanizace má řadu důsledků a to jak sociálního charakteru, tak i ekonomického a environmentálního. Tyto důsledky jsou spojeny s posunem životního cyklu nových obyvatel migrujících do suburbí, kteří jsou sociálně zajištěni, mají trvalou práci a stabilní bydlení, proto uvažují o lepších životních možnostech v podobě klidu a lepšího životního prostředí mimo centrum města, ovšem tento příliv nových obyvatel vede k zásahům v lokální komunitě obce a jejího pořádku (Ouředníček, Špačková 2013; Špačková, 2011). Za *sociální negativní působení* můžeme považovat sníženou participaci na veřejném životě. Dále může docházet ke vzniku polarizace mezi městem a suburbii v rámci migrace obyvatelstva z vnitřního města, které je ekonomicky i sociálně silnější (Ouředníček 2013; Potočný, 2006; Novák et al., 2007; Ouředníček, 2007; Stanilov, 2007; Galčanová, Vacková, 2008). Touto migrací obyvatelstva z centra města do jeho zázemí dochází k sociálně-transformačnímu procesu v prostředí. Vlivem odlišnosti ve stylu žití, které se projevuje v odlišných názorech, stylu myšlení, způsobu bydlení, může díky tomu docházet ke konfliktům mezi novousedlíky a rodáky (Puldová, Novák 2008). Lidem z měst chybí kontakty v rámci obce, jsou zaměřeni spíše individuálně, nejsou zvyklí na semknuté vztahy na venkově a menších obcích, kde se sousedi znají a sdružují. Nemají ani tak blízký vztah k přírodě, především zemědělské půdě, jako starousedlíci. Z počátku tedy dochází k izolovanosti skupin v rámci novousedlíků a starousedlíků, avšak postupně může docházet až k harmonickému splynutí alochtonního obyvatelstva s autochtonním. Přirozeně v obci nově přistěhovalí navazují kontakty s obyvatelstvem v blízkosti svého obydlí a postupně díky společným zařízením či akcím (sportovní, obecní, zábavní) dochází k rozšiřování známostí a izolovanost jde do pozadí. Sociální kontakty a jejich navazování jsou spojené se vzdáleností, a tedy sociálním faktorem a fyzickým faktorem. Kdy sociální faktor je charakterizován sociálně demografickými rozdíly a fyzický faktor je doprovázen vzdáleností mezi novou a starou zástavbou (Ouředníček, 2003; Ouředníček, 2013; Puldová, Novák 2008). Můžeme zde zařadit i faktor technologický, kdy dochází díky moderním komunikačním technologiím, k udržování stálých kontaktů mimo

bydliště a může tak docházet k odcizení v lokální komunitě a naopak zachování úzké spjatosti s centrálním městem a kontakty v rámci něj (Puldová, Ouředníček 2006; Špačková 2011). Postupné prolínání obou skupin a vytváření vazeb je také umožňováno prostřednictvím dětí novousedlíků a starousedlíků a jejich doprovázením do sociálních institucí jako je škola, školka a různé kluby (žen, důchodců a kroužky dětí). V tomto případě by se dalo říci, že jsou ženy mostem pro sociálně komunikační funkčnost, kterou vnášejí do venkovské komunity (Ouředníček 2013; Špačková, Ouředníček, 2012; Galčanová, Vacková, 2008; Gondová, 2004; Puldová, 2005, 2006; Čejková, 2007; Susová, 2007, 2009; Špačková, 2011).

Ekonomické důsledky suburbanizace jsou úzce provázány především s financováním obecních rozpočtů, územním plánováním a případně dopravou. Stěhování lidí mezi územími obcí (zde především z měst na venkov) lze rozčlenit do několika rovin, mezi kterými mohou vznikat nesoulady. První, na první pohled viditelnou, rovinou je fyzické přemístění a pobyt v obci, druhou rovinou je však přemístění z hlediska trvalého pobytu a jeho nahlášení. Nově přistěhovalí obyvatelé často necítí potřebu měnit své trvalé bydliště, většinu času během dne tráví v jádrovém centru, kde vyřizují i většinu osobních záležitostí. Tímto jednáním však ochuzují obec o finanční prostředky, které by se mohly vynaložit na chod a rozvoj obce (Vobecká, Kostecký, 2007; Macešková, Ouředníček, 2008; Ouředníček, 2013). Přitom právě stěhování nových obyvatel přináší nové potřeby pro budování infrastruktury a dostatečné kapacity služeb, které noví i stávající obyvatelé vyžadují. To následně může vést k problémům s komunálním financováním. Růst počtu obyvatel a jejich životní úrovně stimuluje také přesun ostatních funkcí. Kupní síla obyvatel, snadná dopravní dostupnost a nižší cena pozemků patří mezi významné lokalizační faktory pro komerční suburbanizaci (Ptáček, Szczyrba, 2007). Obyvatelé příměstských oblastí a obcí tak mají blízko do obchodních center, které mohou i navštívit během cesty z práce do svých domovů (Sýkora, 2002). Stěhování obyvatel z měst na venkov a zachování jejich provázanosti s městským prostředím zvyšuje nároky na kvalitu a kapacitu dopravních sítí a případně spojů veřejné dopravy (Hnilička, 2005), což klade nemalé nároky na plánování územního rozvoje, management území a správné rozhodování. Na druhou stranu noví zainteresovaní obyvatelé mohou přinášet do obcí kontakty, podnikatelské aktivity a finanční prostředky na podporu obecních aktivit a spolků (Šilhánková et al 2013). Přesun zpravidla zajištěných obyvatel a některých jejich aktivit z center do zázemí měst má samozřejmě nezanedbatelný vliv i na samotné centrální město. Především v amerických metropolích s již pokročilou suburbanizací dochází k vyliďňování městských center, která nejsou po ztrátě kupní síly a pracovních příležitostí lákavá ani pro komerční subjekty (Sýkora, 2002). V chátrajícím centru se pak koncentrují obyvatelé s nižší životní úrovní. V evropských

městech je situace řešena s větší důsledností a ztráta rezidenční funkce center je nejčastěji nahrazována komerčními funkcemi vázanými na rekreaci a turismus, koncentraci řídicích funkcí a transformaci bývalých obydlí na kancelářské prostory.

Environmentální důsledky jsou spojeny s rozdílnou cenou pozemků v suburbiiích a v jádrovém městě, kdy tento fakt přináší příliv nových obyvatel do zázemí měst z jeho centra a nese s sebou řadu negativních dopadů. Fragmentace krajiny je jednou z důsledků suburbanizace v environmentálním faktoru, který s sebou nese ztrátu kvalitní půdy společně s ekosystémovými vazbami. Noví obyvatelé venkovských komunit pro svoji bytovou výstavbu často potřebují dopravní a technickou infrastrukturu. Především se silniční dopravou nám tedy roste stupeň fragmentace krajiny, jelikož s vytvářením izolovaných ostrůvků nám vzniká neprostupná bariéra pro pohyb organismů (Cílek, Baše 2005; Chuman, Romportl 2008, 2013; Ouředníček 2013). Dále můžeme uvažovat z environmentálního pohledu o záboru zemědělské půdy, kdy dochází k zástavbě obytnými zónami, dálnicemi, průmyslovými areály či nákupními středisky, to s sebou nese ztrátu vysoce úrodného půdního fondu, jehož obnova trvá i stovky let. Tyto zmiňované důsledky jsou spojené s nadměrnou konzumací krajiny a změnou struktury krajiny, což s sebou nese nedostatečnou konektivitu v krajině. V případě koncentrovanější suburbanizace by docházelo k nižším nákladům na občanskou vybavenost a také k lepšímu provozu a výstavbě technické infrastruktury, tím by se zvýšila lokální dopravní spojení hromadné dopravy do centra měst a dále by se snížila individuální automobilová doprava. Díky koncentrovanější suburbanizaci by docházelo k nižšímu odtoku srážkových vod a snížené spotřebě energie, dále by byla lepší kvalita vzduchu a nižší míra hluku v důsledku snížené individuální automobilové dopravy nahrazené ve větší míře efektivní obsluhností veřejnou dopravou (Chuman, Romportl 2008; Sýkora 2002; Šilhánková et al 2013; Meeus, Gulinck, 2008).

2.5 Kulturní aspekty a suburbium

Suburbium je z hlediska geografického charakteristické svou lokalizací a má svou materiální fyzickou formu, druhou neoddělitelnou složku lze pak považovat za abstraktní a je tvořena určitou identifikací, pojmenováním či reprezentací obyčejnými lidmi. V odborné literatuře je povaha suburbií vnímána velmi rozporuplně. Pro mnohé zvláště zahraniční teoretiky jsou suburbia ve srovnání například se starými centry měst sériově produkovaným, vyprázdněným prostorem bez vlastní paměti, *genia loci* a neschopná generovat pocity přináležení. Walker (1981) vnímá rodinné domy na předměstích jako materializovaný projev nerovnosti přístupu různých skupin obyvatel ke zdrojům v moderní společnosti – jedná se tedy o místa odloučení středních a vyšších vrstev. V opačném pohledu je však suburbium

prostorem, který přitahuje klidem, bezpečím, vlným sousedským prostředím a zdá se jako ideální pro spořádaný rodinný život. S tímto pohledem také úzce souvisí všeobecné kulturní změny dané novým způsobem uvažování o rodině a organizaci rodinného života, ve kterém se projevují koncepty soukromí a odloučení, přičemž koncept soukromí odděluje privátní sféru domova jako feminizovaného prostředí od sféry veřejné (Johnson, Johnson, 2008) a koncept odloučení pak především odlučuje práci a výrobu od rodiny (Jackson, 1985). Domov se tak stává útočištěm před vnějším světem a místem odpočinku a relaxace, kde lidé nabývají pocitu autonomie a kontroly nad prostorem (Lupi, Mustred, 2006).

Transformace současných sídel není pouze otázkou přemísťování aktivit a budováním materiálních statků v předměstských oblastech, nýbrž reprezentuje i kulturní a společenské změny. Otázkou výzkumů tedy je prozkoumat, jak jsou nové prostory v suburbánních oblastech sociálně produkovány a konstruovány (Low, 1996) a jak dochází k jejich utváření, prožívání, reprodukci a spotřebě (Laurier, Whyte, Bruckner, 2002). Důležité je také to, jak zde probíhá budování sociální identity, vazeb a pocitů přináležení k místu nebo formování společenských konfliktů a nerovností (Savage, Bagnall, Longhursts, 2005).

Mezi základní otázky, které si kladou mnozí autoři a výzkumníci, patří nevyjasněný názor na vnímání pozitivních a negativních aspektů ovlivňování života (sociálního prostředí) projevujících se v suburbanizovaných lokalitách. Často totiž záleží na tom, jaké formy vztahů jsou rozvíjeny a jaké jsou podmínky pro procesy separace a segregace nových rezidentů ve srovnání s postoupnou integrací a zvýšenou participací na sociálním životě v obci (Puldrová, Ouředníček, 2006).

Jedním z klíčových pojmů je tzv. sociální klima, které je složkou sociálního prostředí a v rámci sociální struktury obyvatelstva je obsaženo pouze částečně. Jeho definice je obtížná a zahrnuje například stupeň sociální soudržnosti, charakter vztahů mezi skupinami, stav, ve kterém se lokální společnost nachází nebo typy chování, přičemž skupiny obyvatel se stejnou sociální strukturou se mohou významně lišit právě v charakteru a vlastnostech sociálního klimatu. Jackson (1985), popisující situaci hlavně z pohledu amerických suburbií, zařazuje mezi hlavní problémy sociální separaci, polarizaci sociální struktury obyvatelstva a ztrátu sociální soudržnosti, což se z geografického hlediska projevuje odloučením starých a nových lokalit, resp. obyvatel obce, dále sníženou interakcí obou skupin a také v malém zájmu nových obyvatel o veřejný obecní život. Tento pohled sdílí například Hnilička (2005) nebo Sýkora (2003). Naopak posilující, omlazující a aktivizující účinky suburbanizace na sociální i ekonomický kapitál vnímají v českých podmínkách i na základě výzkumů v zázemí Prahy Ouředníček (2003) nebo Gondová (2004).

3 Zájmová oblast

Zájmovou oblast představuje 12 silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcí nacházejících se v SO ORP Olomouc. Obce byly vybrány pomocí hierarchické shlukové analýzy (viz kapitola 4.1 Výběr zájmové oblasti). V podkapitole 3.1 jsme se nejprve věnovali celé SO ORP Olomouc a jeho silně a nadprůměrně suburbanizovaným částem. Následně jsme se zaměřili na konkrétní tři obce, u kterých byli starostové ochotni poskytnout rozhovor (viz kapitola 5.2 Polostrukturované rozhovory se starosty).

3.1 Charakteristika SO ORP Olomouc a jeho suburbanizovaných částí

Popíšeme si vybraná kritéria z Přílohy 1 a Přílohy 2, přičemž budeme uvažovat v popisu o Příloze 1, jelikož v Příloze 2 byly použity standardizované hodnoty pro shlukovou analýzu, z kterých jsme vybírali naše silně a nadprůměrně suburbanizované obce (Příloha 3). Nyní uvažujeme o 12 obcích (Obr. 1). Nejintenzivnější hrubá míra migračního salda (Příloha 4) je v Hlušovicích (45,76), Bukovanech (23,96), Hněvotíně (22,39) a Dolanech (17,98), naopak nejnižší ve Velké Bystřici (6,76). V rámci hrubé míry bytové výstavby (Příloha 5) jasně dominovaly Hlušovice (17,75), ostatní obce již měly větší odstup: Bukovany (8,82), Tověř (7,69) či Dolany (7,57). K největšímu růstu rozlohy zastavěných ploch (Příloha 13) došlo v Hlušovicích (o 45 %), Hněvotíně (29 %) a Tověři (22 %). Nejvyšší hodnoty sice dosahují Bystrovany, to je ovšem z velké části způsobeno stavbou velkého logistického střediska.

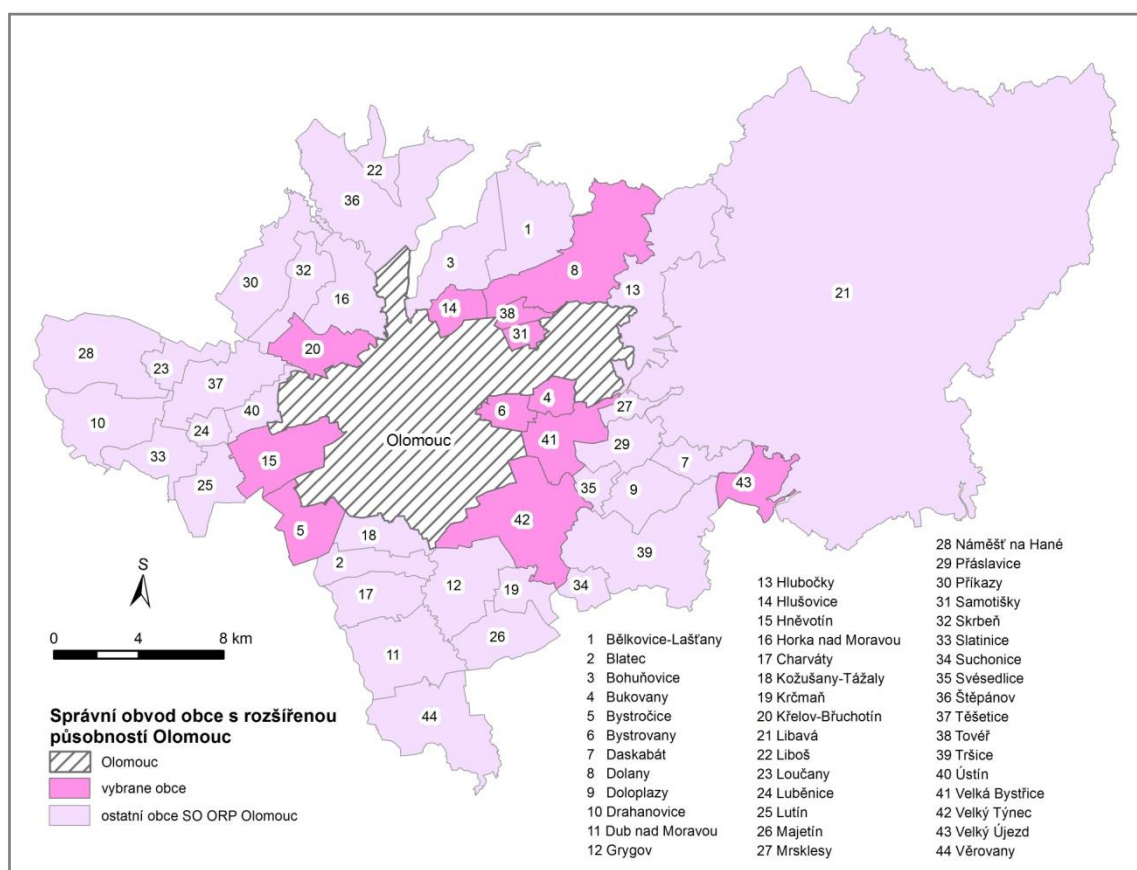
Dobrou polohu obcí vůči Olomouci odráží časová dostupnost (Příloha 7, Příloha 8), která se pohybuje mezi 11 až 16 minutami. Výjimkou je Velký Újezd, kde doba doježdění převyšuje 20 minut. U dopravní obslužnosti (Příloha 9) zase vyčnívají Samotišky (155 spojů denně), přes které jezdí autobusy i do Tověře a Dolan a na Svatý Kopeček. Velmi dobře jsou obsluhovány i města Velká Bystřice (60) a Velký Týnec (52). Relativně horší je to pak u Hlušovic, Velkého Újezdu a Bystročic, kde se mohou lidé spolehnout na méně než 20 spojení.

K největší proměně věkové struktury (Příloha 10) došlo mezi lety 2000 až 2016 v Hlušovicích, kde se index stáří snížil o 113 bodů. Výrazně omládlý také Samotišky (-61). Naopak i přes výraznou výstavbu a migrační saldo zestárlo obyvatelstvo v Bukovanech (+32) a dále pak také ve městě Velká Bystřice (+32). S příchodem nových obyvatel zpravidla dochází i k razantnějšímu růstu zastoupení práce v terciárním sektoru národního hospodářství (Příloha 11), kde k největšímu skoku došlo u Hlušovic (18 p. b.), Dolan (17,59) a Bystrovan (17,56). U dalších obcí pak došlo nejčastěji k růstu o 10-12 p. b. Pokud se do obce stěhují mladé páry, které mívají brzy děti, tak to má vliv jak na snižování indexu stáří, tak na porodnost v obci.

Nejvyšší porodnost (Příloha 14) byla zaznamenána v Hlušovicích (15,11 %), relativně nižší pak oproti ostatním obcím byla v Tovéři (9,99 %).

S intenzitou stěhování klesá i zastoupení rodáků (Příloha 12). V Hlušovicích jejich zastoupení pokleslo mezi lety 2001 a 2011 o více než 20 p. b., v Hněvotíně pak o přibližně 15 p. b. Klesající avšak oproti ostatním relativně stabilnější zastoupení máme v obcích Velká Bystřice (-6,91 p. b.) či Samotišky (-7,09 p. b.).

Jako doplňkový ukazatel vystupuje syntetický ukazatel vzdělanosti (Příloha 15). Nejvyšší hodnoty se koncentrují především v obcích na severovýchodě od Olomouce (Samotišky, Hlušovice, Tověř), naopak nižší jsou hodnoty v obcích na jihu a jihozápadě (Bystročice, Velký Týnec, Hněvotín).

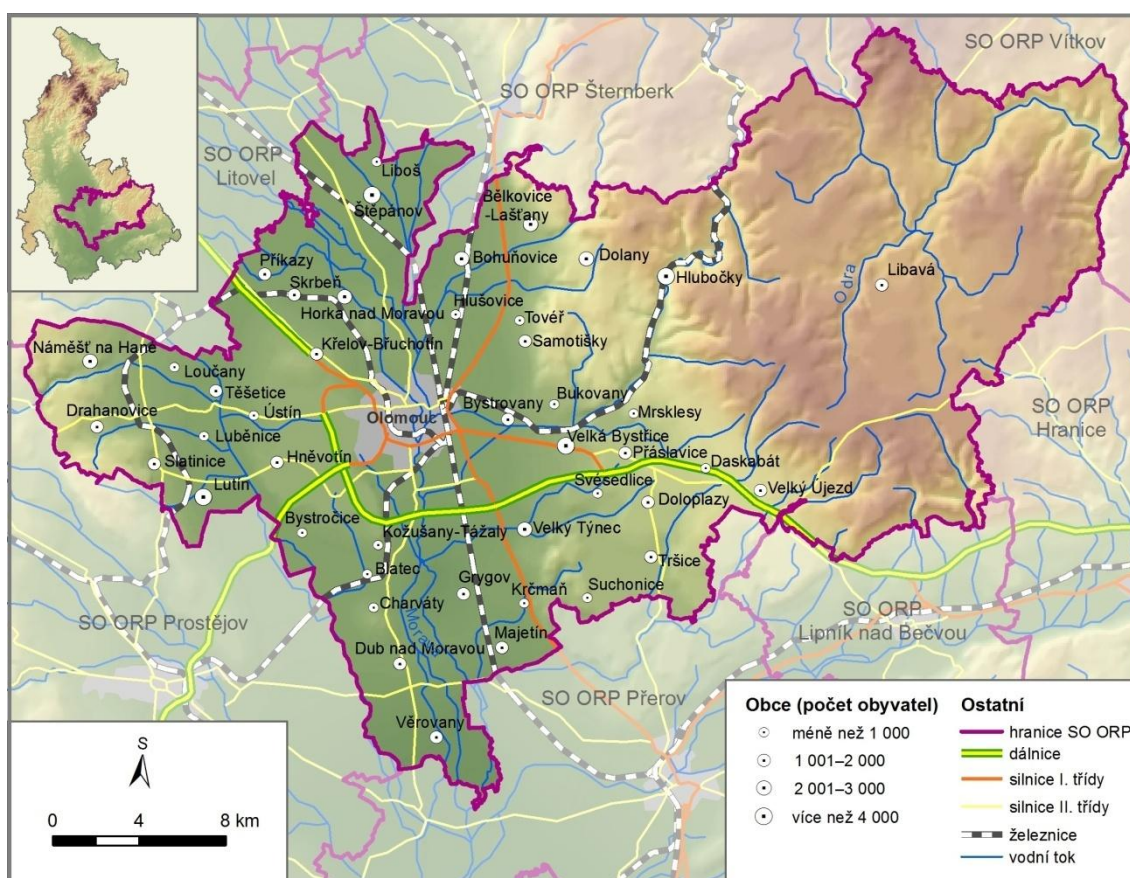

Obr. 1 Vymezení obcí SO ORP Olomouc; vlastní zpracování

zdroj: ArcČR® 500

Obslužnost v Tověři, Dolanech, Hlušovicích a Samotiškách je zajištěná silnicí první třídy 46, která vede ze Šternberka a zajišťuje tak dobré napojení do Olomouce (Obr. 2). V Hlušovicích navíc máme i železniční síť. Dominantou této oblasti je poutní místo Svatý Kopeček, které je vstupní branou do přírodních krás Nízkého Jeseníku. Obyvatelé tak mají k dispozici jak úrodnou zemědělskou půdu Hornomoravského úvalu, tak rozsáhlé lesní porosty. Na jih od této oblasti

se pak nachází seskupení obcí Bystrovany, Bukovany a město Velká Bystřice. Hlavní dopravní tepnou je silnice I. třídy číslo 35, která směřuje přímo do centra Olomouce. Občané Bystrovan a Velké Bystřice mohou využít i železniční dopravu. Dominantou oblasti je řeka Bystřice a její údolí, které je oblíbenou destinací pro odpočinek a rekreaci (Mariánské údolí). Dále na východ leží Velký Újezd a jako jediná z vybraných obcí nesousedí s Olomoucí, ale přesto má dobrou dopravní dostupnost. Ve Velkém Újezdu lze využít dopravní napojení na Olomouc, jak silnici druhé třídy 437, tak dálnici 35, která vede z Lipníka nad Bečvou. Velký Týnec leží v blízkosti Olomouce s dopravním napojením na dálnici 35 a silnici první třídy 55. Na západním okraji Olomouce se nachází obce Bystročice, Hněvotín, Křelov-Břuchotín, přičemž všechny obce jsou v bezprostřední blízkosti dálnice. Obce Bystročice a Hněvotín mají napojení na dálnici 46, která vede z Prostějova a Hněvotínem navíc prochází silnice druhé třídy 570. Křelov-Břuchotín má napojení na dálniční síť 35 z Mohelnice do Olomouce. To umožňuje nejen dobrou dostupnost do Olomouce jako města, ale výhodou polohy je také blízkost nákupního centra Olomouc City a Globusu v městské části Olomouce Neředíně, které je hned na okraji města ve směru na Křelov-Břuchotín.

Obr. 2 Obecně-geografická mapa SO ORP Olomouc; vlastní zpracování

zdroj: ArcČR® 500

Správní obvod obce s rozšířenou působností Olomouc leží ve středu Olomouckého kraje a je největším SO ORP v kraji s rozlohou 816,96 km² (viz Tab 1.). Na tomto území žije celkem 163 995 obyvatel, z toho 100 494 žije pouze v Olomouci, což je 61 %. Hustota zalidnění v městském prostředí Olomouce dosahuje 973 obyvatel/km². Naproti tomu ve zbytku SO ORP je to pouze 89, avšak většina obcí v přímém zázemí Olomouce dosahuje zvýšených hodnot hustoty zalidnění. V rámci 12 vybraných obcí je tak hustota zalidnění na průměrné úrovni 186 obyvatel na km², nejvyšší pak konkrétně u Samotišek (720), Velké Bystřice (357) nebo Bystrovan (296) a Tověře (293). Relativně nízká je pak u Bystročic (102) či Dolan (115), což je ovšem způsobeno rozsáhlostí území nebo mnoha přírodními pozemky. Z toho důvodu je někdy vhodnější srovnat obce a území i na základě hustoty zalidnění v přepočtu na zastavěnou plochu. Zde dominuje opět Olomouc, ale u jednotlivých obcí se hodnoty velmi liší. Relativně silně zalidněné jsou očekávaně Samotišky (10 845), avšak hodně se zde vyšvihly Bukovany (11 271) a Hlušovice (10 967), nadprůměrných hodnot dosáhla Tověř (8 494). Naopak trochu více prostoru mají například lidé v Bystročicích (6 306). Vliv na tento ukazatel mají samozřejmě ale i zastavěné plochy, které nejsou určeny k bydlení (logistické centrum v Bystrovanech, nákupní středisko Olympia ve Velkém Týnci). Celkově na území 12 vybraných obcí (103 km²) žije 19 180 obyvatel, přičemž hustota zalidnění na zastavěnou plochu je 7 330 obyvatel/km².

Tab. 1 Vybrané údaje o silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcích SO ORP Olomouc k 31. 12. 2017

<i>obec</i>	<i>počet obyvatel</i>	<i>rozloha [km²]</i>	<i>zastavěné území [km²]</i>	<i>hustota zalidnění [obyv./km²]</i>	<i>hustota zalidnění zastavěného území [obyv./km²]</i>
Bukovany	678	3,16	0,06	215	11 271
Bystročice	818	8,01	0,13	102	6 306
Bystrovany	1 039	3,51	0,19	296	5 463
Dolany	2 732	23,77	0,37	115	7 298
Hlušovice	881	4,25	0,08	207	10 967
Hněvotín	1 823	11,73	0,25	155	7 440
Křelov-Břuchotín	1 711	7,91	0,24	216	7 044
Samotišky	1 367	1,90	0,13	720	10 845
Tověř	603	2,06	0,07	293	8 494
Velká Bystřice	3 295	9,22	0,46	357	7 151
Velký Týnec	2 887	20,62	0,44	140	6 488
Velký Újezd	1 346	6,83	0,19	197	7 039
<i>celkem</i>	<i>19 180</i>	<i>102,96</i>	<i>2,62</i>	<i>186</i>	<i>7 330</i>
<i>Olomouc</i>	<i>100 494</i>	<i>103,33</i>	<i>7,48</i>	<i>973</i>	<i>13 441</i>
<i>SO ORP</i>	<i>163 995</i>	<i>816,96</i>	<i>16,76</i>	<i>201</i>	<i>9 783</i>

zdroj: ČSÚ (2018)

3.2 Základní charakteristika vybraných obcí

Obce Bystročice, Dolany a Tověř byly vybrány na základě shlukové analýzy silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcí, a dále na základě strukturovaných rozhovorů se starosty vybraných obcí. O shlukové analýze se bavíme v kapitole 4.1 Výběr zájmové oblasti. Hlubší popis strukturovaných rozhovorů se starosty nalezneme v kapitole 4.3 Strukturované rozhovory se starosty. Nyní si představíme základní charakteristiku vybraných obcí, přičemž údaje jsou použity z výpočtů bakalářské práce „Proces suburbanizace v zázemí Olomouce“ (Spurná, 2017). Tyto výpočty z bakalářské práce byly navýšeny o rok 2016 pro všechna kritéria, které si nyní popíšeme jednotlivě ve vybraných obcích.

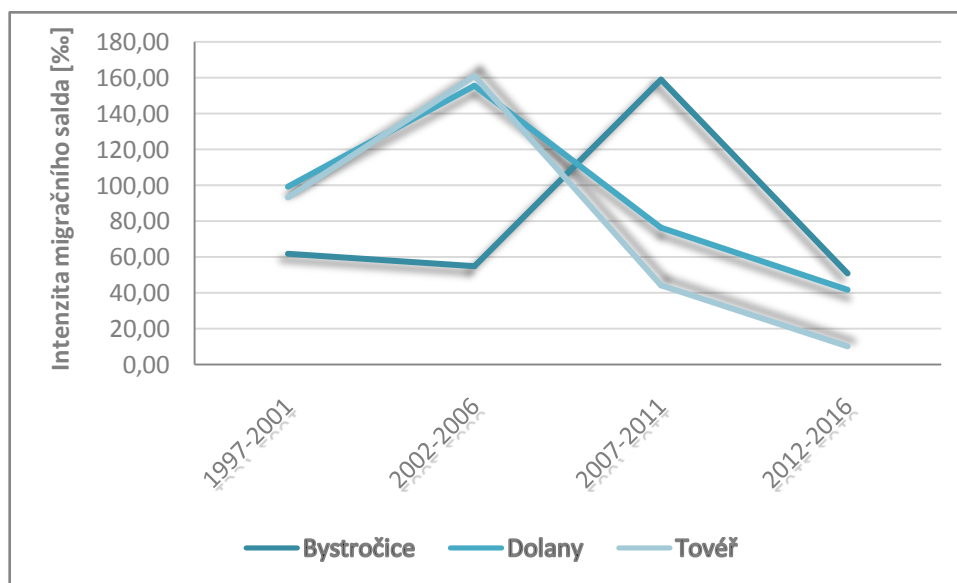
3.2.1 Bystročice

Obr. 3 Vývoj zastavěných ploch v Bystročicích v letech 2003, 2006, 2012, 2016
zdroj: ČÚZK (2018a), ČÚZK (2018b)

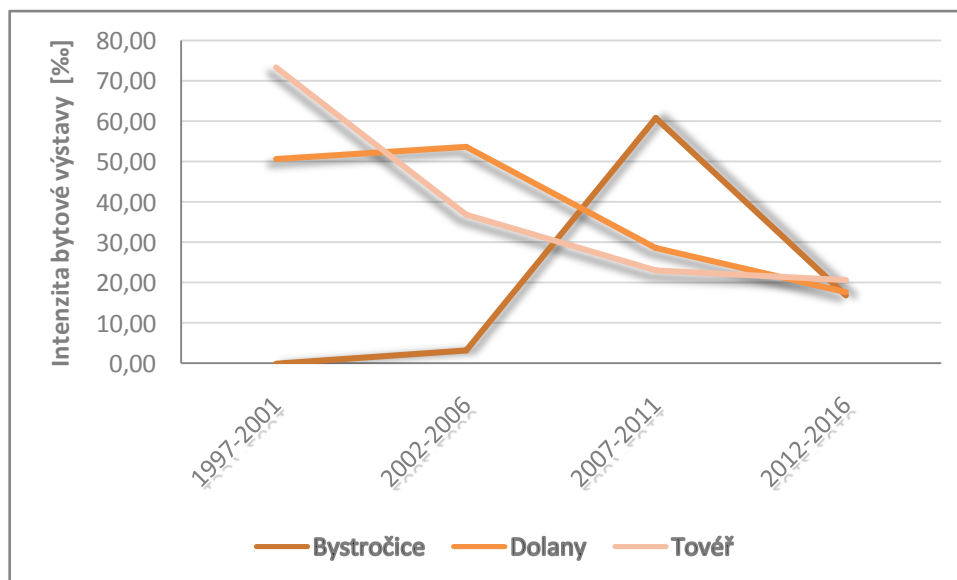
Katastrální území obce Bystročice přímo sousedí na jihozápadě s Olomoucí. Obec Bystročice nedisponuje přírodními krásami, zato má výbornou dopravní polohu. V blízkosti obce se nachází dálnice D46 spojující Prostějov s Olomoucí. K vybavení obce patří první stupeň základní školy a mateřská škola. Z důvodu zvýšeného počtu dětí v mateřské škole byla provedena nová přístavba v roce 2013. Obec nabízí pro děti i dospělé sportovní vyžití v sokolovně, na dětském hřišti a na minigolfu. Mezi základní služby v obci lze zařadit: poštu,

obchod s potravinami a hospodu. K dispozici je také knihovna a autoservisy. Na Obr. 3 vidíme skokový růst na severní a západní straně zastavěného území mezi lety 2006 až 2012. Na severu vznikly hned dvě nové rovnoběžné příjezdové cesty k lokalitě nových domů.

Obr. 4 Intenzita migračního salda ve vybraných obcích

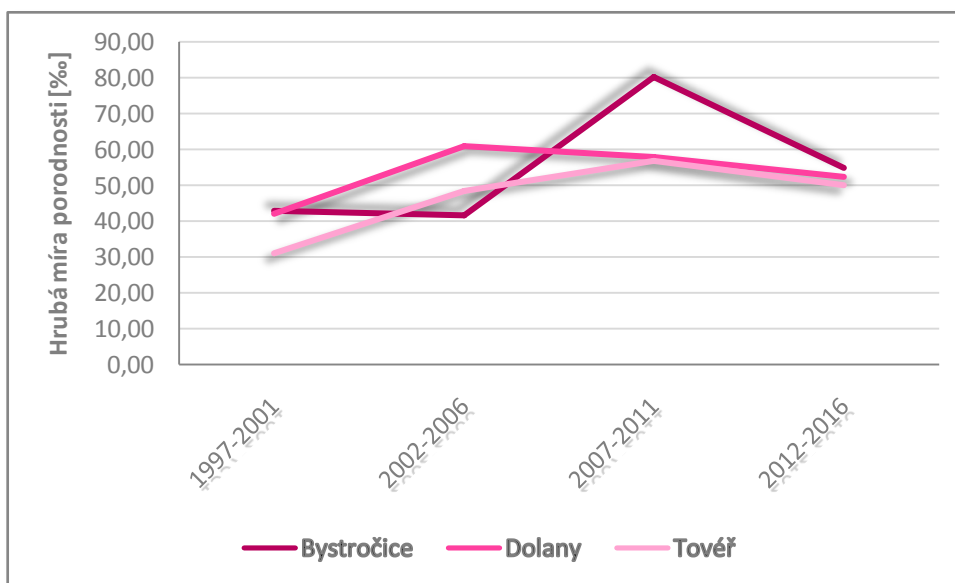
Největší intenzita migračního salda (Obr. 4) byla v Bystročicích v období 2007–2011 (159 ‰), přičemž hodnoty ukazatele jsou zkoumány pro čtyři pětiletá období. Nejintenzivnější migrace v Bystročicích je spojená s obdobím, kdy se v SO ORP Olomouc začalo na JZ části stavět později jak na SV části.

Obr. 5 Intenzita bytové výstavby ve vybraných obcích

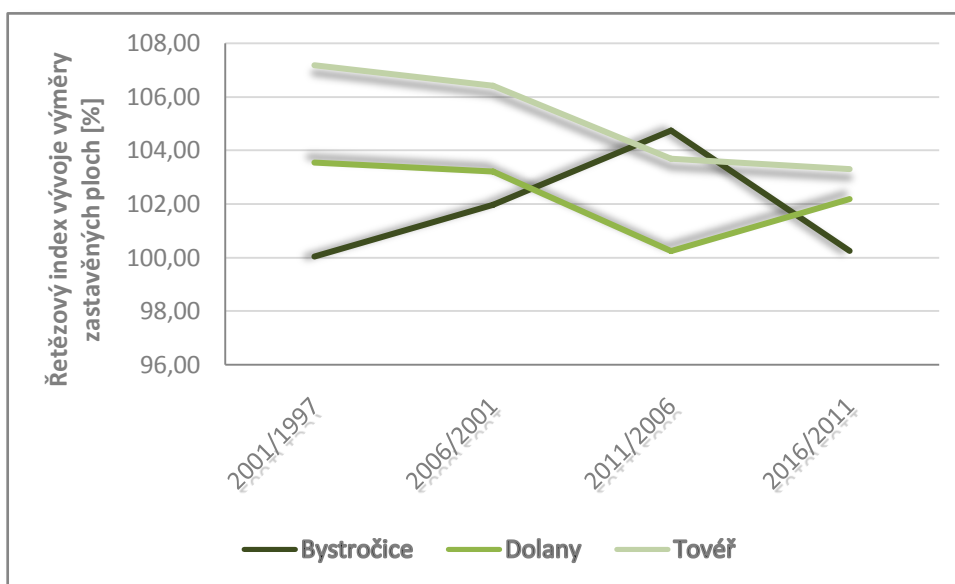
V Obr. 5 můžeme vidět, že nejintenzivnější nárůst bytové výstavby v Bystročicích probíhal v období 2007–2011 (61 ‰). Opožděný, avšak o to silnější nástup, byl způsoben uvolněním

stavební uzávěry. Poté ovšem nastal prudký pokles v období 2012–2016 (17 ‰). Intenzita bytové výstavby má podobný trend vývoje od období 2007–2011 jako intenzita migračního salda.

Obr. 6 Hrubá míra porodnosti ve vybraných obcích

Největší porodnosti bylo v Bystročicích dosaženo rovněž v období 2007–2011 (80 ‰), což je spojené s migrací nových zpravidla mladých obyvatel a bytovou výstavbou v území. Následně vidíme postupný pokles porodnosti (Obr. 6).

Obr. 7 Řetězový index vývoje výměry zastavěných ploch ve vybraných obcích SO ORP Olomouc (víceletá období)

Nejvíce se stavělo v Bystročicích mezi lety 2006 a 2011 (Obr. 7). Po roce 2011 došlo k útlumu rozšiřování zastavěných ploch a prakticky tak byly dokončovány pouze již dříve rozestavěné či opravované domy.

V Příloze 7 můžeme vidět z grafu časové dostupnosti od Olomouce po silnici v roce 2016, že Bystročice jsou vzdáleny od Olomouce 13 minut po silnici, což je třetí nejkratší vzdálenost. Ovšem co se týče počtu dopravního spojení prostředky hromadné dopravy z Bystročic do Olomouce, tak ta je na velice nízké úrovni v počtu spojů (16) oproti jiným obcím, kdy medián počtu spojů v ostatních obcích je 30 spojů za den ve všech suburbanizovaných obcích (Příloha 3). Lidé jsou tedy odkázáni především na automobilovou dopravu.

V rámci indexu stáří vidíme u Bystročic nejvýraznější vliv příslušnosti obyvatel, kdy mezi lety 2000 a 2016 se index snížil z hodnoty 111 na 94. Nyní je tedy dětí více než občanů v důchodovém věku. V Bystročicích, Dolanech i Tovéři došlo také k zásadní transformaci ekonomické aktivity obyvatel, kdy podíl obyvatel pracujících v terciárním sektoru vzrostl u Bystročic o 11,5 % bodu a celkově tak v sektoru služeb pracovala téměř polovina pracujících obyvatel. V Tovéři došlo k růstu o 12,2 % bodů. Nejvíce si ovšem přilepšily Dolany, které se vyšvihly z 32 % na 50 %. Suburbanizace přispěla ke snížení zastoupení rodáků mezi lety 2001 a 2011 z 50 % na 39 %. V porovnání s jinými suburbanizovanými obcemi však Bystročice relativně zaostávají v oblasti vzdělanosti, kde syntetický ukazatel vzdělanosti dosahoval v roce 2011 hodnoty pouze 2,28.

3.2.2 Dolany

Obec Dolany se nachází na severovýchodě v blízkosti Olomouce na dvou geomorfologických celcích a to Nízkém Jeseníku a Hornomoravském úvalu. Západním okrajem prochází silnice první třídy 46 spojující Olomouc a Šternberk, které jsou skoro ve stejné vzdálenosti od obce Dolany (cca 10 km). Katastrální území tvoří čtyři základní sídelní jednotky a to Dolany, Nové Sady, Véska a Pohořany. V obecní části Dolany se nachází základní umělecká škola, základní škola (prvního i druhého stupně) a mateřská škola. Mateřská škola se také nachází i v obecní části Véska. V obci se nachází supermarket a obchod se smíšeným zbožím a dále pošta, poliklinika s lékárnou a pro starší obyvatele je k dispozici dům s pečovatelskou službou. Obec je velmi dobře vybavena restauračními a pobytovými zařízeními. Přímo v Dolanech si mohou obyvatelé zajít do několika restaurací, hostinců i do pizzerie. V centru obce je i cukrárna a pití a zábavu obstarává bar u hřiště. Ve Vésce je jeden moderní hotel a v Pohořanech se nachází dvě restaurace. Co se týče sportovních aktivit, tak mají obyvatelé Dolan k dispozici sportoviště a fotbalové hřiště. Ve Vésce se pak nachází sportovní klub, kde lze

hrát tenis na kurtech nebo si i zaplavat. Mezi Věskou a Pohořany se pak nachází hotel golf resort Olomouc s golfovým hřištěm. V Pohořanech si obyvatelé mohou zahrát fotbal či se svést na koni v jízdárně. Klíčovou rozvojovou lokalitou nové výstavby je jihovýchod Dolan, kde vznikla úplně nová čtvrť rodinných domů, a jih a jihozápad centrální části obce. Nejintenzivnější výstavbu lze vidět mezi lety 2003 a 2006 (viz Obr. 8). V menší míře se pak budovaly nové domy vyplňující volné pozemky v nové zástavbě, asi největší stavbou pak byl nový atletický stadion.

Obr. 8 Vývoj zastavěných ploch v Dolanech v letech 2003, 2006, 2012, 2016

zdroj: ČÚZK (2018a), ČÚZK (2018b)

Za vrcholnou etapu intenzity migračního salda (Obr. 4) lze považovat období let 2002–2006 (156 ‰). Nejintenzivnější bytová výstavba dle Obr. 5 je také v období 2002–2006 (53 ‰), následně dochází k jejímu postupnému poklesu, přičemž můžeme vidět, že intenzita bytové výstavby je vysoká už na počátku zkoumaného období 1997–2001 (50 ‰). Hrubá míra porodnosti (Obr. 6) v Dolanech není tak rozkolísaná jako v Bystročicích. V období 2002–2006 (61 ‰) můžeme vidět nejintenzivnější hrubou mírou porodnosti, což je opět spojené s přisunem nových obyvatel a bytovou výstavbou. Dolany mají do roku 2011 podobný trend vývoje zastavěných ploch jako Továř (Obr. 7), kdy nejvyšší intenzity růstu je dosaženo již v prvním období a poté rozšiřování postupně oslabuje, avšak po roce 2011 dochází opět k dalšímu rozšiřování. S vhodností lokality pro migraci a bytovou výstavbou se pojí dobrá časová dostupnost do olomoucké aglomerace, která se u Dolan pohybuje okolo 16 min (Příloha

7). Na časovou dostupnost se váže i dobré dopravní spojení v rámci vybrané obce do centra Olomouce, které se pohybuje okolo 46 dopravních spojů za den. Co se věkové struktury týče, patří obyvatelé Dolan spíše mezi ty mladší a v roce 2016 zde dosahoval index stáří hodnoty pouze 77, což je nejméně ze všech tří blíže sledovaných obcí. V rámci zastoupení rodáků pak dochází k obdobnému poklesu jako u Bystročic z 49 % na 39 %. I vzhledem k déle trvajícimu procesu suburbanizace mají Dolany lepší strukturu vzdělanosti a syntetický ukazatel vzdělanosti dosahoval hodnoty 2,47.

3.2.3 Tověř

Tověř sousedí ze severní části s Dolany. Původně byla Tověř přímo součástí obce Dolany a později se oddělila. Veškeré služby v obci se nachází pohromadě v jejím centru. Smíšené zboží lze zakoupit ve večerce. Pohostinství nabízí restaurace Tověřská Rychta. Pro rodiče a jejich děti je k dispozici mateřská škola a do základní školy musí docházet děti do Dolan. Tověř se nachází v příjemném prostředí v zákrytu Svatého Kopečka.

Obr. 9 Vývoj zastavěných ploch v Tověři v letech 2003, 2006, 2012, 2016

zdroj: ČÚZK (2018a), ČÚZK (2018b)

Podobně jako v Dolanech, byla významná intenzita migračního salda (Obr. 4) v Tověři v období 2002–2006 (161 ‰). Je to dáno prvotní výstavbou na SV části SO ORP Olomouc. Intenzivní bytová výstavba byla na začátku období 1997–2001 (73 ‰), potom vidíme postupný

pokles až do současnosti (Obr. 5). Vývoj výstavby dokumentuje i Obr. 9, kde již v roce 2003 existuje nová lokalita na východě zastavěného území obce. Mezi lety 2003 a 2006 v této oblasti přibývají další nové domy a obsazena je i jižní strana příjezdové ulice směřující v západovýchodním směru. Poté výstavba v této lokalitě ustává a pokračuje na jihozápadě směrem na Olomouc, kde mezi lety 2012 a 2016 vzniká i příjezdová cesta pro čtyři nové rodinné domy.

Tověř má podobný trend jako Dolany v hrubé míře porodnosti (Obr. 6) do období 2002–2006, kdy nám porodnost v obou obcích rostla. U Tověře na rozdíl od Dolan pak roste porodnost i následující období v letech 2007–2011, kde zaznamenáváme i nejvyšší intenzitu hrubé míry porodnosti 57 ‰. Rozvoj zastavěných ploch v Tověři dosáhl svého vrcholu již v počátečním období 1997–2001 (107 %), následně dochází k postupnému útlumu, přesto je však intenzita rozvoje oproti ostatním dvěma obcím na výrazně vyšší úrovni (Obr. 7). Tověř se pohybuje s časovou dostupností do Olomouce okolo 14 minut (Příloha 7). Obyvatelé mohou využít 31 dopravních spojení za den, což je o jeden dopravní spoj navíc oproti mediánu v počtu dopravních spojů v suburbanizovaných obcích (30). Relativně rovnoměrnější rozvoj Tověře přispěl k zachování rovnovážného stavu v oblasti věkové struktury obyvatel, kdy došlo jen k nepatrnému snížení indexu stáří z hodnoty 97 v roce 2000 na 94 v roce 2016. Již v roce 2001 bylo zastoupení rodáků v Tověři na relativně nízké úrovni (44 %) a jejich relativní pokles byl prakticky totožný s ostatními sledovanými obcemi. Proto již v roce 2011 v obci žila pouze jen třetina rodáků. Tověř pak díky rozvoji sahajícímu až do 90. let dlouhodobě profituje v oblasti rostoucí vzdělanosti svých obyvatel. Hodnota 2,67 je v rámci SO ORP Olomouc (s výjimkou Olomouce) na třetím místě za Samotíškami (2,75) a Hlušovicemi (2,73).

4 Data

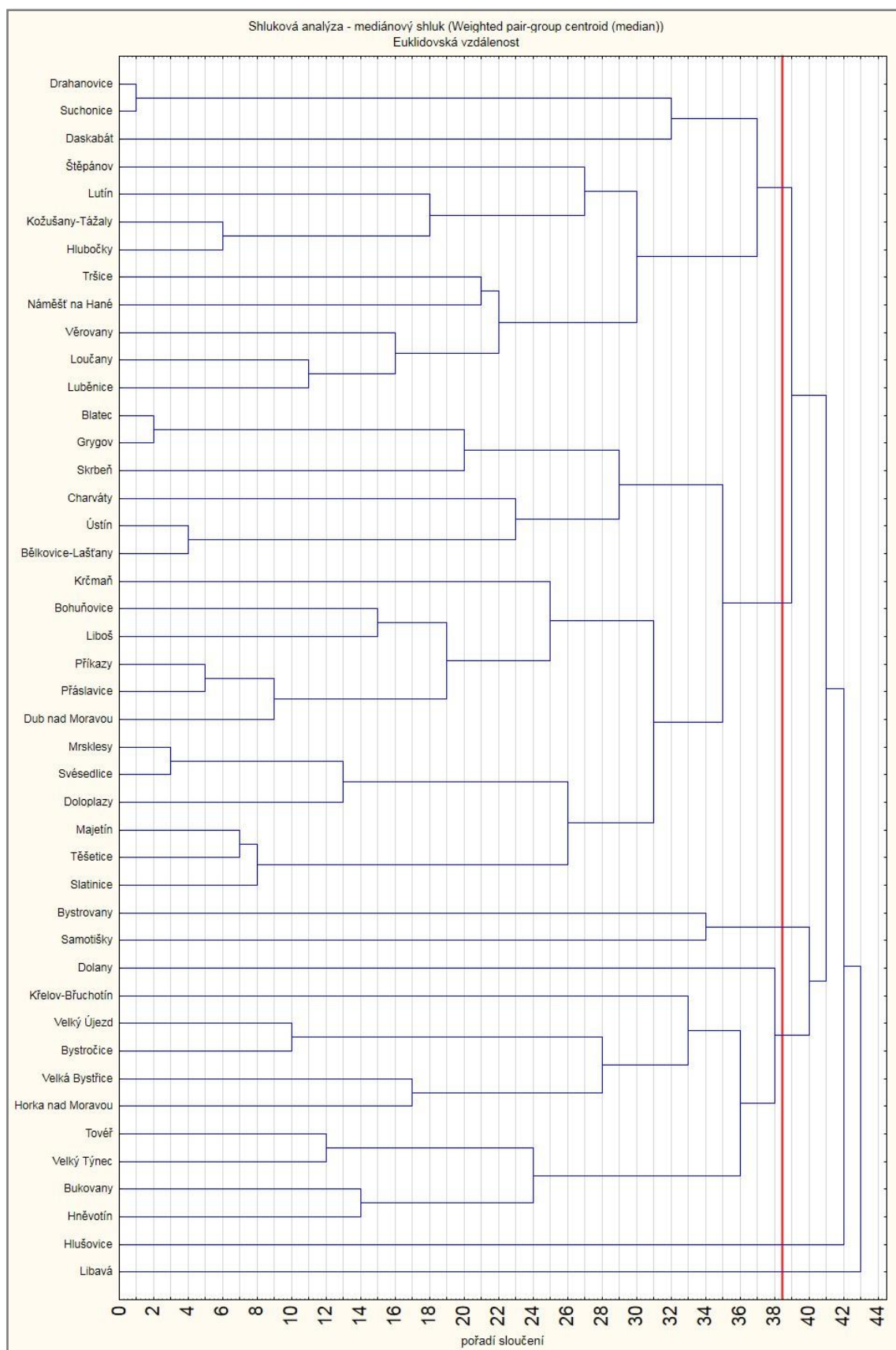
4.1 Výběr zájmové oblasti

Výběr zájmové oblasti probíhal na základě bakalářské práce, kde se řešil „Proces suburbanizace v zázemí Olomouce“ (Spurná, 2017). Zkoumané ukazatele zůstaly zachovány, ale časové období bylo doplněno o rok 2016. V rámci bakalářské práce bylo konečné rozdělení obcí do skupin provedeno na základě kvartilové metody, kdy v každé skupině byl stejný počet obcí. Při následné diskuzi u obhajoby jsme se s vedoucím i oponentem práce shodli na tom, že toto rozdělení není optimální, protože plně nezohledňuje rozdíly mezi danými obcemi. Lepší volbou pro rozdělení obcí do jednotlivých skupin je shluková analýza. Uvnitř těchto skupin jsou si navzájem jednotlivé obce více podobné (Meloun, Militký, 2004).

Konkrétně jsme v rozšiřující práci použili metodu hierarchického shlukování, přičemž vzdálenost dvou shluků byla definována jako vzdálenost jejich mediánů. Tato analýza je založená na spojování jednotlivých objektů (obcí) do shluků na základě nejmenší vzdálenosti mediánů dvou shluků. Vzdálenost je vypočítána euklidovsky. Výsledná struktura provedené shlukové analýzy se dá zobrazit formou dendrogramu (Meloun, Militký, 2004; Hartigan, 1975; Hebák, Hustopecký, 1987; Sneath, Sokal, 1973)

Dendrogram je graf, který vizuálně zobrazuje postupné spojování jednotlivých objektů do shluků, kdy vlevo máme zpočátku jednotlivé objekty a vpravo nakonec máme jeden jediný shluk složený ze všech těchto objektů (Vomáčková, 2011). Vidíme tedy, že první se spojily Drahanovice a Suchonice a jako poslední se k ostatním zapojila Libavá, která má největší extrémní hodnotu a je tedy nejméně podobná ostatním (Obr. 10).

Prostorové umístění jednotlivých obcí zařazených do výsledných skupin lze vidět v Příloze 3 a v Tab. 2. Celkem jsou zde 4 skupiny, přičemž jsou zde dvě extrémní hodnoty (Hlušovice, Libavá).

Obr. 10 Dendrogram suburbanizovaných obcí vytvořený pomocí shlukové analýzy

Tab. 2 Skupiny obcí SO ORP Olomouc podle intenzity suburbanizace (mediánová metoda shlukové analýzy)

<i>název obce</i>	<i>číslo shluku</i>	<i>celkové hodnocení</i>	<i>skupina</i>
Hlušovice	1	27,41	extrém
Bystrovany	2	16,25	silně suburbanizované
Samotíšky	2	14,89	
Dolany	3	8,91	
Tovéř	3	7,38	nadprůměrné suburbanizované
Velký Týnec	3	7,27	
Bukovany	3	6,86	
Hněvotín	3	6,72	
Křelov-Břuchotín	3	5,62	
Velký Újezd	3	4,74	
Bystročice	3	4,64	
Velká Bystřice	3	4,04	
Horka nad Moravou	3	3,88	
Charváty	4	1,84	podprůměrně suburbanizované
Ústín	4	1,42	
Bělkovice-Lašťany	4	1,37	
Blatec	4	0,87	
Grygov	4	0,85	
Skrbeň	4	0,6	
Doloplazy	4	0,03	
Mrsklesy	4	-0,07	
Svéslavice	4	-0,09	
Majetín	4	-0,5	
Těšetice	4	-0,57	
Slatinice	4	-0,64	
Krčmaň	4	-1,18	
Příkazy	4	-1,54	
Přáslavice	4	-1,59	
Dub nad Moravou	4	-1,68	
Bohuňovice	4	-1,8	
Liboš	4	-1,94	
Věrovany	5	-2,29	slabě suburbanizované
Loučany	5	-2,42	
Luběnice	5	-2,52	
Tršice	5	-2,77	
Náměšť na Hané	5	-3,09	
Štěpánov	5	-3,48	
Lutín	5	-4,03	
Kožušany-Tážaly	5	-4,19	
Hlubočky	5	-4,26	
Daskabát	5	-5,12	
Drahanovice	5	-5,98	
Suchonice	5	-5,99	
Libavá	6	-19,39	extrém

zdroj: vlastní zpracování

4.2 Dotazníkové šetření (pro obyvatelstvo)

4.2.1 Sběr dat

Základní data výzkumu lokální identity obyvatel v suburbanizovaném zázemí Olomouce byla poskytnuta katedrou regionální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci v rámci vyučovaného předmětu, který byl zaměřen na stěhování obyvatel do zázemí Olomouce. Cílem šetření bylo zhodnotit vztah obyvatel zázemí Olomouce ke svým obcím. Zhodnocení probíhalo ve 12 suburbanizovaných obcích.

Na základě předchozí bakalářské práce dle Spurné (2017) „Proces suburbanizace v zázemí Olomouce“ a její statistické úpravy při celkovém hodnocení, která byla popsána v kapitole 4.1 ve Výběru zájmové oblasti, bylo vybráno 12 silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcí včetně extrémních Hlušovic. Následně byl zpracovaný kvantitativní výzkum za pomoci anonymních dotazníků pro 12 vybraných obcí, který měl získat analytická data pomocí statistických metod za pomoci venkovního terénního průzkumu nevýběrovým výzkumným vzorkem (a ověřit tím pravdivost představ o vztahu proměnných), (Hendl, 2005). Formou kvantitativního výzkumu byl standardizovaný dotazník písemné podoby pod vedením Mgr. Miloslava Šerého, Ph.D., který současně dotazníkové šetření vymyslel a vytvořil. Data byla kolektována studenty v termínu 20. – 22. 4. 2018 v rámci předmětu Terénní cvičení ze sociální a ekonomické geografie (na katedře geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého), pod kódem KGG/TCSG. 19 otázek ve standardizovaném dotazníku bylo položeno uzavřenou, polootevřenou i otevřenou (volnou) formou s časovou náročností 10 až 15 minut (viz Příloha 16). Všechny 441 vybraných dotazníků bylo přepsáno ručně do tabulkového programu EXCEL a slovní odpovědi byly číselně zakódovány.

Tab. 3 Počet dotazníků v zájmových suburbanizovaných obcích SO ORP Olomouce

<i>obce</i>	<i>počet dotazníků</i>
Bukovany	20
Bystročice	41
Bystrovany	40
Dolany	38
Hlušovice	46
Hněvotín	34
Křelov-Břuchotín	40
Samotičky	40
Tovéř	22
Velká Bystřice	40
Velký Týnec	40
Velký Újezd	40
suma	441

Počet dotazníků v obcích se odvíjel od počtu obyvatel v dané obci a jejich přítomnosti na veřejném prostranství. Můžeme konstatovat, že počet dotazníkových šetření je rovnoměrný (viz Tab. 3) a pohybuje se okolo 40 dotazníků, kromě obcí Bukovany (20), Tověř (22). Nižší počet respondentů je způsoben počtem studentů na danou obec, kdy v Bukovanech a Tověři nebyl takový počet dotazujících jako ve zbylých obcích.

4.2.2 Příprava dat pro analýzy

Dle Hendla (2005) na základě metody statistického šetření v kvantitativním přístupu dosáhneme testování hypotéz v neexperimentálním výzkumu. Abychom mohli provést závěry o platnosti hypotéz je potřeba si připravit data a to formou sloučení kategorií a vytvoření nových skóreů. O sloučení kategorií uvažujeme v případě otázek 4, 7, 14, 15. Otázka 4 se slučovala z původních čtyř odpovědí na bázi slovního kódu a to na rodáky a přistěhovalé. Zbýlé otázky 7, 14, 15 se sloučily číselným kódem z původních jedenácti kategorií (škála -5 až +5) na pět kategorií (Obr. 6), v případě sedmé otázky pouze na tři kategorie (Obr. 5) z důvodu nulového počtu odpovědí v kategorii -5 a -4 a malého počtu odpovědí v kategorii -3 a -2, které byly přiřazeny do společné skupiny s indiferentní kategorií. Všechny otázky byly dány do relace se čtvrtou otázkou, aby bylo možné zjistit, zda existují rozdíly mezi rodáky a přistěhovalými.

V případě vytvoření nových proměnných (skóreů) se sloučily odpovědi na otázky tak, aby vznikl jeden prvek, který se slovně vyjádří. Konkrétně šlo o: identitu (I), participaci (P), komunikaci (K). Prvek identita (I) se vytvořil sloučením otázek 8, 9, 10 s maximem dvanáct bodů. Participace se sloučila na základě otázek 11, 12 a 13 s dvanáctimístní škálou, jelikož každá z původních otázek obsahovala čtyři odpovědi. Komunikace vznikla sloučením 16. a 18. otázky s maximem osm bodů. Vytvořená skóre byla později dána do vzájemného vztahu se čtvrtou otázkou. Sloučení kategorií a nově vytvořená skóre můžeme vidět v Tab. 4, 7.

Tab. 4 Sloučení kategorií pro suburbanizované obce SO ORP Olomouc z dotazníkového šetření pro vstup do statistické analýzy

<i>otázka</i>	<i>kategorie</i>	<i>číselné skóre</i>
4	rodáci, přistěhovalí	-
7	4+5, 3+2, +1+(-5)	1-3
14	4+5, 2+3, -1+0+1, -2+(-3), -4+(-5)	1-5
15	4+5, 2+3, -1+0+1, -2+(-3), -4+(-5)	1-5

Tab. 5 Legenda k 7. otázce

<i>sloupec</i>	<i>kategorie</i>	<i>vztah</i>
1	(-5) až +1	negativní vztah + indiferentní vztah
2	2+3	mírně pozitivní vztah
3	4+5	silně pozitivní vztah

Tab. 6 Legenda k 14. a 15. otázce

<i>sloupec</i>	<i>kategorie</i>	<i>vztah</i>
1	-4+(-5)	velmi negativní vztah
2	-2+(-3)	negativní vztah
3	-1+0+1	neutrální vztah
4	2+3	pozitivní vztah
5	4+5	velmi pozitivní vztah

Tab. 7 Vytvoření nových skóre u suburbanizovaných obcí SO ORP Olomouc z dotazníkového šetření do testování statistických hypotéz

<i>prvek</i>	<i>otázky</i>	<i>škála</i>	<i>zkratka</i>
Identita	8 + 9 + 10	3 – 12	I
Participace	11 + 12 + 13	3 – 12	P
Komunikace	16 + 18	2 – 8	K

4.2.3 Charakter dat

V kvantitativním výzkumu u dotazníkového šetření pro vybrané obce se řešilo 19 otázek s 441 celkových dotazovaných obyvatel, přičemž z toho byly 2 volné otázky a u 8 otázek byla odpověď kategoriální s možností svoji odpověď rozvést či vysvětlit.

Volné odpovědi se týkaly 5. a 6. otázky, v případě polouzavřených odpovědí (které můžeme rozvést či vysvětlit) se jednalo o otázky 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15. Chybějících odpovědí v případě volných odpovědí bylo 159 u 5. otázky a 162 u 6. otázky (Tab. 8). Otázka 5 řeší, odkud se alochtonní obyvatelstvo přistěhovalo a 6. otázka řeší, proč se přistěhovalo. V případě chybějících volných otázek to není zásadní problém, jelikož tyto otázky nepodléhají statistické analýze.

V případě kategoriálních otázek uzavřené formy nastává problém u některých chybějících odpovědí (17, 19), jelikož jsou podrobeny statistickému testování. V případě 17. otázky nám chybí 4 uzavřené odpovědi a u 19. otázky nám chybí 6 uzavřených odpovědí (viz Tab. 8). Konkrétně v 17 otázce chybí odpovědi v Bukovanech (1), Hlušovicích (1), Velkém Týnci (1) a ve Velkém Újezdu (1). Když se podíváme na 19. otázku v rámci obcí, tak zde chybí odpovědi v Bukovanech (1), Hlušovicích (1), Dolanech (1), Velké Bystřici (1), Velkém Týnci (1) a Velkém Újezdu (1).

V Tab. 8 můžeme vidět, že největší problém s odpovědí na polouzavřenou otázku byl v případě otázky 9, která nám řeší, jestli je občan hrdý na to, že žije v obci, a dále se to týkalo otázky 8, která řeší výjimečnost obyvatel.

V kategoriálních uzavřených otázkách můžeme vidět v Tab. 9 jejich kategoriální možnosti a jejich četnost, které současně dále analyzujeme v kapitole 5.1 Obecné statistické zhodnocení dat z dotazníkového šetření. Otázkou 4 zjišťujeme, kolik je v obci starousedlíků (158) a kolik přistěhovalých (283). Z toho je patrné, že vyšší zastoupení v dotazníkovém šetření bylo u přistěhovalých s 64 %, naopak u rodáků bylo zastoupení pouze 36 %. Problém nastává při zkoumání jednotlivých obcí, kdy může nastat situace, že v obci bude pouze jeden rodák v případě Tovéře a ve zbylém případě 21 přistěhovalých. V takovém případě dochází ke zkreslení dat a musíme proto přistupovat obezřetně k interpretaci výsledků.

Kategoriální uzavřená data, která nebyla podrobena statistickému testování, byly otázky 1, 2, 3. Jednalo se o pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání.

Tab. 8 Četnost chybějících otevřených, polouzavřených a uzavřených odpovědí dotazníkového šetření ve vybraných silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcích SO ORP Olomouc

<i>otázka</i>	<i>četnost</i>
<i>Otevřené otázky</i>	
5	159
6	162
<i>Polouzavřené otázky</i>	
7	196
8	292
9	303
10	168
11	288
12	209
14	269
15	244
<i>Uzavřené kategoriální otázky</i>	
17	4
19	6

Tab. 9 Kategoriální uzavřené otázky s jejich četnostmi u vybraných suburbanizovaných obcí SO ORP Olomouc, které byly podrobeny statistické analýze

<i>otázka</i>	<i>možnosti</i>	<i>četnosti</i>
4	starousedlíci / přistěhovalí	158 / 283
7	negativní + indiferentní vztah k obci / mírně pozitivní / silně pozitivní	63 / 92 / 283
14	Velmi negativní vztah mezi původními a přistěhovalými obyvateli / negativní / neutrální / pozitivní / velmi pozitivní	12 / 25 / 214 / 106 / 84
15	Velmi negativní vztah k výstavbě nových domů / negativní / neutrální / pozitivní / velmi pozitivní	25 / 36 / 153 / 105 / 122
17	starousedlíci / přistěhovalí / obě skupiny	141 / 61 / 235
19	starousedlíci / přistěhovalí / obě skupiny	152 / 67 / 216

5 Metody zpracování

Tato kapitola se věnuje popisu statistických metod použitých k analýze dat z dotazníkového šetření pro obyvatelstvo vybraných 12 silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcí. Současně se kapitola zabývá způsobem realizace polostrukturovaných rozhovorů s představiteli tří vybraných obcí.

5.1 Analýza dotazníků

V analýze dotazníkového šetření pro obyvatelstvo vybraných obcí bylo provedeno testování s využitím statistického software STATISTICA, kde byly postupně použity Chí-kvadrát test, Spearmanův korelační koeficient, Wilcoxonův dvouvýběrový test a v případě celého datasetu a u zkoumaných obcí byly použity boxploty. Při testování bylo využito dvou hladin významnosti. Pro testování celého datasetu obcí byla stanovena hladina významnosti 0,05 (5 %). V případě testování většího počtu hypotéz pro jednotlivé obce narůstá i počet testovacích hypotéz. To způsobuje růst pravděpodobnosti falešného pozitivního výsledku – statisticky významný rozdíl se totiž může ukázat tam, kde ve skutečnosti není (chyba I. druhu). Pro správné posouzení více zároveň prováděných testů je potřeba použít mnohonásobné testování (multiple testing). Hodnota spolehlivosti je tak pro jednotlivé obce určena na hladině 0,004166... na základě výpočtu dle Bonferroniho korekce:

$$\alpha = \frac{0,05}{12},$$

kde 0,05 značí výslednou hladinu významnosti a číslo 12 počet testování, které odpovídá počtu obcí v datasetu (Goldman, 2008; McDonald, 2014).

Chí-kvadrát test

Pro přehledný zápis dat lze využít kontingenční tabulku, která obsahuje jednotlivé počty záznamů s ohledem na skupinu a kategorii daného záznamu. V našem případě data zapíšeme do tabulky obsahující dva řádky a k sloupců, kde k je počet kategorií zkoumané proměnné. Taková tabulka může vypadat například takto:

skupina\kategorie	K_1	K_2	K_3	...	K_k	Σ
A	n_{A1}	n_{A2}	n_{A3}	...	n_{Ak}	$n_{A.}$
B	n_{B1}	n_{B2}	n_{B3}	...	n_{Bk}	$n_{B.}$
Σ	$n_{.1}$	$n_{.2}$	$n_{.3}$	...	$n_{.k}$	n

Kontingenční tabulku lze analyzovat pomocí chí-kvadrát testu, který slouží k otestování nezávislosti kategorií na skupině. Výsledkem chí-kvadrát testu je p -hodnota, na základě které rozhodneme o tom, zda nulovou hypotézu o nezávislosti kontingenční tabulce zamítneme či

nikoliv. Následně p-hodnotu srovnáme s hladinou významnosti. V případě že je p hodnota menší než hladina významnosti, nulovou hypotézu zamítáme (Bradley a kol., 1979).

Spearmanův korelační koeficient

K určení míry korelace lze použít Spearmanův korelační koeficient. Jedná se o *neparametrický* korelační koeficient, který vychází z aplikace Pearsnova korelačního koeficientu na pořadí hodnot dvou zkoumaných proměnných. Zatímco Pearsonův korelační koeficient zkoumá lineární závislost, Spearmanův korelační koeficient hodnotí monotónní vztah. V našem případě pracujeme s diskrétními ordinálními daty, pro která je Spearmanův korelační koeficient vhodný. Korelační koeficient nabývá hodnot od -1 do 1 (Tab. 10), přičemž -1 znamená, že proměnná Y klesá s rostoucí proměnnou X. Naproti tomu hodnota 1 znamená, že proměnná Y roste s rostoucí proměnnou X. Spearmanův korelační koeficient lze vypočítat pomocí následujícího vzorce (Budíková a kol., 2010; Myers, Well, 2003; Pearson, 1900):

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum_{i=1}^n (x_i - y_i)^2}{n(n^2 - 1)}.$$

zkratka	název
ρ	Spearmanův korelační koeficient
x_i	Pořadí v rámci proměnné X
y_i	Pořadí v rámci proměnné Y
n	Počet pozorování

Tab. 10 Korelační koeficient a síla vztahu

korelační koeficient	síla vztahu
<0; 0,2)	velmi slabý
<0,2; 0,4)	slabý
<0,4; 0,6)	střední
<0,6; 0,8)	silný
<0,8; 1,0>	velmi silný

Dané rozdělení platí i pro nepřímou závislost neboli antikorelaci, která je v záporných hodnotách (Evans, 1996).

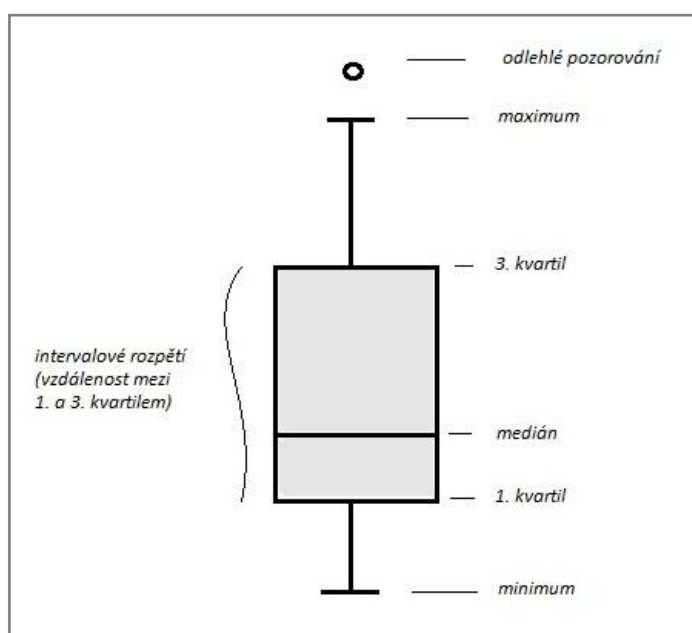
Wilcoxonův dvouvýběrový test (Mann-Whitney-Wilcoxonův)

Jedná se o neparametrický test hypotézy o shodě středních hodnot, který nevyžaduje předpoklad normálního rozdělení. Wilcoxonův test srovnává dva mediány. Wilcoxonův dvouvýběrový test se používá pro určení, zda dva nezávislé náhodné výběry pochází ze stejného rozdělení pravděpodobnosti, či nikoliv. Jedná se o neparametrický test hypotézy o shodě středních hodnot, který nevyžaduje předpoklad normálního rozdělení, poněvadž

Wilcoxonův test srovnává dva mediány. U dvouvýběrového t-testu (parametrická alternativa Wilcoxonova testu) je předpoklad normality nutný, neboť tento test pracuje s aritmetickými průměry. Nulovou hypotézu pro Wilcoxonův test lze formulovat následovně: „Pravděpodobnost, že náhodně vybraná hodnota z jedné skupiny bude menší než náhodně vybraná hodnota z druhé skupiny, je stejná jako pravděpodobnost, že náhodně vybraná hodnota z jedné skupiny bude větší než náhodně vybraná hodnota z druhé skupiny.“ Testová statistika Wilcoxonova testu je založena na pořadích hodnot v rámci jednotlivých skupin. Výsledkem je buďto zamítnutí, nebo nezamítnutí této nulové hypotézy. V případě zamítnutí lze učinit závěr, že náhodné výběry nepocházejí ze stejného pravděpodobnostního rozdělení. Wilcoxonův test lze vhodně ilustrovat pomocí dvojice boxplotů, jež nám umožňují vizuálně porovnat nejen mediány, ale i celkovou distribuci hodnot v jednotlivých skupinách (Wilcoxon, 1945; Hron, Kunderová, 2013).

Boxplot

Boxplotem neboli krabicovým diagramem je označována grafická metoda deskriptivní statistiky znázorňující rozložení dat pomocí jejich kvartilů. Vizuálně lze z těchto diagramů ihned vidět rozsah dat, symetrii/asymetrii pravděpodobnostního rozdělení a odhad polohy daného rozdělení (medián). Kromě mediánu jsou v boxplotu znázorněny první a třetí kvartil určující hranice krabice (Frigge a kol., 1989). Obvykle se boxplot kreslí s takzvanými vousky, které bývají dlouhé maximálně 1,5 vzdálenosti mezi prvním a třetím kvartilem (viz Obr. 11). Datové body, jež se od krabice nachází ve větší vzdálenosti, jsou vykresleny jako jednotlivé body a jsou zpravidla považovány za odlehlé hodnoty (outliery).

Obr. 11 Ukázka boxplotu; vlastní zpracování

5.2 Polostrukturované rozhovory se starosty

Řízený polostrukturovaný rozhovor s otevřenými otázkami můžeme řadit do technik sběru dat, který spadá do sociálního výzkumu. Jedná se o jednu z forem metod získávání dat v kvalitativním dotazování, která pro naše účely slouží k doplnění a ověření ke kvantitativní výzkumné strategii. Pro tento typ kvalitativního dotazování je potřeba pečlivě formulovat otázky k dosažení hodnotných odpovědí respondentů (Hendl, 2005; Strauss, Corbin, 1990). Polostrukturovaný rozhovor v sobě spojuje výhody a eliminuje nevýhody obou krajních řešení, kterými jsou strukturovaný a nestrukturovaný rozhovor. Princip spočívá v tom, že tazatel sice má předem připravené otázky v určitém logickém pořadí, ale při samotném rozhovoru není vázán dodržet tuto strukturu a může tak pružně reagovat, doptávat se na detaily či přejít k jinému tématu, pokud se o něm dotazovaný při odpovědi zmíní, což přispívá k plynulosti rozhovoru. Tento prvek přijatelné improvizace však klade na tazatele vyšší nároky z hlediska psychického i v oblasti odbornosti a znalosti diskutovaného tématu (Hendl, 2005).

Na základě kvantitativního výzkumu, ve kterém se analyzovalo 12 suburbanizovaných obcí spadajících do kategorie silně a nadprůměrně suburbanizovaných, bylo za cíl podrobit 12 starostů kvalitativnímu výzkumu a to formou metody polostrukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami, aby se dospělo k verifikaci, doplnění a správné interpretaci výsledků získaných pomocí kvantitativní výzkumné strategie. Postupovalo se tedy formou smíšeného výzkumu. Kontaktování pro kvalitativní výzkumnou strategii probíhalo emailem i telefonicky pro 12 starostů vybraných suburbanizovaných obcí. Z 12 starostů obcí projevíli zájem o polostrukturovaný rozhovor na téma kulturních aspektů pouze 2 starostové a 1 starostka, přičemž se jednalo o obce Bystročice, Dolany a Tověř.

Základní výzkumné otázky pro kvalitativní výzkum pomocí rozhovoru byly určeny na základě otázek z kvantitativního a kvalitativního šetření mezi obyvateli obcí, přičemž byly definovány tak, aby navzájem korespondovaly a daly se později verifikovat. Připravený soubor otázek s otevřeným koncem umožňuje tazateli získat od dotazovaného komplexní odpověď. Otázky uzavřené, tedy typu ano/ne nejsou pro tento typ rozhovoru vhodné. Celkově se tedy jednalo o 3 otázky (oblasti) na necelých 30 minut, přičemž stěžejní třetí otázka se skládala celkem ze 7 podotázek zaměřených na dvě skupiny obyvatel, a to rodáky a přistěhovalé, a jejich vzájemné interakce v dané obci (viz Příloha 17).

Otázky do polostrukturovaného rozhovoru byly řazeny citlivě podle jejich náročnosti (Silverman, 2000) a byly doplněny audio záznamem. Na základě těchto kombinací metod můžeme dle Hendla (2005) dosáhnout přesného přepisu bezprostředních interakcí. Audio

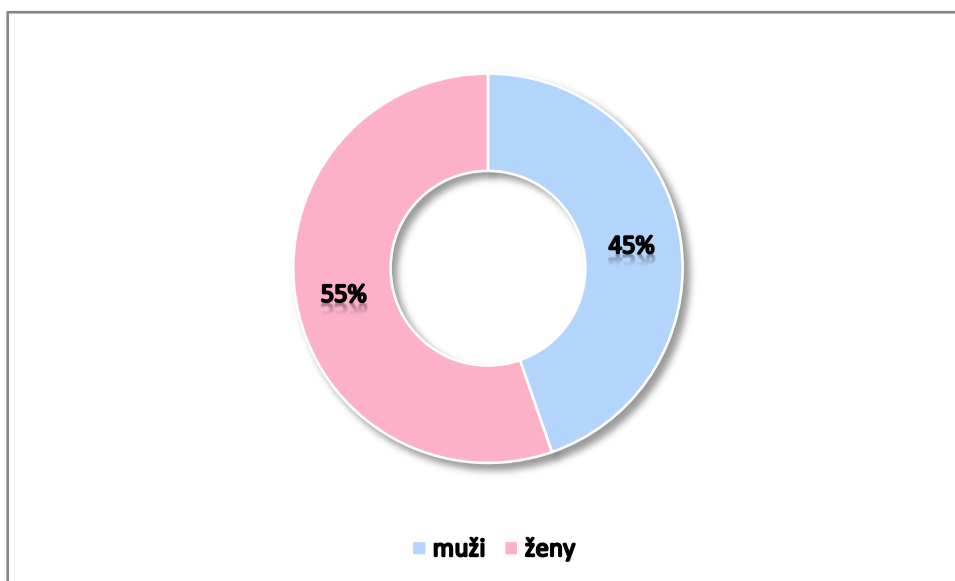
záznam byl pořízen za souhlasu starostů vybraných obcí na počítači (notebooku) za pomoci hlasového záznamu, který byl následně zpracován ruční analýzou do textového editoru WORD. Ruční analýza probíhala nejprve přesným přepisem z hlasového záznamu do textového editoru WORD. Později došlo k indukční analýze s vlastní interpretací textu, která byla doplněna vloženou citací od starostů. Nakonec byly textové výsledky kvalitativního výzkumu 3 obcí podrobeny porovnání se statistickými daty v kvantitativní analýze, která probíhala pro obyvatelstvo vybraných obcí. Porovnání můžeme vidět v kapitole 6.4 Zhodnocení výsledků analýzy.

6 Praktická část/výsledky

V praktické části jsme se zabývali jednak analýzou dat z dotazníkového šetření pro obyvatelstvo, tak i kvalitativním zpracováním polostrukturovaných rozhovorů se starosty vybraných obcí. Nejprve jsme statisticky zpracovali data ze všech (12) obcí dohromady a následně jsme provedli detailnější analýzu vybraných tří obcí (Bystročice, Dolany, Tověř). Starosty těchto tří obcí jsme podrobili polostrukturovaným rozhovorům (viz Příloha 17). Na závěr jsme provedli celkové shrnutí získaných informací. Toto shrnutí obsahuje a dává do souvislostí poznatky získané od obyvatel obcí (dotazníky) a starostů vybraných tří obcí (polostrukturované rozhovory).

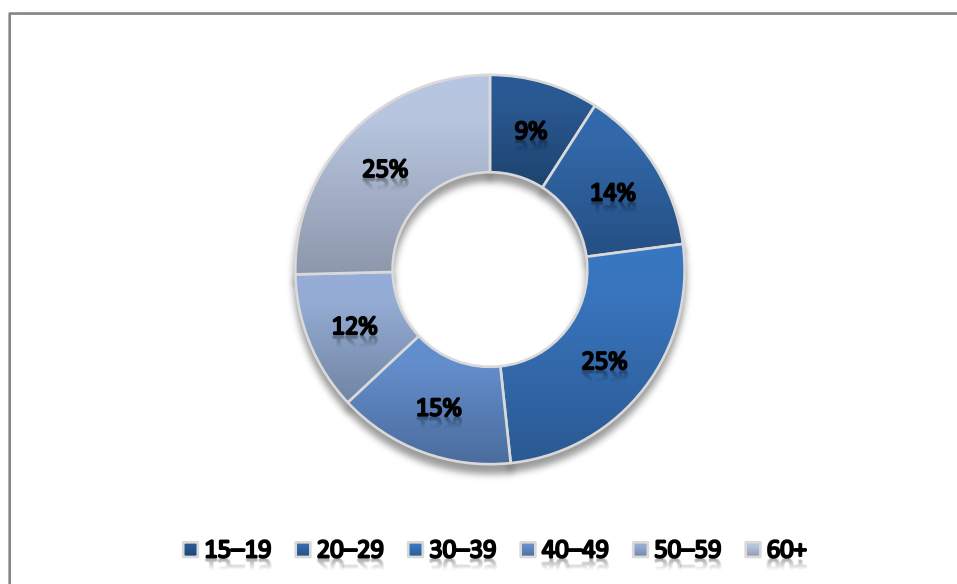
6.1 Obecné statistické zhodnocení dat z dotazníkového šetření

Nyní si představíme analytické výsledky z celkového dotazníkového šetření 12 silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcí v SO ORP Olomouc. Nejprve si představíme zhodnocení výsečových grafů (koláčových grafů) vybraných otázek (1, 2, 3, 7, 14, 15, 17, 19), které budou popsány jak v relativních, tak i v absolutních četnostech, a tabulky pro otázku 4. Dále jsme použili Spearmanův korelační koeficient pro otázky 7, 14, 15, I, P, K, abychom odhalili případné korelace mezi těmito proměnnými. Korelační koeficient nemohl být použit na kategoriální data, u kterých nelze určit pořadí, to jest otázky 4, 17, 19. V případě kategoriálních proměnných, jako jsou otázky 7, 14, 15, 17, 19 jsme použili chí-kvadrát test. Následně byl použit Wilcoxonův test, který jsme aplikovali na skóry I, P, K, protože je lze považovat za spojitě proměnné.

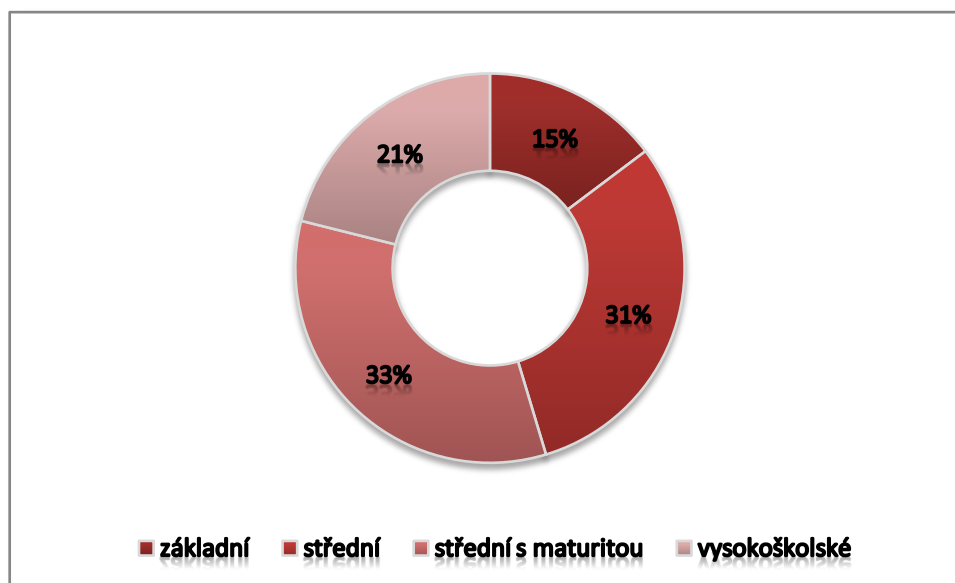
Obr. 12 Pohlaví respondentů ve vybraných suburbanizovaných obcích SO ORP Olomouc (otázka 1)

Dle pohlaví respondentů ve vybraných 12 silně a nadprůměrně suburbanizovaných obcích v SO ORP Olomouc zjišťujeme z Obr. 12 (otázka 1), že větší zastoupení v dotazníkovém šetření měly ženy s 55 %, naopak mužů bylo o 10 p. b. méně. Ze 441 celkových respondentů bylo tedy 244 žen a 197 mužů. V rámci srovnání bylo u přistěhovalých o 5 p. b. více zastoupeno žen (57 %) než v rámci žen u rodáků (53 %). Muži v rámci rodáků (47 %) převyšovali zastoupení o 4 p. b. nad přistěhovalými muži (43 %).

Obr. 13 Věkové složení respondentů ve vybraných obcích SO ORP Olomouc (otázka 2)

Věkové složení respondentů nám znázorňuje Obr. 13, kdy nejvyšší zastoupení ve vybraných obcích je ve věku 30–39 let (25 %, 112 respondentů) společně se stejným procentuálním zastoupením ve věku 60+. S podobným zastoupením je obyvatelstvo ve věku 40–49 let (15 %, 65 respondentů) s obyvatelstvem 20–29 let (14 %, 62 respondentů), které se řadí na třetí a čtvrtou příčku v rámci procentuálního zastoupení. Nejnižší zastoupení má obyvatelstvo ve věku 15-19 let s 9 % (40 respondentů) a dále obyvatelstvo ve věku 50–59 let (12 %, 51 respondentů). Srovnáme-li mezi sebou respondenty z řad novousedlíků a starousedlíků, pak nejvíce novousedlíků bylo ve skupině 30–39 let (30 %, 84) a ve věku 60 a více let (23 %, 66). Starousedlíků bylo naopak nejvíce ve věku 60+ (29 %, 46) a v jednotlivých kategoriích 20–29 let a 30–39 let bylo přibližně 18 % respondentů (29+28).

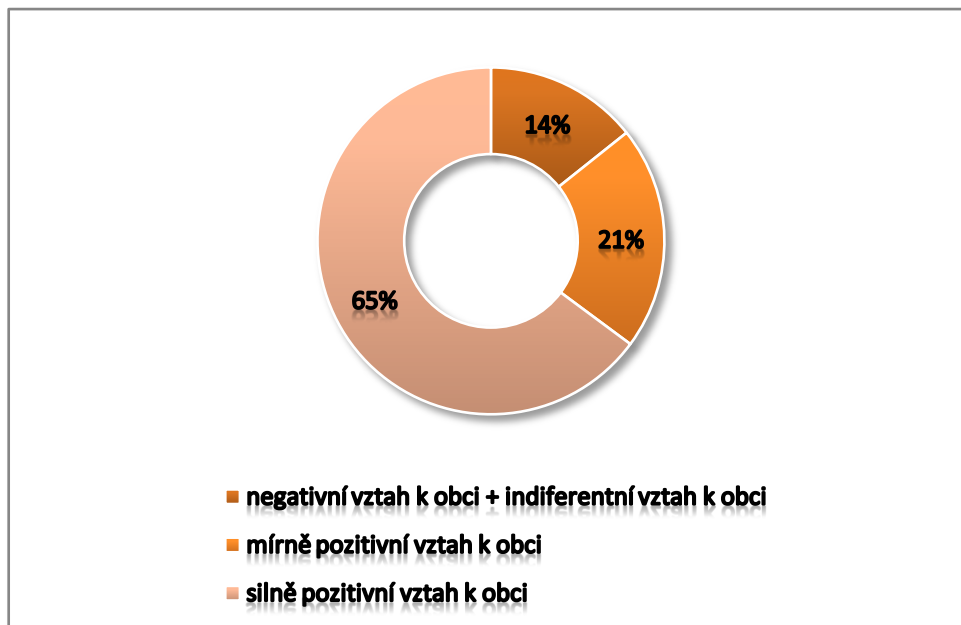
Obr. 14 Vzdělanostní struktura respondentů ve vybraných suburbanizovaných obcích SO ORP Olomouc (otázka 3)

Obr. 14 znázorňuje vzdělanostní strukturu respondentů ve vybraných obcích, kde 31 % respondentů mělo střední vzdělání bez maturity (135 respondentů) a 33 % respondentů mělo středoškolské vzdělání s maturitou (148 respondentů), přičemž sloučením těchto skupin dostaneme střední vzdělání (64 %, 283 respondentů) s nejvyšším zastoupením ve vybraných obcích dle respondentů. Vysokoškolsky vzdělaní (21 %, 93 respondentů) se umístili jako druhá nejpočetnější skupina v zastoupení vzdělanostní struktury, přičemž zbylých 15 % (65 respondentů) se může zařadit do základního vzdělání. V rámci jednotlivých skupin mají novousedlíci nejčastěji střední vzdělání s maturitou (33 %, 92 respondentů) následované vysokoškolským vzděláním (27 %, 76). Oproti tomu u starousedlíků dominuje střední vzdělání (41 %, 65) následované středním vzděláním s maturitou (35 %, 56).

Tab. 11 Četnosti obyvatel obce s ohledem na to jak dlouho v obci žijí (otázka 4)

<i>obec</i>	<i>přistěhovalí</i>	<i>rodáci</i>
Bukovany	7	13
Bystročice	31	10
Bystrovany	21	19
Dolany	25	13
Hlušovice	30	16
Hněvotín	22	12
Křelov-Břuchotín	24	16
Samotíšky	30	10
Tověř	21	1
Velká Bystřice	26	14
Velký Týnec	21	19
Velký Újezd	25	15
Celkem	283	158

V Tab. 11 vidíme počet přistěhovalých a rodáků v rámci jednotlivých obcí. V Bukovanech je jako v jediné obci vyšší počet dotazovaných rodáků (13). Podobný počet rodáků a přistěhovalých můžeme vidět v obci Bystrovany a ve Velkém Týnci, kdy se jejich počty liší pouze o dva respondenty. V Tovéři je pouze jeden rodák z celkového počtu 22 respondentů.

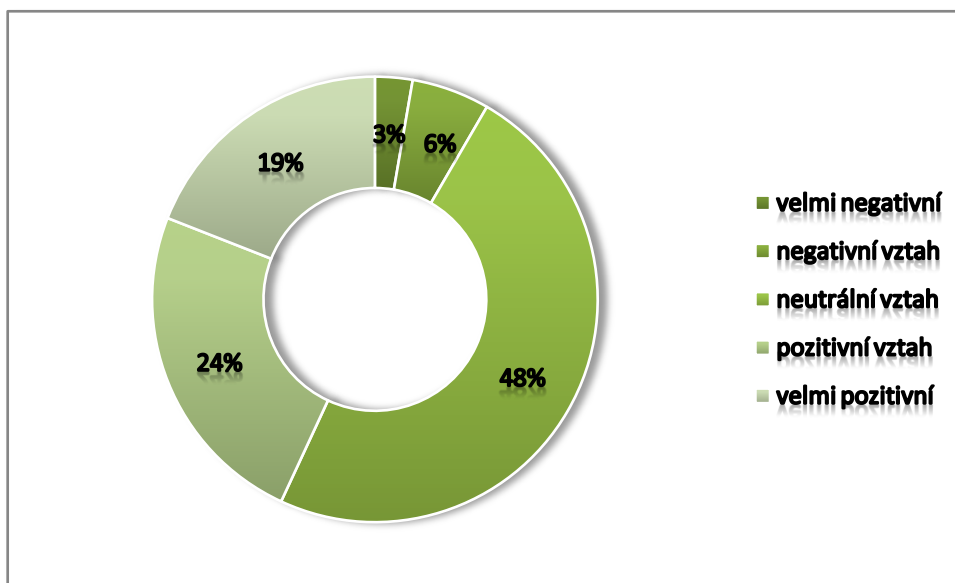

Obr. 15 Vztahy obyvatel k obci (otázka 7)

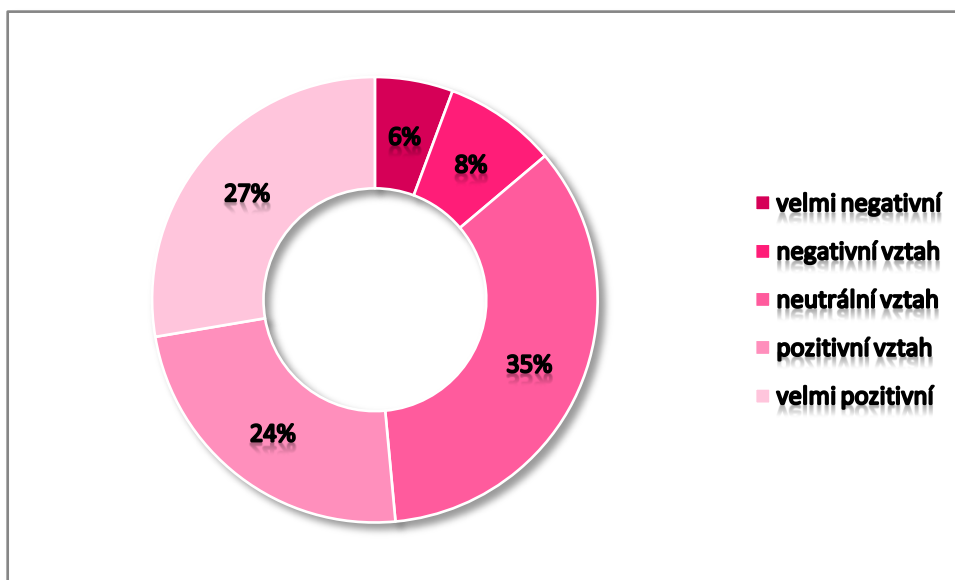
Otázka 7 (Obr. 15) řeší vztahy obyvatel k dané obci, přičemž můžeme vidět, že 65 % obyvatel má silně pozitivní vztah k obci, což je 286 respondentů z celkového počtu 441. Většina zbylého obyvatelstva má mírně pozitivní vztah k obci (21 %, 92). Indiferentní až negativní vztah k obci má pouze 14 % obyvatel (63 respondentů, z toho 58 má indiferentní vztah a 5 negativní vztah). Můžeme tedy konstatovat, že většina obyvatel, má kladný vztah ke své obci. Respondenti, co jsou v indiferentním až negativním vztahu odpovídali, že mají v obci stále jiné vedení a že je zde přílišná suburbanizace, případně že se sem teprve nastěhovali a že to v dané obci neznají. Respondenti, co patří do kategorie silně pozitivního vztahu, se často zmiňují, že je v obci dostatečná vybavenost, dále že se jedná o klidnou obec a hezké prostředí v blízkosti města. Rodáci a přistěhovalí vykazují především silně pozitivní vztah k obci (65 %). Negativní až indiferentní vztah k obci byl u rodáků i přistěhovalých pouze kolem 15 %.

Nejpočetnější skupinou ve vztahu mezi původními a přistěhovalými obyvateli v Obr. 16 jsou neutrální vztahy (48 %, 213), přičemž jeden respondent neodpověděl na otázku a v kategoriální úpravě na 5 kategorií se zařadil mezi neutrální vztah (214). Další početnou skupinou jsou vztahy pozitivní (24 %, 106) a velmi pozitivní (19 %, 84). Negativní (6 %, 25) a velmi negativní (3 %, 12) vztahy mají slabé zastoupení. V negativním a velmi negativním vztahu si starousedlíci stěžují (13 %, 20), že přistěhovalí do dané obce nezapadají a chovají se

majetnický a hrubě, dále se zmiňují, že se chovají nesdílně a že zavádí městský styl do dané obce. Naopak přistěhovalí (6 %, 17) si stěžují na rodáky, že na ně hledí s despektem a že mezi nimi vzniká rivalita, pomluvy a závisti. V pozitivním a velmi pozitivním vztahu přistěhovalí tvrdí (46 %, 129), že jsou lidé v obci ochotní a dochází k dobrým vztahům či harmonickému soužití. Naopak rodáci (39 %, 61) říkají v pozitivním a velmi pozitivním vztahu, že se přistěhovalí s místními obyvateli dobře sžili a dále se snaží spolu vycházet a také že dochází k dobrým vztahům.

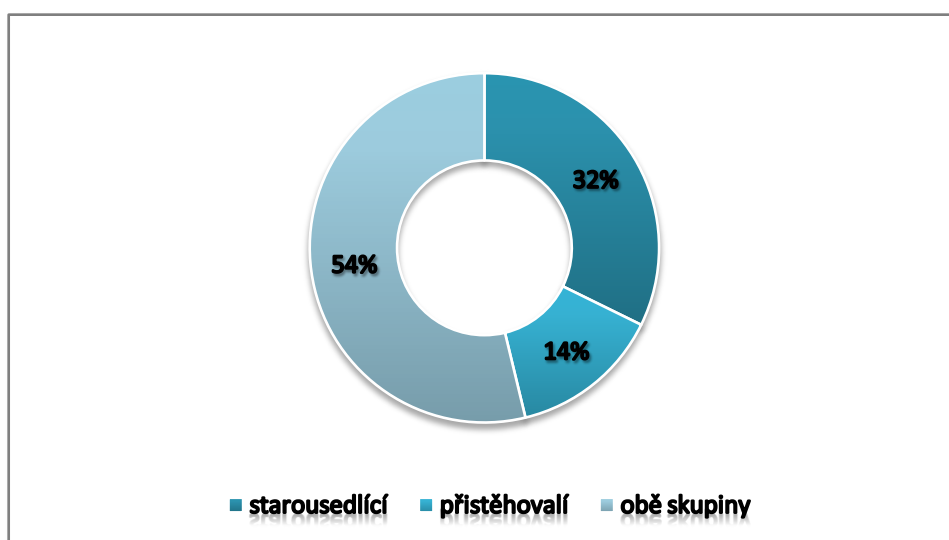
Obr. 16 Vztahy mezi původními a přistěhovalými obyvateli (otázka 14)

Obr. 17 Vztah k výstavbě nových domů a přísunu nových obyvatel (otázka 15)

Obr. 17 znázorňuje vztah obyvatel k výstavbě nových domů a přísunu nových obyvatel ve zkoumaných obcích. Největší zastoupení má neutrální vztah (35 %, 153). Další četné zastoupení

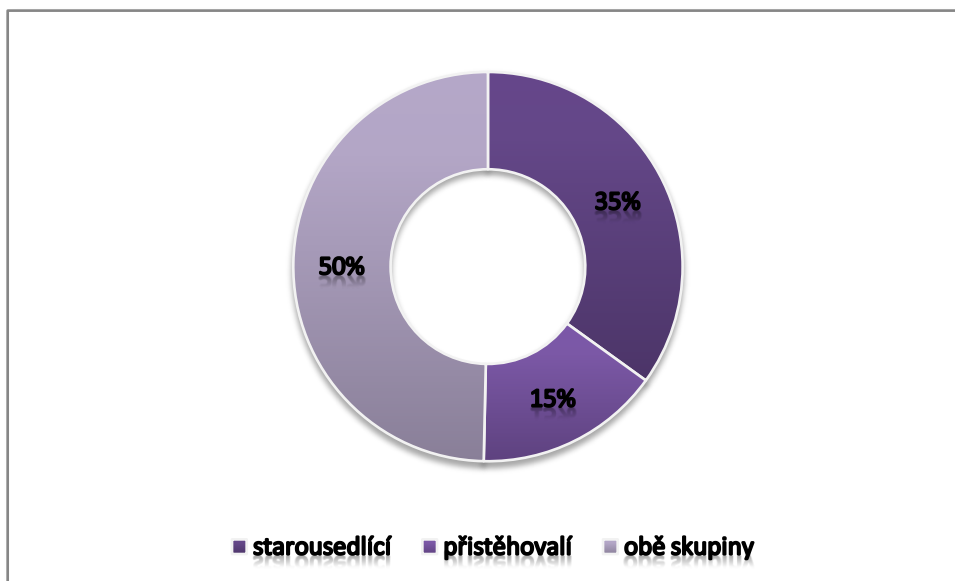
má velmi pozitivní vztah (27 %, 122) s pozitivním vztahem (24 %, 105). Nejnižší zastoupení má velmi negativní (3 %, 25) a negativní (6 %, 36) vztah k výstavbě nových domů a příslunu nových obyvatel. Pokud porovnáme obě skupiny, zjistíme, že největší zastoupení bylo v neutrálním vztahu jak u starousedlíků (37 %) tak u přistěhovalých (34 %). Rodáci to ve velmi negativním a negativním vztahu (20 %, 31) vnímají jako ztrátu soukromí a dále, že výstavba nových domů zabírá ornou půdu. Zajímavostí je, že si přistěhovalí (11 %, 30) sami uvědomují, že zabírají a ničí půdu novou výstavbou, sami dále zmiňují, že dochází k narušování migrace obojživelníků a dále, že nestačí infrastruktura v dané obci. Dále se přistěhovalí zmiňují, že výstavba by měla být přiměřená a že by se měl dodržovat styl obce v případě nové výstavby. Za pozitivní berou přistěhovalí rozšiřování služeb v obci, rozvoj obce a její modernizaci. Rodáci v pozitivním a velmi pozitivním vztahu k výstavbě a příslunu nových obyvatel (44 %, 69) uvažují kladně a říkají, že je to příjemná změna k tomu, aby mohli poznat nové lidi a dále, že dochází k omlazení dané obce a jejímu rozvoji.

Obr. 18 Známosti s ostatními obyvateli obce (otázka 17)

Z otázky 17 (Obr. 18), která se zabývá známostmi s ostatními obyvateli obce, vidíme nejpočetnější zastoupení obou skupin (54 %, 235), přičemž dotazovaných respondentů bylo 283 přistěhovalých a 185 rodáků. Z toho můžeme usoudit, že se nově přistěhovalé obyvatelstvo snadno integruje do vybraných obcí a dochází ke stykům mezi přistěhovalými se starousedlíky. Druhé nejpočetnější známosti s obyvateli obce jsou v rámci starousedlíků (32 %, 141). Jako poslední můžeme zařadit známosti v rámci přistěhovalých (14 %, 61). Porovnáme-li obě skupiny, tak zjistíme, že starousedlíci a přistěhovalí mají nejvíce známostí s oběma skupinami okolo 55 %, přičemž rodáci vykazují silné známosti i se svými (45 %), ale přistěhovalí mají známosti se starousedlíky a nově přistěhovalými rovnovážné okolo 25 %. V kapitole 3.1.3

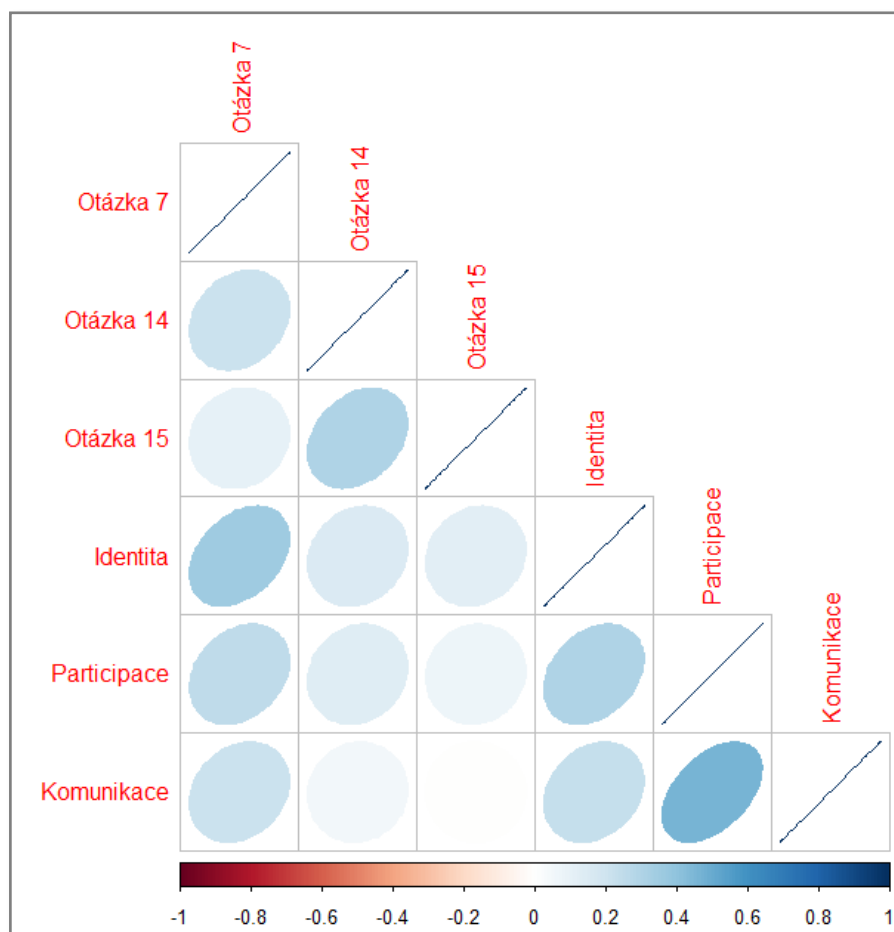
Charakter dat, jsme se zmiňovali, že nám v otázce 17 a 19 chybí odpovědi, proto celkový počet respondentů v těchto otázkách nedosahuje celkového počtu 441.

Obr. 19 Styky s ostatními obyvateli obce (otázka 19)

V rámci styků (Obr. 19) a známostí s ostatními obyvateli obce máme určitou provázanost, kterou můžeme vidět obdobným procentuálním rozložením 50 % (216 respondentů) v rámci styků s oběma skupinami, což může být způsobeno narozením dětí. Jako druhá nejpočetnější skupina v rámci styků jsou starousedlíci s 35 % (152 respondentů). Styky obyvatel s přistěhovalými obyvateli (15 %, 67) jsou na nejnižší procentuální úrovni. V porovnání mezi skupinami je to také obdobné jako u známostí, kdy se přistěhovalí i rodáci stýkají nejvíce s oběma skupinami (50 %), přičemž rodáci mají stejné procentuální zastoupení i se svou vlastní skupinou (50 %). Přistěhovalí se stýkají procentuálně skoro rovnovážně okolo 25 %, jak s rodáky tak s nově přistěhovalými.

Pro hodnocení možných vztahů mezi výsledky jednotlivých otázek a skupin otázek v rámci indexů (identita, participace, komunikace) byl využit Spearmanův korelační koeficient. Konkrétní znění otázek lze vidět v příloze 16. Výsledky přehledně vizuálně znázorňuje obrázek 20. Nezaznamenáváme zde žádné velmi silné ani silné závislosti. Středně silný vztah je očekávaně mezi komunikací a participací (0,47). Komunikativní lidé se dostávají častěji do styku s ostatními lidmi a zapojují se do aktivit v rámci obce. Mírně významný vztah (0,36) je mezi identitou a hodnocením spokojenosti s životem v dané obci (otázka 7). Hodnot mírné závislosti dosahují i vztahy mezi otázkou 14 a 15 a participací a identitou (0,30). Naopak hodnoty blízké nule byly zaznamenány u komunikace ve vztahu k otázkám 14 a 15. Obyvatelé se navzájem znají a stýkají, ale jejich názory na vztahy mezi původními a přistěhovalými obyvateli (otázka 14) a výstavbu nových domů a přisun nových obyvatel do obce (otázka 15) jsou více variabilní.

Obr. 20 Korelační matice vybraných otázek pro všechny obce dohromady

Tab. 12 Výsledné p-hodnoty testu chí-kvadrát. Zvýrazněné hodnoty poukazují na statisticky významné výsledky.

<i>obec</i>	<i>4 x 7</i>	<i>4 x 14</i>	<i>4 x 15</i>	<i>4 x 17</i>	<i>4 x 19</i>
Bukovany	0,8373	0,1991	0,7915	0,3555	0,2265
Bystročice	0,7694	0,3565	0,1474	0,1547	0,1332
Bystrovany	0,1140	0,7427	0,0373	0,0041	0,0001
Dolany	0,3294	0,4697	0,3727	0,7465	0,3371
Hlušovice	0,6978	0,3644	0,4629	0,0042	0,0083
Hněvotín	0,5739	0,2531	0,4378	0,1294	0,3633
Křelov-Břuchotín	0,9264	0,4310	0,0508	0,0002	0,0002
Samotišky	0,3586	0,1616	0,2173	0,2425	0,2425
Tověř	0,8572	0,0001	0,4685	0,5334	0,4693
Velká Bystřice	0,3979	0,2627	0,6789	0,1489	0,0505
Velký Týnec	0,6264	0,0751	0,0526	0,2077	0,0228
Velký Újezd	0,5899	0,7590	0,9451	0,0537	0,0487
Celkem	0,9103	0,0267	0,0035	0,0000	0,0000

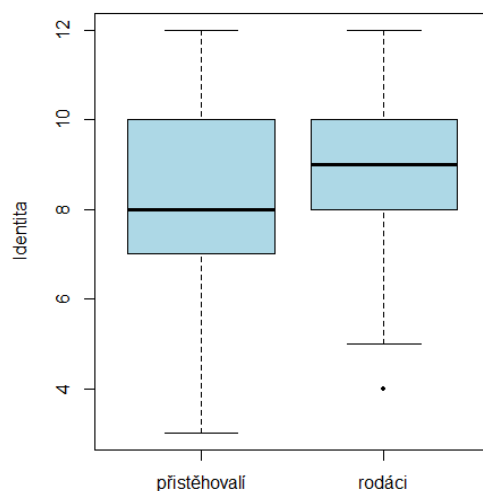
Na hladině významnosti 0,05 jsou u celkových hodnot chí kvadrát testu statisticky významné výsledky u kombinací otázky 4 s otázkami 14, 15, 17 a 19. U jednotlivých obcí (Tab.

12) pak na hladině významnosti 0,00417 zaznamenáváme statistickou významnost u Bystrovan a Křelova-Břuchotína shodně u kombinací s otázkami 17 a 19. U Tověře se pak jedná o kombinaci otázky 4 s otázkou 14. Nulovou hypotézou v tomto případě je statistická nezávislost odpovědí v rámci jednotlivých dvojic otázek (X a Y). X představuje otázku 4 a Y pak otázky 7, 14, 15, 17 a 19. V případě, že je hodnota menší než stanovená hladina významnosti, nulovou hypotézu zamítáme. To znamená, že mezi odpověďmi na otázky existuje významný vztah.

Tab. 13 Výsledné p-hodnoty Wilcoxonova testu

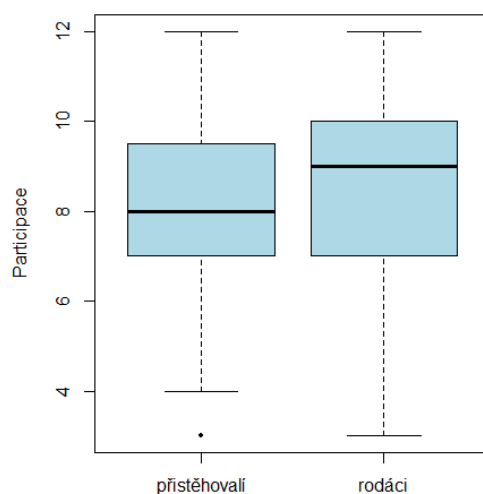
<i>obec</i>	<i>4 x I</i>	<i>4 x P</i>	<i>4 x K</i>
Bukovany	0,3416	0,3029	0,3621
Bystročice	0,8199	0,4570	0,1451
Bystrovany	0,9030	0,1013	0,1013
Dolany	0,7466	0,7005	0,0337
Hlušovice	0,1338	0,2940	0,0858
Hněvotín	0,6786	0,2488	0,6139
Křelov-Břuchotín	0,7614	0,3921	0,1156
Samotičky	0,7786	0,8027	0,2675
Tověř	1,0000	1,0000	1,0000
Velká Bystřice	0,0242	0,0385	0,1329
Velký Týnec	0,1590	0,2442	0,2787
Velký Újezd	0,0157	0,1799	0,3566
Celkem	0,0363	0,0450	0,0000

Kombinace 4. otázky se skupinami otázek Identita, Participace a Komunikace byly testovány pomocí Wilcoxonova dvouvýběrového testu (Tab. 13). Na hladině významnosti 0,05 jsou u celkových hodnot testu statisticky významné všechny kombinace, pro které byly vykresleny boxploty. V rámci jednotlivých obcí nebyla zaznamenána žádná p-hodnota pod hladinou spolehlivosti 0,004166..., a proto nemá smysl uvažovat o boxplotech u jednotlivých obcí. Pro detailnější znázornění však byly boxploty vytvořeny pro tři vybrané obce – Tověř, Dolany a Bystročice, kde kromě dotazníkového šetření probíhaly i rozhovory se starosty. U obce Tověř je u 22 respondentů pouze 1 rodák, proto zde není žádná variabilita u vytvořených nových skóre (I, P, K).

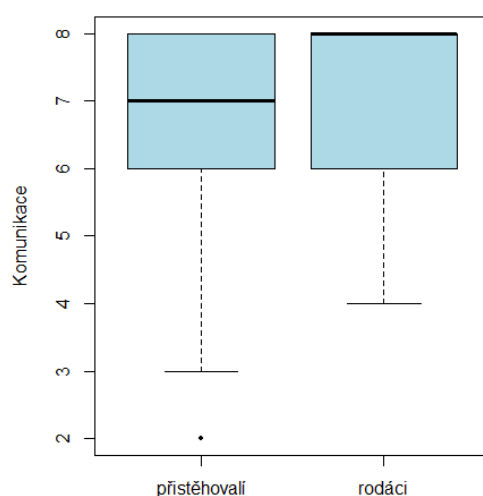
Obr. 21 Boxplot identity v rámci celého datasetu

Za celý dataset obcí vidíme rozdíly ve srovnání indexu identity (I) mezi skupinami přistěhovalých a rodáků. Medián je roven 8 u přistěhovalých a 9 u rodáků, což nám značí vysoký index identity, celkově je pak identita vyšší u rodáků, kteří jsou úzce spjatí s obcí, kde žijí (Obr. 21). U přistěhovalých pozorujeme nejnižší hodnoty (3) u jednoho občana Hněvotína a také u jednoho občana Velkého Újezdu. Naopak hned několik občanů Bystročic, Dolan, Samotišek či Tověře hodnotilo tento index maximálním ohodnocením. Rodáci velmi kladně reagovali v Bukovanech, Bystročicích či Velké Bystřici. Naopak jeden rodák z Bystrovan se moc se svou obcí neidentifikoval (odlehlá hodnota 4). Minimum je pak u rodáků na úrovni hodnoty 5 (Hněvotín, Bystročice nebo Dolany).

Obr. 22 Boxplot participace v rámci celého datasetu

U indexu participace (P) opět sledujeme nepatrně vyšší mediánovou hodnotu u rodáků (9) než u přistěhovalých (8). Ve většině případů se tedy jak rodáci tak přistěhovalí vyjadřují k otázkám kladně (Obr. 22). Škála sledovaných hodnot indexu však u obou skupin pokrývá celé rozmezí hodnot (3-12). U přistěhovalých je odlehlá hodnota 3, kde se například jeden respondent z Bukovan neúčastní života v obci a na akce chodí výhradně do Olomouce. U rodáků se pak vyskytují s minimální hodnotou dva respondenti z Hlušovic a Hněvotína, pro které je zřejmě překážkou vysoký věk. Velmi akční se naopak zdá být hned několik přistěhovalých obyvatel v Samotiškách či Hněvotíně. U rodáků pak také evidujeme několik aktivně participujících obyvatel v Samotiškách, Hněvotíně a také Bystročicích či Velkém Týnci.

Obr. 23 Boxplot komunikace v rámci celého datasetu

Co se indexu komunikace týče (Obr. 23), tak se obecně dotazovaní obyvatelé v obcích navzájem znají a stýkají se. U rodáků je dokonce mediánová hodnota shodná s maximální možnou hodnotou skóre (8). U přistěhovalých se však najde pár výjimek, které se s ostatními lidmi moc nestýkají a žijí si v obci vlastním životem. Názory ne vždy musí souviset s lidmi v dané obci, ale mohou se zde odrážet například i jiné faktory, kdy se například rodiče rozhodnou přestěhovat a jejich dospívající děti ztratí kontakt se svými kamarády a jen s obtížemi se mohou začleňovat do nového prostředí.

6.2 Analýza vybraných obcí z pohledu dotazníkového šetření

V rámci dotazníkového šetření pro obyvatele byla provedena analýza pro 3 vybrané obce (Bystročice, Dolany, Tověř) pomocí kontingenční tabulky a vykreslených boxplotů (I, P, K). Nyní si představíme legendu (Tab. 14) ke kontingenčním tabulkám jednotlivých obcí, kde dále uvidíme konkrétní provedené analýzy u jednotlivých obcí.

Tab. 14 Legenda ke kontingenčním tabulkám u zkoumaných obcí

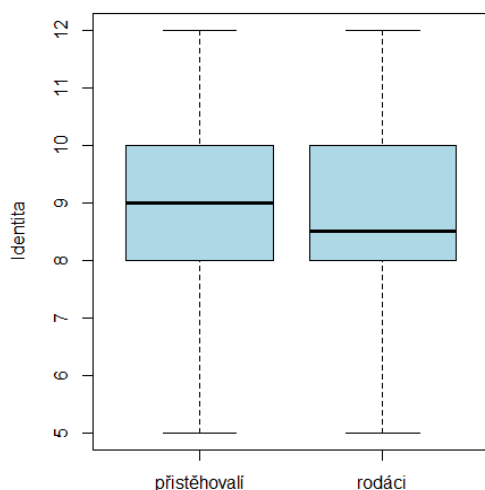
<i>otázka</i>	<i>kategorie</i>	<i>vztah</i>
4x7		<i>vztah k obci</i>
	1	negativní vztah + indiferentní vztah
	2	mírně pozitivní vztah
	3	silně pozitivní vztah
4x14, 4x15		<i>vztah mezi původními a přistěhovanými obyvateli, vztah k výstavbě nových domů</i>
	1	velmi negativní vztah
	2	negativní vztah
	3	neutrální vztah
	4	pozitivní vztah
	5	velmi pozitivní vztah
4x17, 4x19		<i>známosti a styky</i>
	1	starousedlíci
	2	přistěhovaní
	3	obě skupiny

6.2.1 Bystročice

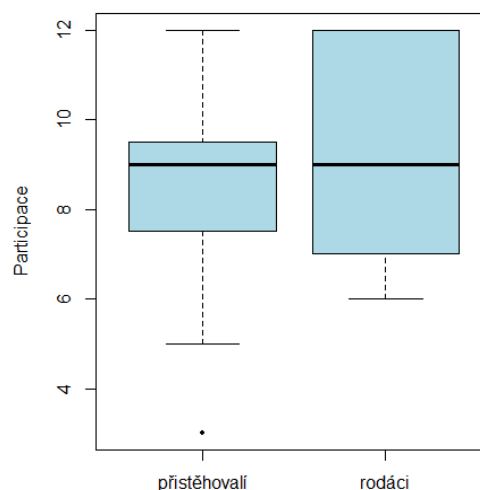
Šetření v obci Bystročice se zúčastnilo celkem 31 přistěhovaných obyvatel a 10 starousedlíků. Svůj vztah k obci převážná většina přistěhovaných (71 %) a rodáků (60 %) hodnotí jako velmi pozitivní. U vztahu mezi původními a novými obyvateli (4 x 14) u přistěhovaných obyvatel převažuje neurčitá odpověď, avšak ze zbylých pozorování zaznamenáváme 8 kladných a 8 velmi kladných odpovědí (Tab. 15). Rodáci se také kloní k dobrým vztahům, avšak ne tak výrazně jako přistěhovaní. Zajímavé jsou výsledky u otázky 4 x 15, kde prakticky všichni respondenti (jak přistěhovaní, tak rodáci) hodnotí novou výstavbu minimálně neutrálně, spíše dokonce pozitivně či velmi pozitivně. To potvrzuje i starostka obce: „Většina to chápe, že se ta vesnice musí dále nějak rozrůstat. Někteří v tom vidí klady, ale pak jsou někteří, kteří říkají, že je to zbytečné a že by to tak dále už být nemělo. Ale nejsou to ti mladí, spíš u těch starších to můžeme vidět.“ Mezi klady, které obyvatelé vyzdvihovali, patří omlazení populace, lepší společenský život či přísun peněz do veřejného rozpočtu. Vyložený nesouhlas s výstavbou podle starostky v obci vidět není. Jeden spíše výjimečný negativní náhled se objevil u dotazníkového šetření, kdy dotazovaný rodák nesl příchod nových lidí i výstavby velmi nelibě a hovořil o náplavě či o nezájmu přistěhovaných o obec. Téměř polovina přistěhovaných (15) vytváří známosti a setkává se s oběma skupinami obyvatel, u rodáků je zastoupení této odpovědi dokonce ještě výraznější (7/10 u známostí a 8/10 u stýkání). Většinou platí, že s kým se lidé stýkají, s tím vytváří i známosti, a odpovědi jsou tak na tyto otázky stejné.

Tab. 15 Kontingenční tabulka Bystročic pro zkoumané otázky

otázka	občan	vztah, odpověď				
4 x 7		1	2	3		
	přistěhovalí	3	6	22		
	rodáci	1	3	6		
4 x 14		1	2	3	4	5
	přistěhovalí	1	0	14	8	8
	rodáci	1	1	3	3	2
4 x 15		1	2	3	4	5
	přistěhovalí	0	0	5	11	15
	rodáci	1	0	3	4	2
4 x 17		1	2	3		
	přistěhovalí	7	9	15		
	rodáci	3	0	7		
4 x 19		1	2	3		
	přistěhovalí	8	8	15		
	rodáci	2	0	8		

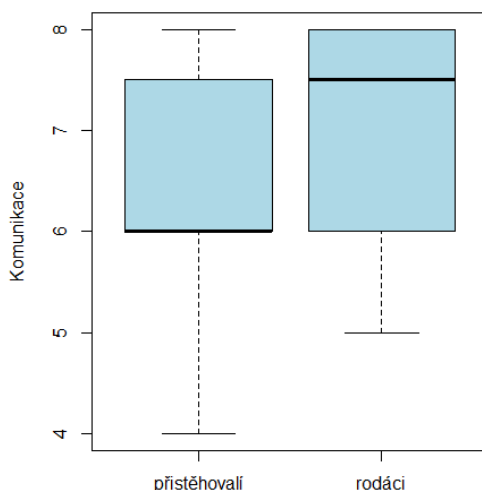
Obr. 24 Boxplot identity Bystročic

Obr. 25 Boxplot participace Bystročic

V Obr. 24 vidíme, že u identity jsou na tom lépe přistěhovalí (medián je 9) oproti rodákům (medián 8,5). Relativně různorodě byla hodnocena hrdost obyvatel a ani starostka nedokázala přesně říci, zda jsou obyvatelé hrdí na to, že v obci bydlí: „Nemůžu říct, že by byli hrdí na to, že

tady žijí, to nevím. Ale dobrý vztah k té obci mají.“ Naopak u participace můžeme vidět (Obr. 25) srovnatelnost mezi přistěhovalými a rodáky (medián 9). Totéž můžeme vidět (viz kap. 6.3.1) i u rozhovoru v rámci participace: „Lidé vítají společenské a kulturní akce a rádi se jich zúčastňují. To platí jak pro ty rodáky, tak i pro ty nové rodiny neboli přistěhovalé.“

Obr. 26 Boxplot komunikace Bystročic

Z dvojice boxplotů srovnávající index komunikace (K) mezi skupinami přistěhovalých a rodáků je patrné, že rodáci jsou obecně komunikativnější (Obr. 26). Navíc je z boxplotů vidět, že obě skupiny mají index komunikace relativně vysoký (medián je roven 6 u přistěhovalých a dokonce 7,5 u rodáků). Starostka obce Bystročice tuto skutečnost vnímá hlavně na společenských akcích: „*Noví se dobře včlenili mezi ty původní. Vidím to hodně na těch společenských akcích,*“ a při začleňování dětí nově přistěhovalých do aktivit obce: „*je to oboustranná komunikace mezi novousedlíky, že chtějí komunikovat se starousedlíky a naopak. Novousedlíci si utváří kontakty tím, že děti chodí do školky, nebo chodí na hřiště, nebo se matky setkávají.*“

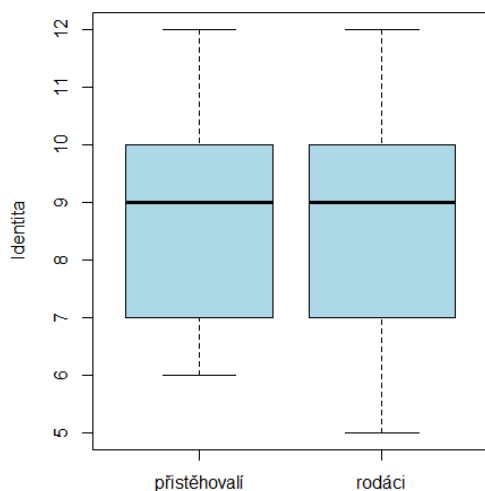
6.2.2 Dolany

V Dolanech bylo oproti Bystročicím rozložení respondentů o něco vyrovnanější. Odpovídalo celkem 25 přistěhovalých a 13 rodáků. Většina občanů z obou těchto skupin hodnotila svůj vztah k obci (4 x 7) jako velmi pozitivní, avšak našli se 4 přistěhovalí obyvatelé, kteří měli neutrální pohled, žádný respondent obec nehodnotil negativně (Tab. 16). Vztah mezi původními a přistěhovalými obyvateli v otázkách 4 a 14 hodnotili přistěhovalí i rodáci nejvíce neutrálně a u některých až pozitivně i velmi pozitivně. Ojedinělý negativní názor u jednoho

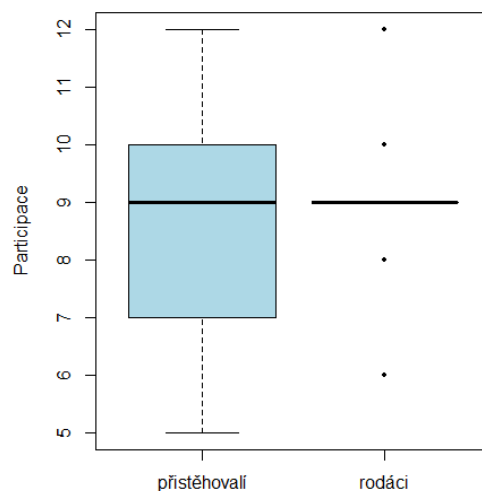
přistěhovaného respondenta zmiňoval, že se podle něj lidé z města chovají povýšeně. Přistěhovaní i rodáci u otázky 4 a 15 hodnotí vztah k výstavbě nových domů neutrálně až kladně. Starosta se v tomto ohledu vyjádřil: „*Pořád někteří mají výhrady, ale už to dle mého názoru není většina. Už se to tak nějak akceptovalo. Postupem času, jak si na sebe lidi zvykli, tak se negativní názory začaly zmenšovat.*“ V rámci šetření jsme zaznamenali, že někteří přistěhovaní (4) negativně hodnotili velké množství nových domů a také nedostatečnou infrastrukturu. Známosti i styky jsou u přistěhovaných i rodáků skoro stejné, obě skupiny můžeme zařadit do první a třetí kategorie, přičemž první kategorie se zná a stýká se starousedlíky a třetí kategorie se zná a stýká s oběma skupinami.

Tab. 16 Kontingenční tabulka Dolan pro zkoumané otázky

otázka	občan	vztah, odpověď				
4 x 7						
	přistěhovaní rodáci	1	2	3		
		4	3	18		
		1	4	8		
4 x 14						
	přistěhovaní rodáci	1	2	3	4	5
		1	0	11	8	5
		0	1	7	2	3
4 x 15						
	přistěhovaní rodáci	1	2	3	4	5
		4	0	9	4	8
		0	1	5	3	4
4 x 17						
	přistěhovaní rodáci	1	2	3		
		12	1	12		
		6	0	7		
4 x 19						
	přistěhovaní rodáci	1	2	3		
		12	2	11		
		4	0	8		

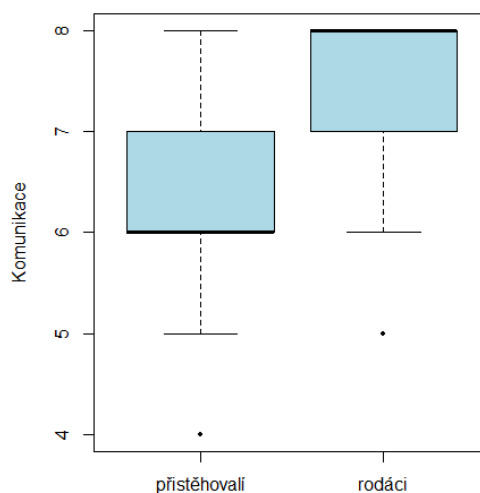

Obr. 27 Boxplot identity Dolan

Obr. 28 Boxplot participace Dolan

U identity (viz Obr. 27) nevidíme významnější rozdíly mezi přistěhovalými a rodáky. Co se ale týče hrdosti, tak rodáci jsou celkově více hrdí na to, že v Dolanech žijí, podle slov starosty především starší starousedlíci: „*Lidé jsou výjimeční a hrdí na to, že žijí v dané obci. Je tady určitá rivalita mezi sousedními obcemi. Jedná se o obce Tověř a Bělkovice-Laštany, děti z daných obcí chodí do Dolan do školy. U lidí 60 a 65 tato rivalita ze žákovských lavic stále trvá.*“ Obě skupiny mají relativně dobrý vztah k obci (medián 9). U participace (viz Obr. 28) je u obou skupin situace obdobná (medián je také 9), vyzpovídaných rodáků bylo 13 a převážná většina hodnotila tento ukazatel právě 9. Aktivitu rodáků i přistěhovalých potvrzuje i starosta obce: „*Rodáci i novousedlíci se rovnoměrně podílejí na daných akcích.*“ Dříve však byla situace odlišná: „*Nově přistěhovalí před 15 lety neměli moc zájem se podílet na akcích. Časem se to hodně změnilo a souvisí to s tím, že děti začaly chodit do školy, kroužku, spolku. Takže se před děti podařilo přitáhnout rodiče. Dneska nám působí ve spolecích i nově přistěhovalí, kteří se zde dostali přes své děti. Novousedlíci přispívají na hasiče a jsou také ve výboru hasičů. Fotbal využívají především děti nových obyvatel.*“

Obr. 29 Boxplot komunikace Dolan

Na komunikativní úrovni (Obr. 29) se zdají být rodáci výrazně aktivnější než přistěhovalí. U více než poloviny rodáků evidujeme maximální hodnocení, naopak medián u přistěhovalých se nachází na hodnotě 6. Za významné faktory začleňování přistěhovalých obyvatel považuje starosta spolkovou činnost a děti novousedlíků: *„Prorůstáním přes děti do spolků dochází potom k větší komunikaci mezi starousedlíky a novousedlíky.“* Ovšem komunikace nezávisí jen na tom, jestli je někdo rodák či nově přistěhovalý, důležitá je i velikost obce. Například starosta Dolan uvedl: *„V samotných Dolanech je 2 200 obyvatel. Dále mají místní části Véska, Pohořany. Ve Vésce je asi 270 obyvatel a v Pohořanech 234 obyvatel. S tím souvisí ten charakter. Ve Vésce a Pohořanech se zná každý a lidi se tam baví každý s každým. V Dolanech je 2 200 obyvatel tak tam ta komunikace už dobře nejde, protože nelze znát každého.“*

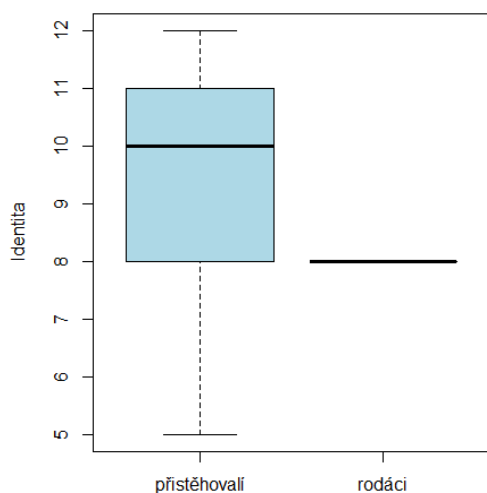
6.2.3 Tověř

Přestože statistický test chí-kvadrát dává při srovnání odpovědí na otázky 4 a 14 statisticky významný výsledek, nemohli bychom pouze na tomto základě učinit závěr, že v obci Tověř existuje rozdíl mezi rodáky a přistěhovalými obyvateli ve vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli. Důvod je ten, že v Tověři se dotazníkového šetření zúčastnil pouze jeden rodák, což je velmi malý vzorek dat. Ovšem starosta obce Tověř potvrdil, že zde rozdíl existuje: *„Ano, určitě ano, je zde rozdíl. Je to dáno tím, že rodáci mají nějakou historii, už tím, že zde bydleli jejich rodiče, prarodiče.“* Navíc všichni přistěhovalí respondenti uvedli, že vztahy mezi původními a přistěhovalými obyvateli jsou neutrální, pozitivní nebo dokonce velmi pozitivní, zatímco již zmíněný rodák vnímá tyto vztahy jako velmi negativní. Celkově lze tedy říci, že zde nejspíše určitý rozdíl je.

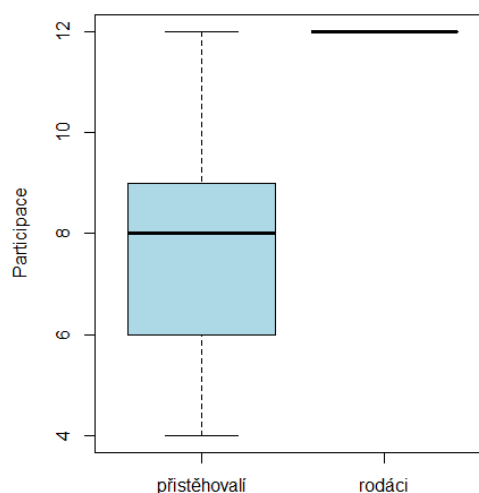
V rámci ostatních zkoumaných otázek jsme u chí-kvadrátu neměli už žádnou statistickou významnost, přesto zde pozorované vztahy zhodnotíme. Při srovnání odpovědí otázek 4 a 7 vidíme v Tab. 17, že většina přistěhovalých (16) má silně pozitivní vztah k obci. Což nám dokládá i výpověď starosty Továře, který řekl: „Snažíme se, aby obec byla hezká a fungovala. To se odráží i na tom, jestli ti lidé jsou spokojeni.“ Respondenti píší k 7 otázce, že je to dáno příjemným prostředím obce a klidem. V Tab. c můžeme vidět převážně neutrální vztah přistěhovalých (10) k výstavbě nových domů u otázek 4 a 15, kdy se samotní respondenti zmiňovali, že dochází díky tomu k omlazení a rozvoji obce. Na druhou stranu však starosta vidí určité limity růstu a situaci v rámci rozhovorů s občany popisuje takto: „Rodáci i nově přistěhovalí si nepřejí novou výstavbu rodinných domů a chtějí tuhle fázi nějakým způsobem udržet.“ Přistěhovalí v otázkách 4 a 17 mají známosti rovnoměrné v rámci starousedlíků (9) a obou skupin (9). V otázkách 4 a 19 se přistěhovalí stýkají v rámci obou skupin (9), což může být dáno i tím, že některé lokality novější výstavby byly vybudovány již na přelomu tisíciletí. „Existují vztahy obyvatel, kteří zde žijí od narození a dále existují vztahy v rámci daných lokalit výstavby. Lokalita, která se stavěla před 18 lety, funguje v rámci stýkání a dobrých vztahů velice dobře. V dané lokalitě se schází všichni, znají se všichni a postupně se to proměňuje i do těch starších občanů, tedy starousedlíků.“

Tab. 17 Kontingenční tabulka Továře pro zkoumané otázky

otázka	občan	vztah, odpověď				
4 x 7		1	2	3		
	přistěhovalí	2	3	16		
	rodáci	0	0	1		
4 x 14		1	2	3	4	5
	přistěhovalí	0	0	7	8	6
	rodáci	1	0	0	0	0
4 x 15		1	2	3	4	5
	přistěhovalí	7	1	10	4	4
	rodáci	0	0	0	0	1
4 x 17		1	2	3		
	přistěhovalí	9	3	9		
	rodáci	1	0	0		
4 x 19		1	2	3		
	přistěhovalí	8	2	11		
	rodáci	1	0	0		

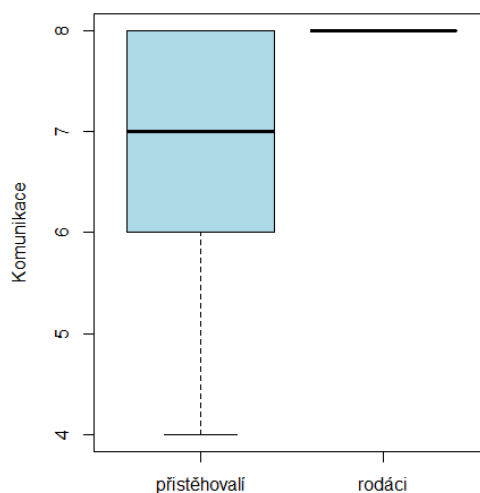
Obr. 30 Boxplot identity Tověře

Obr. 31 Boxplot participace Tověře

U Tověře byl bohužel vyzpovídan pouze jediný rodák, a proto nemáme dostatek dat pro adekvátní srovnání. U přistěhovalých je identita (Obr. 30) hodnocena velmi vysoko (medián 10), hrdost i spokojenost obyvatel vnímá i starosta obce, který na položenou otázku odpověděl: „*Ano, určitě ano.*“ Spokojenosti lidí napomáhá i aktivita obce v oblasti územního plánování a infrastruktury: „*Ano. Je několik rovin, jak se obec stará o chod obce. Například se jedná o zlepšení infrastruktury jako jsou chodníky nebo dešťová kanalizace.*“ Co se týče participace (Obr. 31), nejčastější hodnotou byla u přistěhovalých 8. Starosta zmiňoval mnoho akcí, které obec pro obyvatele pořádá a snaží se je tak zapojit do společenského života: „*Obec se snaží nějakým způsobem vtáhnout lidi do obce, aby byli součástí toho všeho a aby se jim v obci líbilo. U lidí, kteří se chtějí zapojovat, tak je u nich vidět zpětná vazba.*“ Zároveň ale ví o mnoha lidech, kteří nemají moc zájem se zapojovat: „*...polovina takových lidí existuje, kteří se vůbec neintegrují do obce.*“

Přistěhovalí obyvatelé v Tověři patří mezi velmi komunikativní (Obr. 32) a více než polovina z nich hodnotí tento ukazatel minimálně 7 body. Ne vždy nízké hodnocení znamená, že by lidé neradi komunikovali, může se jednat o čerstvě přistěhovalé, kteří ještě neměli tolik příležitostí se s ostatními obyvateli seznámit. Takovýto příklad vidíme například u Tověře, kde jeden z respondentů hodnotí obec velice kladně, ale ještě neměl příležitost se tolik zapojit do veřejného života. Délka života stráveného v obci hraje zásadní roli: „*...lidé se znají maximálně z toho okolí a postupem času dochází k integraci. Za 15 let by to mělo fungovat jako lokalita, která se stavěla v roce 1999.*“

Obr. 32 Boxplot komunikace Továře

6.3 Analýza vybraných obcí z pohledu polostrukturovaných rozhovorů

Následující tři podkapitoly se věnují polostrukturovaným rozhovorům se starosty vybraných obcí (viz kapitola 5.2 Polostrukturované rozhovory se starosty).

6.3.1 Bystročice

1. Máte přehled o tom, odkud se lidé nejvíce stěhují do vaší obce?

Je zde především aglomerační blízkost Olomouce při stěhování lidí do Bystročic. Tohle pravidlo ale neplatí vždy a můžeme najít i výjimky při stěhování z jiného kraje. Většina dětí rodáků rekonstruuje domy po rodičích a nepodílí se na nové výstavbě. Starostka uvádí, že: „Ze 75 % je to Olomouc a okolí. Vybudovaly si v obci Bystročice domy i lidé, kteří nejsou z Olomouce a okolí. Jsou ze severní Moravy, jižní Moravy. Minimum lidí z Bystročic si staví na nových parcelách, spíše si rekonstruuji domy po rodičích, není to vyloženě, že by si stavěli nové domy. 90-95 % jsou to lidé odjinud a nejsou to děti rodičů, jejichž kořeny jsou v Bystročicích.“

2. Z jakého důvodu si myslíte, že se lidé do vaší obce stěhují?

Za hlavní důvody stěhování do obce Bystročice můžeme považovat jednak aglomerační blízkost, dopravní spojení a také kulturní a sociální klima. „Jedná se o dobrou lokalitu z hlediska blízkosti krajského města Olomouc. Krajské město Olomouc je pár kilometrů od jejich pracovních příležitostí, kulturních příležitostí, školství pro děti na druhém stupni, střední a vysoké školy. Umístění hraje svoji roli. Dále přijdou lidi, protože se jim tady líbí. Je to i z hlediska toho, že někteří si vybírají místo pro svůj další život, tak hraje roli i to, jak je ta obec na tom

s občanskou vybaveností, je tady škola, školka a nějaké zázemí pro ty děti.“ V případě Bystročic je zde primárním faktorem aglomerační blízkost krajského města a také dostupnost základní občanské vybavenosti. Environmentální faktory naopak nejsou tak významné jako například u Tověře či Dolan. Starostka obce Bystročice si myslí, že: „převažujícím faktorem obce je blízkost Olomouce a dobré dopravní spojení. Většinou mají lidé práci v krajském městě Olomouc nebo ve statutárním městě Prostějov. Ale většinou všechno je to nasměřované do Olomouce, takže ta blízkost tam hraje určitě velkou roli.“

3. Zabývala jsem se dvěma skupinami lidí, kteří v obci žijí a to rodáky a přistěhovalými. Zajímalo mě, jestli je mezi těmito skupinami nějaký rozdíl s ohledem na několik faktorů. Mám tady seznam 7 faktorů. Teď bych se vás chtěla zeptat, jaký je váš názor na tuto problematiku.

Faktory

1. Vnímání výstavby nových domů a přísun nových obyvatel (4x15):

Jak vnímají výstavbu nových domů (a přísun nových obyvatel) rodáci a jak ho vnímají noví obyvatelé?

Vnímání výstavby nových domů a přísun nových obyvatel se nedá aplikovat zcela obecně dle skupin. Z hlediska paradigma by se dalo obyvatelstvo rozdělit na pozitivně a negativně laděné. „Nedá se to úplně zobecnit, protože část rodáků to chápe tak, že ta obec Bystročice se musí rozrůstat, že je dobré mít nové občany, potřebujeme tady mít nějakou mladou generaci, potřebujeme, aby fungovala škola. Bez toho, aby tady přišli noví lidé, tak to nejde. Většina, co se tady narodili neboli rodáci, tak to chápou. Pak je skupina obyvatel, kteří ne že by vyloženě řekli, že to nevítají, ale vidí v tom nějaký problém, řeknou, že se lidé už navzájem neznají, že je tady spousta nových, že už to nejsou ty staré Bystročice. Ale není to vyloženě tak, že by s tím nějak vystupovali proti té výstavbě nebo to nějak blokovali. Většina to chápe, že se ta vesnice musí dále nějak rozrůstat.“ U staršího obyvatelstva můžeme vidět obavy z rozšiřování obce. Mladší obyvatelstvo nevidí zásadní problém s výstavbou nových domů a přísunem nových obyvatel. „Někteří v tom vidí klady, ale pak jsou někteří, kteří řeknou, že je to zbytečné a že by to tak dále už být nemělo. Ale nejsou to ti mladí, spíš u těch starších to můžeme vidět.“ Starostka obce Bystročice zároveň ale říká, že se jedná spíš o individuální názory starších rodáků a nelze tento pohled považovat za obecný: „To také nemůžu říct obecně, to je pár názorů, které já uslyším a určitě to není nějaký obecný většinový názor. Vyloženě nějaký odpor rodáků k tomu, aby se stavěly nové domy v obci Bystročice a přicházeli noví lidé, tady není.“

2. Participace (účastnění se dění v obci), (4xP):

Jak *společensky aktivní* se vám zdají lidé ve vaší obci? Myslím to s ohledem na jejich aktivní podílení se na *chodu obce*, jejich účast na *společenském životě* a jejich *využívání služeb a obchodů přímo v obci*.

Občané Bystročic se aktivně účastní společenských a kulturních akcí, přičemž se jedná jak o starousedlíky, tak novousedlíky. Starostka si myslí, že: „*vyloženě se nezúčastňují toho života pouze výjimky. Spíše si myslím, že lidé vítají společenské a kulturní akce a že se jich rádi zúčastňují. To platí jak pro ty rodáky, tak i pro ty nové rodiny neboli přistěhovalé.*“ V případě novousedlíků, především mladých párů, jsou společenské aktivity a zájem o dění v obci dány příchodem dítěte. Aktivní účast dítěte na akcích má dopad na společenské styky mezi oběma skupinami, a to rodáků i přistěhovalých. Starostka může říct, že: „*I ti noví se chtějí více do toho společenského života zapojit a ono je to také dáno tím, jako že jsou to mladé rodiny, které mají děti. Hodně v Bystročicích dělají akce pro děti. Jsou to výjimky, které se nezúčastňují nebo nezapojují, ale to platí jak pro ty staré starousedlíky, tak pro ty nové novousedlíky.*“ Obec Bystročice patří, co se velikosti týče, k menším obcím s nadprůměrnou suburbanizací, přičemž nedochází k nekontrolovatelné bytové výstavbě. Proto nevidíme u nově přistěhovalých izolaci vůči obci, ale naopak se snaží účastnit společenského dění v obci. Starostka obce Bystročice: „*Nevidím tendenci, že by se ti noví nově přistěhovalí úplně izolovali a žili si svým životem. Tak jak se to někdy říká, že to hrozí u těch satelitů, že jsou jakoby úplně odtržení od toho života v té obci, to u nás teda není. Je fakt, zase na druhou stranu, že ty lokality nejsou tak roztáhlé, že to není třeba 120 domů nebo 150 domů, kde by se to možná projevovalo více.*“ Starostka hovoří z vlastní zkušenosti, protože ty lidi vídá: „*Neřekla bych, že by se nějak noví obyvatelé stranili, izolovali se, nebo se nechtěli sžívat s těma starýma Bystročicema. Je tady dost dětí v předškolním věku. Většinou se říká, že noví obyvatelé si žijí v těch svých domech, mají ty dvě auta, jezdí si do Olomouce, nemají zájem o to, co se děje v obci. Ale v obci Bystročice to tak není. Děti, které jezdí do školy, tak využívají autobusového spojení.*“ Co se týče dospělých novousedlíků, tak u těch podle starostky platí spíš, že: „*lidé z těch nových lokalit jezdí autem.*“

3. Identita (4xI):

Podotázka 1: Myslíte si, že jsou obyvatelé této obce nějakým způsobem *výjimeční a hrdí* na to, že *žijí v této obci*?

Starostka obce říká, že: „*Nemůžu říct, že by byli hrdí na to, že tady žijí, to nevím. Ale dobrý vztah k té obci mají.*“ Starostka obce Bystročice říká, že: „*každý je nějakým způsobem výjimečný a vnímá to jinak.*“

Podotázka 2: Snaží se obec usnadnit lidem život?

Obec Bystročice se snaží usnadnit lidem život v několika rovinách. Jedná se o rovinu kulturní a společenskou, dále pak rovinu sportovní, dopravní, vzdělávací a teoretickou rovinu územního plánování. „Ano, obec se snaží rozhodně usnadnit lidem život. Například pro mladé rodiny. Dále jsme v územním plánu připravili plochy pro výstavbu nových rodinných domů. Také rekonstruovali sokolovnu. U sokolovny máme sportovní areál, kde máme dvě dětská hřiště. V loňském roce postavili nové lanové centrum. Také máme tenisový kurt, víceúčelové hřiště v sokolovně a fitness centrum. V sokolovně se pořádají různé společenské a kulturní akce, jak pro děti, tak pro ty rodiny během roku.“ Obec Bystročice se snaží v teoretické územní rovině: „zvelebovat veřejná prostranství.“ Obec Bystročice v případě dopravní roviny usilují o to, aby: „MHD zůstalo stejné, a aby se nesnižoval počet spojů, a dále usilují o to, aby se o nějaké dopravní spoje MHD navýšila.“ V rovině vzdělávací: „Zvyšovali například kapacitu školky. Dále zvyšovali kapacitu školní jídelny, tím že v roce 2013 přistavovali budovu školy, tak aby mohlo být otevřené druhé oddělení.“ „To je taková výrazná podpora“ si starostka myslí, „hlavně těch mladých rodin, protože poptávka po místech mateřské školy a škol je velká.“ Takže si starostka obce Bystročice myslí, že: „udělali hodně.“

4. Vztah k obci (4x7):

Myslíte si, že lidé, kteří ve vaší obci žijí déle, k ní mají pozitivnější vztah?

Můžeme konstatovat, že projevy v sociální rovině na bázi vztahů se začaly prohlubovat u novousedlíků později. To je dáno nepochybně se zabydlováním nově přistěhovalých občanů a jejich schopností sociální integrace. Starostka obce Bystročice si myslí, že: „pozitivní vztah k obci mají všichni. Nemyslím si, že starousedlíci mají pozitivnější vztah k obci. Starousedlíci mají možná citově jiný vztah k té obci, když se tady narodili a jsou rodáci, tak asi i je to jejich rodiště. Můžou mít tedy citově hlubší vztah než ti, kteří se tady přistěhovali nově, ti novousedlíci.“ Starostka říká, že si to musíme vzít i tak, že: „I ti kdysi v těch Bystročicích, než se stali těmi starousedlíky, tak se taky odněkud přistěhovali a ten vztah se nějak buduje. Ten, kdo si tady před loni, loni postavil domeček, tak to pouto určitě nemá takové k té obci, jako třeba ten, kdo tady žije 70 let, ale bude ho mít časem. Záleží to na spoustě věcí.“ Starostka si nemyslí, že by někdo řekl, že „já tady žiju a ty Bystročice jsou úplně příšerná obec“. Myslí si, že: „vztah lidí k Bystročicím je celkem pozitivní.“ Lidské vztahy v Bystročicích by se daly považovat za pozitivní, což nám i dokládá anketa na stránkách obce, která pokládá otázku: „Líbí se vám v naší obci?“ a odpovědi v anketě jsou: „nelíbí, nevím, ano líbí, hodně líbí.“ Starostka říká, že: „V anketě se vyskytuje řada odpovědí s 60 % hodně a líbí, 20 % napsalo, že neví.“ Starostka si i

přes to myslí, že: „*Ti, co neví, skutečně neví, ale je jim v obci dobře.*“ V obci Bystročice se najdou v anketě i lidé, kteří nemají takový pozitivní vztah: „*20 % odpovědí bylo, že se jim v obci Bystročicích nelíbí.*“ Starostka se domnívá: „*Těm, co se tady nelíbí, mají nejspíš nějaký důvod, ale vyloženě to není důvod, že by se jim v obci nelíbilo a že by to bylo špatné místo pro život, nebo úplně nesnesitelné.*“ Starostka uvádí, že v obci má takový příklad z Dolan: „*Lidé se odstěhovali, protože řekli, že se tam cítí strašně špatně a byl tam nesnesitelný život. Jednalo se o novousedlíky, kteří se přestěhovali z Dolan do Bystročic.*“ Starostka však toto určitě nechtěla paušalizovat: „*Mohlo se jednat o nějakou výjimku, mohli mít špatné sousedy, či jim něco znepríjemnilo atmosféru.*“

5. Známosti + komunikace (4x17, 4xK):

Zdá se vám, že se lidé *znají* a *komunikují* pouze v rámci své skupiny nebo se rodáci *znají* a *komunikují* s nově přistěhovanými a naopak?

Starostka si myslí: „*Funguje to tak, že dochází k prolínání. Že se *znají* a *komunikují* společně všechny skupiny, rodáci se *znají* a *komunikují* s přistěhovanými a naopak.*“ Starostka říká, že: „*Nebude to úplně na 100 % ve všech případech, někdo se může mýjet a nepozdravit se.*“ K velkému sblížení mezi novousedlíky a starousedlíky dochází na společenských akcích. Starostka vidí, že: „*Noví se dobře včlenili mezi ty původní. Vidím to hodně na těch společenských akcích. Určitě ale ne všichni, že by se obě skupiny bavily se všema na 100 % a že by se *znali* a *setkávali* se.*“ Určitou roli v překonání počátečních komunikačních bariér hraje začleňování dětí nově přistěhovaných do aktivit obce. Převážně si myslí, že: „*k tomu tak dochází. Je to oboustranná komunikace mezi novousedlíky, že chtějí komunikovat se starousedlíky a naopak. Novousedlíci si utváří kontakty tím, že děti chodí do školky, nebo chodí na hřiště, nebo se matky setkávají.*“

6. Stýkání (společenské vnímání), (4x19):

Zdá se vám, že se *lidé stýkají* pouze v rámci své skupiny nebo jim na tom nesejde a starousedlíci se bez problému baví s přistěhovanými a naopak?

Obyvatelstvo Bystročic nelze striktně dělit do skupin na rodáky a přistěhované, ale spíše dochází k dělení v organizační rovině. Co se týče kulturní roviny tak: „*Dochází k prolínání. Často se *stýkají* na kulturních akcích na plesech. Chodí na akce pro děti. Chodí do sokola.*“ Organizační rovina nastoluje určité dělení do skupin. „*V organizacích se to až tak neprolíná, ale na těch akcích, které se pořádají, dochází k prolínání skupin.*“ Společenská rovina je na podobné bázi jako kulturní rovina, kde dochází k prolínání původního a přistěhovaného obyvatelstva. „*V hospodě se setkávají i ti noví i ti staří.*“ Ekonomickou rovinu lidé obce Bystročice řeší formou

blízkosti aglomerace a větších možností. Využití obchodu v obci najdou převážně matky na mateřské. Starostka říká, že: „Obchod se moc nevyužívá. Je nyní taková tendence jezdit si do supermarketu na velké nákupy. Ale máme docela hezky zásobovanou prodejnu Adama, kde vídám mámy na mateřské, které patří k novousedlíkům. Obchod tedy využívá jak původní obyvatelstvo, tak i ti nově přistěhovalí. Problém malých obcí je, že končí malé prodejny. Olomoucký kraj vyhlásil dotaci na podporu malých obchodů a budou podporovat rekonstrukce nějakých prostor ve veřejných budovách, které by byly uzpůsobené pro obchod a ta obec to může nabídnout za nějaké nulové nájemné.“

7. Vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli (4x14):

Je nějaký rozdíl mezi rodáky a přistěhovalými ve vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli?

„Pokud si ti noví a ti staří vybudují nějaký vztah, myslím si, že je to pozitivní a dobrý vztah.“ Starostka si nemyslí: „...že by mezi těmi starousedlíky a novousedlíky docházelo vyloženě k nějakým vyhroceným konfliktům. Možná existuje nově přistěhovalý, který se nesžil s nikým a vysílá jen nenávistnou energii všude kolem sebe. Máme tady takového člověka.“ Starostka si myslí, že: „Jinak ti, co si vybudovali nějaký vztah, tak se jedná o vztahy dobré, jak z hlediska těch nových k těm starým, tak z hlediska těch starých k těm novým. Noví lidé chtějí být součástí Bystročic, kromě jedné výjimky.“ U obce Bystročice se nedá říci, jestli je nějaký rozdíl ve vnímání vztahů mezi jednotlivými skupinami. Můžeme ovšem konstatovat, že se jedná o dobré vztahy, které jsou spojené s přijetím a sžitím vesnické kultury u nově přistěhovalých. Ačkoliv novousedlíci z městských aglomerací přináší řadu difúzních inovačních změn do prostředí obce, jsou i přes to schopni integrace z městského do vesnického prostoru. Starostka říká, že: „V obci je už vyloženě málo kdo rodák, tam se to hrozně obměnilo. Existují nějakí rodáci, ale nejsou to už úplně ti echt, jako ti původní Bystročanci.“ V obci můžeme vidět i mladší generaci rodáků, kteří zůstávají v generačních domech. „Dochází k odprodeji domů u starousedlíků, ale není to tak, že by se ty děcka úplně zbavovala domů. Hodně je to tak, že rodiče mají dům a ten dům potom zdědí děti a zůstávají tady, ačkoliv se něco i prodá, ale není to masově, že by to byl významný ukazatel. Ale někdy se ty děti rozhodnou, že ten dům prodají a nastěhuje se sem někdo jiný.“ Starostka říká, že: „Vidím tu tendenci u dětí v domě zůstat a opravit si ho a dům si nechávají. Domy bývají i dvougenerační, rodiče bydlí spolu s dětmi, s tím, že rodiče bydlí v přízemí a děti bydlí nahoře.“

6.3.2 Dolany

1. Máte přehled o tom, odkud se lidé nejvíce stěhují do vaší obce?

„Většinou je to z města Olomouc.“

2. Z jakého důvodu si myslíte, že se lidé do vaší obce stěhují?

Hlavní faktory stěhování do obce Dolany jsou obdobné jako u obce Tověř, kde dominují ekonomické a environmentální faktory. *„Atraktivní prostředí, touha lidí bydlet na venkově a v blízkosti města. Obec Dolany to splňuje, je tady zájem o bydlení. Vzniklo tady v podstatě nové sídliště. Za posledních 15 let vzrostl počet obyvatel skoro o 700 obyvatel. Většinou se jedná o lidi, co se sem přistěhovali.“*

3. Zabývala jsem se dvěma skupinami lidí, kteří v obci žijí a to rodáky a přistěhovalými. Zajímalo mě, jestli je mezi těmito skupinami nějaký rozdíl s ohledem na několik faktorů. Mám tady seznam 7 faktorů. Teď bych se vás chtěla zeptat, jaký je váš názor na tuto problematiku.

Faktory

1. Vnímání výstavby nových domů a přísun nových obyvatel (4x15):

Jak vnímají výstavbu nových domů (a přísun nových obyvatel) rodáci a jak ho vnímají noví obyvatelé?

„Měnilo se to v čase. Zezačátku převažoval negativní pohled. Pozitivní byl u těch, kteří prodali pozemky a měli z toho finanční obnos. Ti to brali jako přínosné, ti, co prodali pozemky. Ostatní to brali negativně, jako prvotní obranu před něčím novým. Postupem času, jak si na sebe lidi zvykli, tak se negativní názory začaly zmenšovat.“ Můžeme vidět, že člověk je adaptabilní tvor a dokáže se časem přizpůsobit okolním změnám. Tato přizpůsobivost přichází s dětmi. Dalo by se tedy říci, že adaptabilita je spojená s věkem a že čím věkově mladší složení obyvatel, tím je lepší přizpůsobivost. *„Pořád někteří mají výhrady, ale už to dle mého názoru není většina. Už se to tak nějak akceptovalo. Přispělo k té akceptaci i to, že ti lidé, kteří se sem nastěhovali, tak zpočátku žili uzavřeně a moc se neprorůstali se stávající obcí. Ale postupem času, jak začali děti chodit do školy, tak to vnímání bylo pozměněno hlavně přes ty děti, že se začali zajímat o dění v obci a v podstatě se nějakým způsobem začali zapojovat do společenského života.“* V rámci přistěhovalé skupiny existují i introvertní typy, kterým trvá delší čas na přizpůsobení. *„Jsou i výjimky, kteří jen zavrou vrata, vyspí se a nemají zájem. Ale už je tady velká část nově přistěhovalých, kteří zapadli.“*

2. Participace (účast na dění v obci), (4xP):

Jak *společensky aktivní* se vám zdají lidé ve vaší obci? Myslím to s ohledem na jejich aktivní podílení se na *chodu obce*, jejich účast na *společenském životě* a jejich *využívání služeb a obchodů přímo v obci*.

Starosta obce Dolany si myslí: „Obyvatelé obce využívají služby v dané obci. Jsme ovšem blízko Olomouce a Šternberku, je to 10 km na obě strany, tak hodně lidí využívá služeb tady těch dvou měst. Jedná se o využívání obchodů a kultury. Nejsou v pozici malých obcí, které jsou daleko. Kde, když se něco děje, tak se tam sejde celá vesnice.“ Společenská aktivita je spojená s blízkostí aglomerací a velikostí dané obce. Dalo by se říci, že čím větší obec, tím je větší možnost společenských aktivit. Společenská aktivita v dané obci je ovšem ovlivněna blízkostí daných aglomerací, které si přitahují lidi z okolních vesnic. V obci se konají jak akce většího významu, kterých se účastní většina občanů (hromadné), ale i menší uzavřenější akce vázané na činnost různých spolků. „Jsou tady akce, kde je vysoká účast. Například se jedná o akce rozsvícení Vánočního stromčku, kde bývá účast 500-700 lidí. Na hřišti se dělají hudební vystoupení. Dále se dělá setkání Dolan, které je jednou za 5 let, kde přijde přes 1 000 lidí. Některých akcí se účastní hodně lidí až hromadně. Jsou i akce, kde se účastní v podstatě jen členové toho spolku, kteří to pořádají a nějakí jejich bezprostřední příznivci, takže to není hromadné.“ U srovnání společenské aktivity starousedlíků a novousedlíků zaujímá starosta obdobné stanovisko jako u sousední Továře. Nedá se říci, kdo se zapojuje více, je to hodně závislé na charakteru člověka a jeho osobnosti: „kdo se chce zapojit, tak se zapojí a pomáhá při organizaci ve spolcích. Určitě to není tak, že rodáci jsou společensky aktivnější než nově přistěhovalí. Máme například rodáky, kteří nejsou ochotni dělat nic a dělají si jenom svoje a pak na druhou stranu máme přistěhovalé, kteří se zapojí a jsou ochotni organizovat akce a jsou tahouni těch akcí. Rodáci i novousedlíci se rovnoměrně podílejí na daných akcích.“ Vliv společenské aktivity u nově přistěhovalých souvisí s narozením dítěte a jeho budoucího vývoje a společenských zájmů v dané obci. Narození dítěte tedy přispívá i ke sblížování mezi starousedlíky a novousedlíky. „Nově přistěhovalí před 15 lety neměli moc zájem se podílet na akcích. Časem se to hodně změnilo a souvisí to s tím, že děti začaly chodit do školy, kroužku, spolku. Takže se před děti podařilo přitáhnout rodiče. Dneska nám působí ve spolcích i nově přistěhovalí, kteří se zde dostali přes své děti. Novousedlíci přispívají na hasiče a jsou také ve výboru hasičů. Fotbal využívají především děti nových obyvatel. Prorůstáním přes děti do spolků, dochází potom k větší komunikaci mezi starousedlíky a novousedlíky.“ Akce v obci můžeme dělit na registrované a neregistrované, přičemž u neregistrovaných akcí se vyskytuje pouze jedna skupina. Naopak u registrovaných je prolínání mezi autochtonním a alochtonním

obyvatelstvem. „Neregistrovaná akce je volejbal. Dále je zde akce adventní zpěv, na které se objevují jak přistěhovalí, tak i noví obyvatelé.“

3. Identita (4x1):

Podotázka 1: Myslíte si, že jsou obyvatelé této obce nějakým způsobem výjimeční a hrdí na to, že žijí v této obci?

Většina lidí z Dolan jsou hrdí na to, že žijí v dané obci, přičemž tato hrdost přetrvává i do starších let. Hrdost k obci se většinou projevuje rivalitou u poproduktivního obyvatelstva mezi okolními obcemi. Starosta Dolan si myslí: „lidé jsou výjimeční a hrdí na to, že žijí v dané obci. Je tady určitá rivalita mezi sousedními obcemi. Jedná se o obce Tověř a Bělkovice-Lašťany, děti z daných obcí chodí do Dolan do školy. U lidí 60 a 65 tato rivalita ze žákovských lavic stále trvá.“ Starosta obce Dolany říká: „vnímám to jako někdo, kdo má k obci vztah a má zájem, aby to nějakým způsobem bylo v pořádku. Je dost lidí, co má zájem něco dělat a co jsou aktivní. Ale existují i tací, že neví, jestli mají tu hrdost, protože se v dané obci nijak neprojevují, že by přišli podpořit nějakou akci. Najdou se i tací, kterým je jedno kde jsou.“ Obyvatelstvo obce můžeme tedy ve vztahu k podpoře obce dělit na aktivní a neaktivní, přičemž toto základní dělení hodně souvisí i s hrdostí k životu v dané obci.

Podotázka 2: Snaží se obec usnadnit lidem život?

Obec Dolany se snaží podobně jako obec Tověř lidem usnadnit život v několika oblastech. Tyto oblasti jsou spojené s infrastrukturou, stavbou a zájmovou společenskou činností, které můžeme řadit do měkkých a tvrdých faktorů. Přičemž tvrdé faktory jsou spojené s infrastrukturou a stavbou. Za měkké faktory považujeme zájmovou společenskou činnost. „Ano, snaží se lidem usnadnit život. V téhle fázi obec Dolany dodělává infrastrukturu, spravují se cesty, chodníky, komunikace, dále se udělala kanalizace v celé obci. Nyní dělají posílení přivaděče vodovodu, který je nedostatečný.“ Pro společenskou zájmovou činnost město Dolany...: „Připravujeme rekonstrukci absolutně nevyhovujících prostor pro společenské události. V Dolanech je sokolovna, která je ze 70. roku. Také připravujeme budování nových prostor pro spolkové aktivity a společenský život.“ Starosta obce Dolany si myslí: „obec se snaží vytvářet podmínky, aby se tady lidem žilo dobře. Ze stránky hardwarové se jedná o stavby a dále ze stránky měkké, podporují činnosti spolku, podporují činnost s mládeží.“ Obec se snaží aktivity podporovat v podobě finanční výpomoci, přičemž se může jednat jak o registrované či neregistrované akce a spolky. „Každý spolek dostává finanční podporu. Každý spolek, když pořádá nějakou akci, tak dostává podporu od obce. Obec se snaží tyto aktivity podporovat a v podstatě to nemusí být úplně spolek, když se jedná o nějakou skupinku lidí, kteří se rozhodnou

uspořádat například nějaký volejbalový turnaj. Tak i když nejsou organizováni, tak je také podpoří, protože aby ta aktivita byla a aby se lidé scházeli. Protože, když se lidé schází, tak jsou z toho jen pozitivní věci.“ Obec Dolany zajímá názor obyvatel, a proto starosta obce říká: *„Mají dotazníkové šetření obyvatel, ve kterém jsou důležité občanské názory. Může jít například o rekonstrukci likérky.“* Obce v blízkosti velkých aglomerací počítají s přísunem nových obyvatel, kteří mají automobil a zajišťují si tak dopravu do práce či za aktivitami mimo obec sami. Starosta obce říká: *„Hromadná doprava je zde dobrá, ale hlavní doprava je autem neboli automobilovou dopravou.“*

4. Vztah k obci (4x7):

Myslíte si, že lidé, kteří ve vaší obci žijí déle, k ní mají *pozitivnější vztah*?

Pozitivnost vztahu k obci je provázána s délkou života v dané obci a povahou člověka. „Určitě se vztah k obci posiluje s tím, jak tady ten člověk dlouho bydlí. Ale zase na druhou stranu, jsou i výjimky, kteří tady bydlí od narození a mají pořád nějaké problémy. To závisí na povaze toho člověka. U novousedlíků trvá déle budování pozitivního vztahu, záleží to na tom, jak rychle se seznámí.“ Starosta tvrdí: *„Lidé jsou v obci Dolany spokojeni, ale najdou se i výjimky. Nikde není nic dokonalého.“*

5. Známosti + komunikace (4x17, 4xK):

Zdá se vám, že se lidé *znají* a *komunikují* pouze v rámci své skupiny nebo se rodáci *znají* a *komunikují* s nově přistěhovalými a naopak?

Známosti a komunikace jsou vázané počtem obyvatel a rozlehlostí dané obce. Komunikaci a známosti můžeme rozdělit na místní části a Dolany. Místní části mají nižší počet obyvatel, kde probíhají mezilidské vztahy s každým. Naopak samotné Dolany jsou rozlehlá obec s vyšším počtem obyvatel, kde se vyskytují mezisousedské vztahy. „Dolany jsou velká obec. V samotných Dolanech je 2 200 obyvatel. Dále mají místní části Véska a Pohořany. Ve Vésce je asi 270 obyvatel a v Pohořanech 234 obyvatel. S tím souvisí ten charakter. Ve Vésce a Pohořanech se zná každý a lidi se tam baví každý s každým. V Dolanech je 2 200 obyvatel tak tam ta komunikace už dobře nejde, protože nelze znát každého. V Dolanech se baví sousedi. Baví se ti, kteří se znají. Lidé se potkají, prohodí pár slov, pobaví se, je to na vesnici běžné. Baví se u obchodu, v hospodě, když se potkají. Ale je to z té skupiny známých není to, že se zná každý s každým.“

6. Stýkání (společenské vnímání), (4x19):

Zdá se vám, že se lidé stýkají pouze v rámci své skupiny nebo jim na tom nesejde a starousedlíci se bez problému baví s přistěhovalými a naopak?

Lidé v Dolanech nemají problém komunikovat mezi sebou, nejde tak o to, kdo je starousedlík či novousedlík, ale spíše o společné zájmy, aktivity či oblíbené podniky. Lidské stýkání by se dalo rozdělit na základě zájmové činnosti (jako je golf, tenis, fotbal, hraní na hřišti a hospody), dále na základě školy, akcí a spolků. „Jedná se o prolínání. Stýkají se na bázi spolku, tam je to dneska prorostlé, a to mezi rodáky i přistěhovalými. Dále na bázi školy a akcí. Dneska to není, že by byli rozdělení jen na přistěhovalce a jen místní. Každý se už s někým zná.“ Stýkání obyvatel souvisí i s rokem výstavby. Novější přistěhovalí nemají takové vztahové vazby v obci jako starousedlíci, ty přicházejí s délkou strávených let v obci. „Na začátku to tak bylo, že byla skupinka a nekomunikovali, protože se neznali, ale postupem času se sblížili (rodáci x přistěhovalí). Potkají se, pozdraví se, prohodí pár slov a účastní se na akcích.“ Lidé chodí do hospod v dané obci dle místa bydliště či zájmu dětské aktivity, kde je dětské hřiště s fotbalovým hřištěm. Dále se může jednat i o preferenci dobrého jídla. „Co se týče stýkání v hospodě, mají v Dolanech celkem 11 hospod. Takže je to o tom, kdo kde chodí. Například na hřišti je to průřez, chodí tam převážně maminky s dětmi, jelikož je tam dětské hřiště. Dále tam chodí příznivci fotbalu. A i ti co jdou jen na výlet. A je to úplně jedno, jestli je to rodák nebo přistěhovalý. Pak se jedná o hospody, kde chodí hlavně na jídlo a není tam vyprofilovaná návštěvnická skupina. Chodí tam lidé i ze širokého okolí, takže se to tam těžko definuje.“ Zájmové preference v rámci aktivit rozděluje stýkání lidí. „Někteří, co mají vztah ke golfu, tak chodí na golf, jedná se o rodáky i přistěhovalé. Dále hodně lidí chodí hrát tenis. Je to rozdělené i zájmově.“

7. Vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli (4x14):

Je nějaký rozdíl mezi rodáky a přistěhovalými ve vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli?

Vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli se váže s rozdílným životním stylem. Přistěhovalí obyvatelé si ze začátku přinášejí jiný životní styl, který se postupem času mění na vesnický a dochází k integraci i především díky dětem přistěhovalých. „Dneska už je to neutrální. Ze začátku to bylo tak, že rodáci staříci měli problém s náplavou a nechťeli je v dané obci. Byl zde určitý separatismus. Ale postupem času to vymizelo. Hodně se to srovnalo přes ty děti. Stejně tak i ti přistěhovalí, ze začátku byli otažití, protože jejich styl života byl na začátku jiný než styl života místních obyvatel. Takže než se to na sebe zvyklo, tak existovalo rozdílné

vnímání.“ Nyní si starosta obce Dolan myslí: „*pominulo rozdílné vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými. Nyní se to bere jako skutečnost. Je zde lokalita, kde jsou nové domky a v centru jsou staré usedlosti. Lidé novou lokalitu vnímají, že to patří k obci.*“ Rozdíly mezi starousedlíky a přistěhovalými se stírají z důvodu akceptování rozšiřování obce o další lokality. Krajinné změny v podobě prvotní výstavby byly ve vnímání vztahů viditelné, ale postupem rozšiřování obce o další lokality nastalo akceptování a postupné přijetí.

6.3.3 Tověř

1. Máte přehled o tom, odkud se lidé nejvíce stěhují do vaší obce?

Podle očekávání se starosta vyjádřil tak, že hlavním zdrojem nových obyvatel jsou suburbanizační proudy: „*Lidé se přestěhovávají do obce Tověř nejčastěji z velkých aglomerací. V případě obce Tověř můžeme uvažovat o krajském městě Olomouc, které se nachází necelých 7 km od dané obce.*“

2. Z jakého důvodu si myslíte, že se lidé do vaší obce stěhují?

„*Tověř je lukrativní lokalita, která splňuje požadavky z důvodu blízkosti do práce, přírody a klidu. Je zde dominanta Svatého Kopečka, která nějakým způsobem ovlivňuje výběr dané lokality budoucími občany.*“ Za hlavní důvody stěhování tedy starosta považuje jak faktory ekonomické (dobrá dostupnost a lukrativnost lokality), tak faktory environmentální dané přítomností výběžku Nízkého Jeseníku a klidným prostředím.

3. Zabývala jsem se dvěma skupinami lidí, kteří v obci žijí, a to rodáky a přistěhovalými. Zajímalo mě, jestli je mezi těmito skupinami nějaký rozdíl s ohledem na několik faktorů. Mám tady seznam 7 faktorů. Teď bych se Vás chtěla zeptat, jaký je Váš názor na tuto problematiku.

Faktory

1. Vnímání výstavby nových domů a přísun nových obyvatel (4x15):

Jak vnímají výstavbu nových domů (a přísun nových obyvatel) rodáci a jak ho vnímají noví obyvatelé?

Rodáci nevnímají výstavbu nových domů a přísun nových obyvatel pozitivně, což může souviset s věkovým složením rodáků (převážně poproduktivní) a jejich malým zapojováním do chodu obce. Starosta tvrdí: „*Starousedlíci nejsou spokojeni s tím, jak se obec rozšiřuje o nové lokality, nové byty. Rodáci zaujímají neutrální stanovisko či až záporný pohled. Věková hranice starousedlíků je vyšší a s věkem nemají tolik sil a elánu se do obce začleňovat.*“

V případě nově přistěhovaných můžeme uvažovat o pozitivním vnímání výstavby nových domů a přisunu nových obyvatel. Do obce se stěhují obyvatelé s vyšší životní úrovní v produktivním věku a mají zájem se integrovat do dané obce. *„40 % nových obyvatel se snaží do té obce něco vnést, či případnou pomoc obci. Obyvatelé města přispívají svými zkušenostmi, svými schopnostmi, co umí, a rádi by to přenesli na tu obec. Může se jednat o finanční dary na různé akce, ale jedná se i o samotnou pomoc jako takovou.“*

Starosta však později hovořil o tom, že v současnosti převažuje jak mezi starousedlíky, tak novousedlíky většinový konsenzus a nepřejí si další rozsáhlejší výstavbu. Určité limity růstu vidí z pohledu samotné obce u infrastruktury a udržitelnosti rozvoje: *„Na druhé straně existují tady limity a strop. A rodáci i nově přistěhovalí si nepřejí novou výstavbu rodinných domů a chtějí tuhle fázi nějakým způsobem udržet. Protože v momentě, kdy se nekontrolovatelně obec začne rozvíjet dál, tak to sebou nese technické problémy, nebude stačit infrastruktura, nebude stačit obchod, hospoda. Hlavně by to přineslo nově komplikované vztahy, které se budují léta.“*

2. Participace (účast na dění v obci), (4xP):

Jak společensky aktivní se vám zdají lidé ve vaší obci? Myslím to s ohledem na jejich aktivní podílení se na chodu obce, jejich účast na společenském životě a jejich využívání služeb a obchodů přímo v obci.

Starosta považuje chování starousedlíků i novousedlíků za různorodé a spíše závislé na jejich hodnotách a povahových vlastnostech: *„Je to o lidech. Někteří se rádi zúčastňují a chtějí se zapojit do chodu obce, do vnitřního života té obce. Není to jenom o tom, že přijedou, zavrou vrata a nic jiného je nezajímá. Ačkoliv polovina takových lidí existuje, kteří se vůbec neintegrují do obce...“* Způsob zapojování lidí je pak velmi různorodý a samotná obec vychází lidem vstříc a má snahu lidi aktivizovat: *„... ti co chtějí, tak nabízí zkušenosti, které mohou pomoci obci, nebo nějakou osobní účastí na různých akcích, které obec pořádá. Může se jednat o akce, sportovní, kulturní nebo formou brigády. Obec se snaží nějakým způsobem vtáhnout lidi do obce, aby byli součástí toho všeho a aby se jim v obci líbilo. U lidí, kteří se chtějí zapojovat, tak je u nich vidět zpětná vazba.“* U společenských aktivit se projevuje i úzká provázanost vztahů mezi Tověří a okolními obcemi, kde se mnoho lidí buď již zná anebo seznamuje. *„Na společenských aktivitách se vyskytují jak rodáci, tak přistěhovalí (půl na půl). Více jak polovina lidí jezdí na společenské akce z obcí mimo Tověř. Nejvíce lidí jezdí na společenské akce z obce Dolany. Je zde velká vazba mezi Tověří a Dolany. V podstatě se všichni znají v obci, a i z blízkého okolí. Společenských akcí se zúčastňují i cizí, nejen občané.“* Jako problematickou vidí starosta oblast spolkového života, kde kdysi existovali dobrovolní hasiči, avšak zájem postupně opadl, nyní existuje prakticky jen

klub důchodců: „V minulosti existovali dobrovolní hasiči, dnes funguje pouze papírově. Mladí, už nechtějí provozovat hasičský spolek. Aktuálně je v obci klub důchodců, jedná se o starousedlíky, co v obci žijí alespoň 30 let.“ Zatímco do společenských událostí se relativně rovnoměrně zapojují jak starousedlíci, tak novousedlíci, tak u preference restauračních zařízení se u starších rodáků projevuje určitá setrvačnost a stereotyp a novousedlíci naopak vítají příchod nových podniků. „V nové hospodě, která zde funguje 3-4 měsíce, se vyskytují především novousedlíci a střední generace, která se tady narodila. Před tím existovalo jen pohostinství a tam chodí pouze starousedlíci.“

3. Identita (4x1):

Podotázka 1: Myslíte si, že jsou obyvatelé této obce nějakým způsobem výjimeční a hrdí na to, že žijí v této obci?

„Ano, určitě ano. Všichni se znají minimálně od vidění. Je zde základní slušnost.“

Podotázka 2: Snaží se obec usnadnit lidem život?

Obec se snaží zajišťovat lidem kvalitní životní podmínky v několika oblastech, mezi které patří například investice do infrastruktury, organizace společenských akcí nebo zajištění dopravní obslužnosti do spádového centra i okolních obcí. „Ano. Je několik rovin, jak se obec stará o chod obce. Například se jedná o zlepšení infrastruktury, jako jsou chodníky nebo dešťová kanalizace. Jedná se o krátkodobé a dlouhodobé investiční plány. Některé už se zrealizovaly a některé jsou ve fázi příprav a vizí. Například dešťová kanalizace, aby nebyli vyplaveni občané při prudkých lijácích.“ V oblasti kulturních akcí starosta vyzdvihl: „... plesy, maškarní karnevaly, pohádkové lesy. Kulturní akce jsou zaměřené na celou věkovou skupinu od malých až po ty nejstarší obyvatele. Každá akce je na cílovou skupinu takhle zaměřena.“ Způsob využití dopravy a vlastnictví auta významně ovlivňuje využívání služeb v obci. „Co se týče zajištěné dopravní dostupnosti, MHD je vyřešené a zcela dostačující. MHD jezdí jednou za hodinu, přičemž většina žijících obyvatel má a využívá vlastní auto. Lidé, co nemají auto, čistě využívají služby v obci Továř a to obchod, hospodu a současně využívají MHD, které je dobře dostupné do Olomouce. Lidé tedy mají nějakým způsobem možnost se dopravit do města Olomouc, pokud nemají vlastní auto, tak za pomoci MHD. Mladší, přistěhovalí obyvatelé auta mají a řeší se to automobilovou dopravou.“

4. Vztah k obci (4x7):

Myslíte si, že lidé, kteří ve vaší obci žijí déle, k ní mají *pozitivnější vztah*?

Starousedlíci žijí v obci Tověř déle, proto se dá předpokládat, že mají hlubší vztah k místu a jeho okolí. „*Určitě ano. Je to tím, že je obec malebná. Snažíme se, aby obec byla hezká a fungovala. To se odráží i na tom, jestli ti lidé jsou spokojeni.*“ Za negativní faktor starosta obce Tověř považuje velké množství projíždějících aut. „*Problémem je intenzita dopravy, kdy v obci Tověř projede dle průzkumu 5 000 aut denně. Je to z důvodu těžby kamenolomu v Bělkovicích-Laštanech.*“

5. Známosti + komunikace (4x17, 4xK):

Zdá se vám, že se lidé *znají a komunikují* pouze v rámci své skupiny nebo se rodáci *znají a komunikují* s nově přistěhovanými a naopak?

Lidské známosti a komunikace se odvíjí od počtu strávených let v obci Tověř. V tomto případě můžeme známosti a komunikaci rozřadit dle etap výstavby, na které navazuje i délka strávených let v dané obci. „*Lidé se znají pouze v rámci svých skupin. Člověk, který chce a přistěhoval se tady, tak určitě není hned vidět. Chce to nějaký čas.*“ Výstavbou v roce 1999 v obci Tověř dochází k vzájemné komunikaci a známostem mezi rodáky a nově přistěhovanými. „*Výstavbou v roce 1999 přibýlo v obci Tověř 30 domů. Tito lidé zde žijí už 15, 17 let a dochází k mísení mezi starousedlíky a v podstatě jsou už bráni jako starousedlíci.*“ Výstavba, která proběhla v roce 2010, přináší nevyvinuté mezilidské vztahy, což sebou nese slabší integraci do dané obce. „*Výstavba v roce 2010 je doprovázeny horšími známostmi. Lidé, co se sem přistěhovali v roce 2010, ještě nenašli cestu k tomu, aby se dostali do dění obce a aby se tak znali s ostatními občany jak starousedlíky, tak novousedlíky. To vše platí i pro komunikaci. V podstatě, když ta lokalita vznikla před 8 lety, tak se lidé znají maximálně z toho okolí a postupem času dochází k integraci. Za 15 let by to mělo fungovat jako lokalita, která se stavěla v roce 1999.*“

6. Stýkání (společenské vnímání), (4x19):

Zdá se vám, že se lidé *stýkají* pouze v rámci své skupiny nebo jim na tom nesejde a starousedlíci se bez problému baví s přistěhovanými a naopak?

Stýkání lidí je provázáno s délkou života obyvatel v dané obci a dále to má souvislost i s velikostí dané obce a umístěním výstavby. „*Stýkají se paušálně skupiny, co se znají z nejbližšího okolí. Fungují zde sousedské vztahy. V tomhle případě je soused něco jako rodina. Vycházet mezi sousedy, je základ toho všeho, aby ta obec mohla zdravě fungovat. Pokud by nebyly*

zdravé sousedské vztahy, docházelo by k naschválům a obec by nebyla v dobré kondici, co se týče vztahu.“ Starosta obce tvrdí: „Obec je v dobré kondici a jsou zde dobré sousedské vztahy, až na výjimky. Lidé jsou opravdu spokojení a jsou semknutí.“ Stýkání obyvatel by se dalo rozdělit na vztahy uvnitř alochtonní a autochtonní skupiny obyvatel. I tyto dvě skupiny pak s postupem času k sobě nacházejí cestu. „Existují vztahy obyvatel, kteří zde žijí od narození a dále existují vztahy v rámci daných lokalit výstavby. Lokalita, která se stavěla před 18 lety, funguje v rámci stýkání a dobrých vztahů velice dobře. V dané lokalitě se schází všichni, znají se všichni a postupně se to proměňuje i do těch starších občanů, tedy starousedlíků.“ Autochtonní obyvatelstvo a jejich styky můžeme vidět v centru obce, kde začínala prvotní výstavba obce. „Starousedlíci jsou v podstatě rozděleni do okolí návsi, což je nejstarší obydlená část obce. Na okolní návsi se postupně přistavovalo a rozšiřovala se obec a podle toho se ti občané do toho začleňovali. Na obci existují klasičtí sedláci z dob 19. století, což jsou původní rodiny.“ Další styky obyvatel jsou doprovázeny etapizací výstavby v obci. „Postupně docházelo v 50. letech, jak se obec rozšiřovala, k velké výstavbě a následně došlo k výstavbě po revoluci 1989. Nyní se jedná o čtvrtou etapu výstavby, a tedy rozšiřování obce, která už končí, protože nemají dostatek volného prostoru a docházelo by k neudržitelnosti obce v rámci technických problémů, nedostačující infrastruktury, nedostatečného obchodu a přineslo by to především nefunkční a komplikované vztahy.“ Další specifickou skupinou, kterou starosta zmínil, jsou samotné děti rodáků, které většinou v obci zůstávají a staví si na rozlehlých usedlostech bydlení. „Děti rodáků zůstávají bydlet v obci Tověř. Co se týče obecní návsi, tam byly obrovské usedlosti s velkým pozemkem, na kterém si můžou děti rodáků postavit dům. Děti si buď spravují patro v rodinném domě, případně si přistavěli do dvora dům. Jedná se o tvrdé jádro, které v obci žije, a nedají na obec dopustit.“

7. Vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli (4x14):

Je nějaký rozdíl mezi rodáky a přistěhovalými ve vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli?

Existují rozdíly ve vnímání vztahů mezi rodáky a nově přistěhovalými, které jsou dané délkou svého života v obci. „Ano, určitě ano, je zde rozdíl. Je to dáno tím, že rodáci mají nějakou historii, už tím, že zde bydleli jejich rodiče, prarodiče. Pár rodin (rodáci), které se v obci nachází, jsou investoři daného obyvatelstva. Novousedlíci s novou výstavbou... je jasné že se obec musela nějakým způsobem rozvíjet. Bylo zde 300-400 obyvatel nedokázala fungovat na všem, byla závislá na střediskové obci Dolany. Osamostatnění bylo nutné. Rodáci pochopili, že by mělo dojít k nové výstavbě.“ U nově přistěhovalých záleží na různých faktorech a rozdělují se do několika skupin dle angažovanosti v obci. „Novousedlík (člověk, který nově přijde), tak první

dva roky, pokud není vyloženě komunikativní typ, tak se teprve začíná seznamovat s nejbližším okolím a postupně se nějakým způsobem dostává do těch struktur obyvatel, kteří tady bydlí odjakživa. Co se týče novousedlíků, tak ti jsou rozděleni na dvě skupiny. Jedná se o skupinu, která se nehodlá nějakým způsobem angažovat a srůstat s obcí, stačí jim pouze, že mají pěkný dům, že bydlí na pěkném místě, že jsou v blízkosti kulturního vyžití krajského města Olomouc. Většinou se jedná o managery, pracovní velice vytížené lidi, kterým stačí, že mají svůj klid a víc je nezajímá. Další skupinou jsou občané, kteří se chtějí nějakým způsobem dostat do povědomí všech občanů. Jedná se o ty, se kterými se nejlépe pracuje, co se týče záměrů obce. Dá se využít jejich kontaktů ve prospěch obce nebo i v rámci dobrovolné činnosti při konání akcí. Tato skupina dokáže přihodit ruku k dílu. A pak existuje ještě třetí skupina, a to je něco mezi tím (něco mezi první a druhou skupinou). Třetí skupina občas pomůže v něčem, ale po té obci až tak moc nežádají. Pro třetí skupinu je důležitá priorita mít dům na dobrém místě a klid.“ U starousedlíků je toto rozdělení podobné jako u nově přistěhovalých. „Starousedlíci se také dají rozdělit na ty, kteří jsou komunikativní a na ty, kteří nejsou komunikativní. Člověk si váží starousedlíků, jelikož jsou tady odjakživa.“

6.4 Zhodnocení výsledků analýzy

Poznatky získané v předchozích kapitolách (6.1 až 6.3) jsme vzájemně srovnali mezi sebou a získali tak komplexnější pohled na danou problematiku.

Důvody stěhování (5 a 6)

V případě přistěhovalých obyvatel lze identifikovat několik klíčových důvodů či motivací, které vedly obyvatele ke stěhování do obcí v zázemí Olomouce. Jako klíčové slovo, které se opakuje ve většině odpovědí je slovo „dům“, přičemž se jedná buď o stavbu nového či koupi stávajícího domu. Toto zjištění je ovšem z velké části povrchní, protože poodkrývá pouze část vnitřní motivace. Skutečné důvody se však mohou různit. Mezi doplňující aspekty, které respondenti z řad přistěhovalých poskytli, patří environmentální i socioekonomické faktory. Mezi environmentální patří klidné prostředí, čistota, větší prostor, menší ruch, blízkost k přírodě, lesu či k zemědělské půdě. Mezi sociálními motivy dominuje především svatba a společný život s partnerem či obecně stěhování za rodinou. Ekonomické faktory jsou zmíněny spíše výjimečně a řadí se k nim nízké náklady na koupi pozemku a bydlení či nedostatek vhodného a volného bydlení v Olomouci. Jako klíčové výchozí místo stěhování se v odpovědích respondentů i starostů vyskytuje město Olomouc (více než polovina respondentů). Pokud se lidé stěhují z jiných obcí v okolí, nejčastěji se jedná právě o rodinné vazby a společné bydlení s partnerem.

Výstavba a přísun nových obyvatel (4x15)

Ve vztahu k výstavbě a přísunu nových obyvatel převažuje v obcích pozitivní pohled. Obecně pozitivnější přístup mají přistěhovalí obytelé, kde 56 % se vyjádřilo kladně a pouze 11 % negativně. U rodáků to pak bylo 44 % vůči 20 %. Pozitivně naladěni občané vyzdvihují omlazení mladou generací, rozvoj obce, zlepšení vzhledu, nové služby, více peněz do obecního rozpočtu a oživení společenského života. Je ovšem potřeba říci, že mnoho obyvatel, kteří patří do neutrální kategorie, současně jako doplňující odpověď řekli spíše negativní názor, například že je v jejich obci již přeplněno, příliš mnoho nových domů, že se z toho dělá město, ztrácí se vesnický charakter obce a je zde mnoho cizích lidí. Podobné odpovědi pak zaznívaly i z úst lidí, kteří výstavbu vnímali negativně a spojovali ji se ztrátou přírodních hodnot krajiny, ztrátou soukromí či i hrozícím nedostatkem podzemní vody, rodáci navíc poukazují na odlišné chování obyvatel z měst. Starostové vnímají jak pozitivní, tak určité negativní stránky spjaté s příchodem nových obyvatel a stavbou nových domů. Shodují se v tom, že lidé zpočátku vnímali výstavbu velmi negativně, ale později si začali uvědomovat její pozitivní přínosy. Rozvoj

obce ovšem musí probíhat postupně, aby se obec a vztahy mezi obyvateli stihly naplno přizpůsobit probíhajícím změnám.

Participace (4xP)

U participace platí, že se většina lidí akcí zúčastňuje a nejsou vidět zásadnější rozdíly mezi rodáky a přistěhovalými (80 % rodáků uvedlo odpověď spíše ano či určitě ano, u přistěhovalých to bylo 75 %). To koresponduje i s vyjádřením starostů, kteří vnímají rovnocennou účast obou skupin obyvatel na společenských událostech, které se v obcích konají. U podílení se na chodu obce je situace odlišná, avšak není překvapivá, protože organizátorů a akčních lidí je spíše méně. Avšak struktura odpovědí se již mezi skupinami obyvatel liší o něco výrazněji, kdy se zapojuje více než 35 % rodáků a naopak přistěhovalých méně než čtvrtina. Nejčastějším důvodem neaktivity je nedostatek času či nedostatek energie související se stářím, což potvrdil například i starosta Továře. Čerstvě přistěhovalí naopak neměli zatím příležitost se zapojit, ale někteří se vyjádřili, že určitě mají chuť se v budoucnu zapojit, až trochu více poznají obec a lidi. Mezi nejčastější aktivity zapojujících se obyvatel patří členství v zastupitelstvu, členství ve spolku dobrovolných hasičů, sportovní aktivity například v rámci Sokolu, ve větších obcích pak fungují i kluby seniorů. Mezi oblíbené akce patří plesy, vesnické zábavy, hody, jarmarky či dětské dny. Využívání služeb nabízených v obci je mezi rodáky i přistěhovalými velmi vyrovnané. Na jedné straně se sice hovoří o tom, že přistěhovalí jsou více vázáni na město, avšak na druhou stranu díky mladým párům a rodinám jsou v obcích matky na mateřské, které navštěvují místní obchůdky. To dokládá například i starostka Bystročic, která mnohé maminky právě v obchodech potkává.

Identita a vztah k obci (4xI, 4x7)

Převážná většina rodáků i přistěhovalých nepovažuje obyvatele svých obcí za výjimečné. Nejčastěji hovoří o tom, že jsou normální, obyčejní a stejní jako v jiných obcích a neví o nějakých významnějších osobnostech. Ti, kteří odpověděli spíše ano či určitě ano, zmiňovali nejčastěji buď konkrétní významné rodáky, udržování tradic jako jsou hody a jarmarky, nebo hovořili o dobrých vlastnostech a chování lidí: aktivní, pracovití, milí, přátelští, vstřícní, srdeční a vytvářející dobré vzájemné vztahy. Někteří přistěhovalí oceňovali práci představitelů obce, kteří obyvatelům vycházejí vstříc a zajišťují jim služby v obci. Především rodáci jsou hrdí na to, že žijí ve své obci (93 %), avšak přistěhovalí také (79 %). V doplňující otevřené otázce se nevyskytovaly vyloženě negativní odpovědi, spíše lidé přesně nevěděli, na co by měli být hrdí. Pozitivní ohlasy směřovaly především na příjemné sociální klima (vztahy, udržování tradic...), krásnou přírodu, rodáci pak byli pyšní na své rodiště. O tom se například zmínila starostka

Bystročic, která považuje spjatost rodáků s obcí za silnější díky délce jejich pobytu v obci a vztahu k obci jako ke svému rodišti. Převážná většina obyvatel vnímá, že jim bydlení v obci usnadňuje život (asi 80 %). Lidé si pochvalují dobrou dostupnost Olomouce a většinou i služeb v obci, příjemné prostředí pro výchovu dětí, kulturní vyžití, větší klid a lepší životní prostředí či dobré vedení obce. Mnoho odpovědí se tak shoduje s pozitivními odpověďmi na jiné otázky. Mezi negativními komentáři dominuje dopravní dostupnost spojená s dlouhým dojížděním (např. Hlušovice) a špatná vybavenost specifickými službami, mnoho lidí by například uvítalo bankomaty, starým lidem zase často schází lékařská péče.

Vztah k obci je většinou úzce provázán s odpověďmi na otázky ze skupiny „identita“. Kladně hodnotí svůj vztah k obci 85–90 % přistěhovalých i rodáků. Z blíže zkoumaných obcí lze zmínit pozitivní zpětnou vazbu směrem k vedení obcí Dolany a Bystročice, kde se představitelé snaží zapojovat občany do rozhodování a jsou s nimi v úzkém kontaktu.

Známost, komunikace a styky (4xK, 4x17 a 4x19)

V rámci známostí dominují pozitivní odpovědi, spíše ano a ano u otázky 16 zvolilo 84 % přistěhovalých a více než 96 % rodáků. Zajímavější je ovšem samotná struktura známostí, kde se obě skupiny významně odlišují. U obou sice dominují známosti napříč skupinou přistěhovalých i rodáků (přes 50 %), avšak již nenajdeme rodáka, který by se bavil pouze s přistěhovalými. Naopak část přistěhovalých (22 %) tvoří vlastní komunitu a s rodáky se blíže neseznamuje. Obdobná je situace také u stýkání, kde se s oběma skupinami stýká téměř polovina rodáků i přistěhovalých a statistické rozložení odpovědí je téměř totožné. Zaměříme-li se na 3 blíže zkoumané obce, pak v Bystročicích většina rodáků označila u 16. otázky odpověď spíše ano, přičemž je zde relativně velká komunita přistěhovalých, kteří se znají a komunikují pouze mezi sebou (více než čtvrtina přistěhovalých). V Tovéři je tato skupinka již výrazně menší (14 %). V Dolanech pak v rámci známostí a stýkání vyzněly pro tuto komunitu pouze dvě odpovědi a zdá se, že se zde noví obyvatelé velmi dobře integrují nejen v rámci své vlastní skupiny.

Vnímání vztahů mezi obyvateli (4x14)

V oblasti vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli převažují neutrální až kladné odpovědi (92 %). Negativně se pak očekávaně více vyjadřovali starousedlíci (13 %) než přistěhovalí (6 %). Naopak nejpozitivněji se ke vztahům vyjadřovali povětšinou přistěhovalí (22 %) než rodáci (13 %). Z kladných odpovědí nejčastěji vyznívala bezproblémovost vztahů, dobré vztahy, bez konfliktu, dobré sžití apod. Novousedlíci se pak zdáli být o něco otevřenější a zdálo se, že ti, kteří se již přistěhovali před delší dobou, projevovali více pochopení pro nově

příchozí, protože si sami procesem začleňování v minulosti prošli. Je potřeba podotknout, že v mnoha neutrálních až mírně kladných odpovědích se objevují některé záporné aspekty chování jak u novousedlíků tak starousedlíků, ale zřejmě to tito lidé svým způsobem přijímají a nevadí jim to až tak zásadně. Co se týče negativních odpovědí, tak starousedlíkům vadí odlišná mentalita lidí z měst, tedy že neumí žít na vesnici, povyšují se, nemají takový vztah k přírodě, jsou hluční, drzí, nespolečenšší, nezdraví... Přistěhovalí se o konkrétních vlastnostech rodáků nezmiňovali, nejčastěji hovořili o tom, že je na ně hleděno s despektem, nejsou přijímáni nebo jsou označováni za náplavu. Co je zajímavé, že spousta negativních názorů vyzněla i z řad přistěhovalých, což je (resp. může být) způsobeno několika důvody. Za prvé je to rozmanitou strukturou novousedlíků, může se jednat o nové, kteří jsou v obci pár měsíců, ale taky o ty, kteří tam žijí již několik let, sžili se s obcí a považují sami sebe už spíš za starousedlíky. I v rámci této skupiny tak existuje velká variabilita. Další skupinu pak tvoří novousedlíci, kteří se přistěhovali z okolních vesnic (tedy ne suburbanizací), snadno zapadli, protože měli v „krvi“ venkovské zvyklosti, a své negativní komentáře směřovali spíš konkrétně na přistěhovalé městské obyvatelstvo.

7 Diskuse výsledků

Diplomová práce kombinuje metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu k posouzení několika vybraných aspektů fenoménu suburbanizace. Práce nemá ambice na status širší komplexní studie, avšak snaží se osvětlit především sociální a kulturní aspekty soužití a změn v obcích v zázemí Olomouce. K primárnímu zhodnocení intenzity a prostorové lokalizace suburbanizace je využito statistické analýzy ukazatelů, jejichž specifické změny jsou v odborných publikacích uváděny jako indikátory suburbánního rozvoje (např. Ouředníček a kol., 2014; Halás a kol., 2012; Burian a kol., 2011 aj). Na základě těchto tvrdých dat jsou identifikovány obce pro podrobnější výzkum pomocí dotazníkových šetření a řízených rozhovorů se starosty vybraných obcí.

K výsledkům práce je potřeba přistupovat velmi obezřetně a s objektivním nadhledem. Jednotlivé metodiky vymezování suburbánních zón, intenzity procesu suburbanizace či potenciálu k suburbanizaci mají v rámci různých výzkumných prací některé společné aspekty, avšak každá může věnovat pozornost jinému výčtu ukazatelů a liší se i v přístupu k jejich hodnocení (např. Ouředníček a kol. 2014), což dělá ze samotného kvantitativního přístupu subjektivně ovlivněný proces. Některé metodiky v hodnocení vývoje a dopadů suburbanizace jdou i úplně odlišnou cestou, např. zkoumáním dat DPZ (Kupková, Ouředníček, 2013). Uvedená použitá metodika je tak jedním z mnoha přístupů k popisu průběhu a intenzity fenoménu suburbanizace na příkladu zázemí města Olomouce. Ač bylo z dotazníkového šetření získáno mnoho hodnotných údajů, je potřeba k němu přistupovat kriticky s ohledem na počet a také ne vždy vhodnou strukturu dotazovaných. Výzkum v terénu je ovlivněn mnoha faktory, ať už se jedná o umístění lokality, ve které se dotazující pohybuje (starší x novější zástavba), denní dobu (v pracovní době lze spíš zastihnout starší občany a maminky na mateřské) nebo různé psychologické aspekty (s vyplněním dotazníku souhlasí spíše povahou otevřenější lidé než uzavření).

Struktura základních údajů u dotazovaných v rámci vybraných obcí potvrzuje široce přijímanou charakteristiku obyvatel stěhujících se z města do zázemí Olomouce. Věková struktura obou skupin obyvatel se velice liší. Zatímco u přistěhovalých respondentů je z 30 % věkové složení 30–39 let u starousedlíků je věkové zastoupení nejvýznamnější u osob ve věku 60 a více let (29 %) což nám dokládá i odborný článek od Voslařové a Puldové (2010), kde noví obyvatelé dosahovali průměrného věku 32 let oproti rodákům 41 let. Ve zkoumaných obcích byly zaznamenány i rozdíly ve vzdělanostní struktuře. U nově příchozího obyvatelstva do obce je výrazně více vysokoškoláků ve srovnání s původním obyvatelstvem (o 16 p. b.), což je

způsobeno mimo jiné různou věkovou strukturou novousedlíků a starousedlíků. Voslařová a Puldová (2010) také zjišťovaly podrobněji vzdělanostní strukturu obyvatel mezi skupinami a zjistily u nově příchozích obyvatel vyšší úroveň vzdělání oproti starousedlíkům. Z hlediska motivace ke stěhování byly zmiňovány typické důvody související s klidem, prostorností a příjemným životním prostředím. Mnoho novousedlíků si splnilo svůj sen/cíl bydlet ve svém rodinném domě s vlastní zahrádkou a blízko přírody (Ouředníček, 2002; Sýkora, 2003; Ptáček a kol., 2007).

U vztahu k nové výstavbě a příchodu nových obyvatel převažuje pozitivní až neutrální hodnocení. Přistěhovalí mají celkově lepší vztah k výstavbě a k přisunu nových obyvatel (pouze 11 % negativních hodnocení) než starousedlíci, kteří měli o 9 p. b. větší zastoupení negativnějších vztahů. Naopak u kladně nebo velmi kladně se vyjádřilo 56 % novousedlíků a 44 % starousedlíků. Ve srovnání například se situací v Miškovicích v rámci výzkumu Voslařové a Puldové (2010), tak mnohem větší množství obyvatel hodnotilo tento proces pozitivně. Navíc, i když největší samostatnou kategorií tvořily v našem výzkumu neutrální názory (35 %), zdaleka to nebylo takové množství „nerozhodných“ obyvatel jako v Miškovicích (61 %).

U zapojování se do chodu obce existují dva protichůdné názory na vliv příchodu novousedlíků z měst a jejich zapojování, přičemž nelze říci, že by byl jeden více pravdivý než druhý, protože hodně záleží na konkrétní situaci a podmínkách v dané lokalitě, kde se noví lidé stěhují. Někteří lidé v nových lokalitách mohou vytvářet vlastní komunity a nemusí mít zájem se zapojovat do chodu obce. V našich podmínkách to může být pravda ze začátku, kdy si noví obyvatelé teprve zvykají na nové prostředí a „rozkoukávají“ se. S postupem času se však s obcí více sžijí a mohou přispět k oživení politického i veřejného života. Podle Ouředníčka (2002) nebo Šilhánkové a kol. (2007) jsou novousedlíci z měst zdrojem sociálního kapitálu a know-how tvořícího pozitivní aspekty suburbanizace. Ve sledovaných obcích starostové potvrdili, že se spousta nových občanů zapojuje jak svými znalostmi a zkušenostmi, tak i finančními příspěvky. Na druhou stranu existují jednotlivci či menší skupiny novousedlíků, kteří se veřejného života (zatím) straní a jejich zájmy ve své podstatě končí na hranici jejich pozemku. S tím souhlasí například Puldová a Jíchová (2011), které spojují příchod nových lidí z měst s příslibem posílení lidského a sociálního kapitálu, přínosem nových impulsů do místní komunity a obohacení společenského života. Přesto, že noví obyvatelé přinášejí nové prostředky do obecní pokladny, zároveň vytvářejí zátěž v podobě zvýšených nároků na šíři a kvalitu služeb v obci.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že novousedlíci vnímají vztahy se starousedlíky pozitivněji (pouze 6 % negativních odpovědí) než starousedlíci (13 %). Obdobných výsledků při výzkumu vztahů mezi novousedlíky a starousedlíky dosáhly Voslařová a Puldová (2010)

v případové studii soužití těchto dvou skupin obyvatel v pražských Miškovcích, kde negativně vztahy hodnotilo 15 % starousedlíků, naopak noví obyvatelé vyjadřovali k původním respekt a žádný se nevyjádřil vyloženě negativně.

V dřívějších studiích a člancích (Ouředníček, 2003, 2015; Puldová, Voslařová, 2010; Hnilička, 2013 aj.) se jako integrační uzlové body interakcí zmiňují zastávky autobusů, místa venčení psů a dětská hřiště. V našem výzkumu nebyly zastávky zmiňovány ani starosty ani obyvateli, naopak bylo odkazováno na relativně rozšířené využívání individuální dopravy, které má negativní konotace s ohledem na energetickou náročnost a zátěž silničních komunikací (Caves, 2005; Hnilička, 2005). Společným prvkem, který zapadá do kontextu jiných výzkumů, jsou ale dětská hřiště nebo obecně shledávání maminek, ať už se jedná o projížděky s kočárkem po obci, střetávání na školních schůzkách a akcích pro děti či na nákupech v místních obchodech. Bernard (2006) zde hovoří o tzv. sdílení každodennosti propojující lidi. Právě ženy bývají nejčastěji propojujícím elementem a jejich prostřednictvím se noví obyvatelé integrují do života obce (Galčanová, Vacková, 2008). Z psychologického hlediska je to velmi logické, protože právě děti jsou společným tématem hovorů, kde mají maminky hodně společného, i když nepochází ze stejného prostředí (město x venkov).

V rámci participace a zároveň střetávání starousedlíků a novousedlíků jsou velmi důležité a zároveň i oblíbené společenské akce, ať už se jedná o různé slavnosti, jarmarky, plesy či zábavy, mnohdy organizované nejen pro dospělé, ale i pro děti. Přirozeně se na uchovávání tradičních pravidelně se opakujících událostí podílejí především rodáci, kteří ve větší míře participují v oblasti organizace těchto akcí. Mnoho novousedlíků, kteří žijí v obci již několik let, se však také zapojuje do organizace. V tomto ohledu napomáhá i pohled starostů, kteří si pochvalují organizaci kulturních i sportovních akcí a zároveň dodávají, že zaznamenávají rovnocenný zájem a návštěvnost jak ze strany původních, tak i nových obyvatel. Zároveň na některé větší akce či plesy často přijíždí i lidé ze sousedních obcí, takže navazování kontaktů může nabírat ještě širší rozměr. Pozorování tak potvrzuje názory Galčanové s Vackovou (2008), že nově příchozí obyvatelé jsou častěji spíše pozorovateli a starousedlíci organizátory, na druhou stranu však po opadnutí prvotní ostýchavosti dochází k postupné aktivizaci i v řadách novousedlíků.

V rámci reakce starousedlíků na novousedlíky zaznamenáváme podobné vzorce vzájemné percepce. V každé obci existuje menší či větší skupina starousedlíků nespokojená s určitými specifiky chování nově příchozích obyvatel z města. To se projevuje například v pravidelně skloňovaném standardu pravidel neformálního styku. U obyvatel na vesnici jsou pozdrav a několik zdvořilostních frází naprosto běžné, a proto si mohou stěžovat na novousedlíky z měst,

že nezdraví (nebo zdraví, ale mohou si držet odstup). Tento argument se objevuje opakovaně u různých výzkumů a dotazníkových šetření (Galčanová, Vacková, 2008; Voslařová, Puldová, 2010). Většina přistěhovalých z měst si však postupně tyto zvyklosti osvojuje, čímž se třecí plochy mohou výrazně zmenšit. To dokládají jak samotní starostové jednotlivých obcí, tak i autoři jiných realizovaných výzkumů v českém prostředí, např. Ouředníček (2003), Puldová s Voslařovou (2010) nebo Kačírek (2018).

V mnoha obcích již proběhly první vlny suburbanizace před dlouhou dobou, takřka dvacetí lety. Zajímavé je pak pozorovat asimilaci obyvatel, kteří přišli právě již před touto dobou, a sledovat, jak se určitým způsobem mění úhel jejich pohledu. Sami sebe již nevnímají jako přistěhovalé a v některých případech se dokonce objevují mírně negativní napomenutí směrem k novějším vlnám přistěhovalých z měst. Je tedy patrné, že tito lidé se integrovali do obcí a určitým způsobem přejali část mentality a způsobu vnímání, potažmo kulturních aspektů, ze života na vesnici/malém městečku. Klápšťová a kol. (2013) zaznamenali, že se přistěhovalí obyvatelé začnou považovat za starousedlíky zpravidla po 10–15 letech života v obci. Zajímavou skupinu pak tvoří nově přistěhovalí z „neměstského“ prostředí, nejčastěji ze sousedních obcí. Ti se relativně velmi dobře a rychle integrují do života obce, což je dáno tím, že jejich partner v drtivé většině případů již v obci předtím žil, a tudíž i u něho přistěhovalý(á) již v minulosti trávil(a) čas. Dalším faktorem je také navyklost těchto novousedlíků na venkovské zvyky a způsob života, která výrazně usnadňuje zapadnutí. Obdobně situaci vidí také Kačírek (2018) v obcích Býšť a Srch v zázemí Pardubic a Hradce Králové.

Starostové se osvědčili jako dobře informovaní, přinášeli základní informace o obci a o životě jejích obyvatel. Sami se účastnili kontaktu s oběma skupinami a identifikovali místa a události, kde dochází ke kontaktu starousedlíků a novousedlíků. Podobnou zkušenost měly i Galčanová s Vackovou (2008).

Závěr

Suburbanizační procesy na území České republiky i dalších států bývalého východního bloku doznaly oproti státům vyspělého západu značného časového zpoždění. Uvolnění ze sevření centrálně vedeným hospodářstvím a územním plánováním na konci 90. let 20. století mělo za důsledek postupné změny na úrovni politické, ekonomické i sociální. Od poloviny 90. let pak sledujeme postupné utváření nových migračních vzorců chování souvisejících se změnami v hodnotové orientaci mnoha lidí žijících v, někdy stísněném, prostředí velkých měst.

Fenomén suburbanizace je typický nejen pro velká města, ale také mnohá středně velká města. Mezi ně patří i město Olomouc, do jehož zázemí se již dvě desetiletí v hojném počtu stěhují především lépe zajištění lidé z města. Nejintenzivnějších projevů suburbanizace dosáhly především obce na severovýchod od této české metropole v oblasti Hlušovic, Dolan, Továře nebo Samotíšek s Bystročicemi. V druhé dekádě 21. století jsme pak mohli pozorovat také rozvoj směrem na jihozápad od Olomouce.

Diplomová práce se zaměřila na vybrané aspekty změn v sociálním klimatu vybraných suburbanizovaných obcí v zázemí Olomouce, které byly určeny na základě kvantitativní statistické analýzy. Samotný výzkum v rámci vybraných dvanácti obcí probíhal formou analýzy dotazníkového šetření s obyvateli se zaměřením na vnímání prostoru a vztahů napříč dvěma hlavními skupinami obyvatel, novousedlíky a starousedlíky. Získána byla jak data kvalitativní, tak kvantitativní a rozšířena především o doplňující informace od respondentů. Návazně byly ve třech obcích provedeny rozhovory se dvěma starosty a jednou starostkou, kteří vnímají situaci v jejich lokalitách s větším přehledem. I přes dílčí více či méně ovlivnitelná úzká místa a nedokonalosti (např. nerovnoměrné rozložení příslušníků skupin rodáků a novousedlíků v některých obcích nebo několik chybějících odpovědí) se kombinací využitých metod podařilo získat rozmanitá data pokrývající dostatečně diferencovaný soubor respondentů, kteří jsou nositeli různých kombinací specifických atributů.

V chování a motivaci novousedlíků se odráží typické důvody vedoucí ke stěhování, které jsou zmiňovány v mnohých publikacích a výzkumech. Vycházejí ze změny priorit, hodnotového žebříčku a psychologických vnitřních potřeb. Dominují prvky klidu, prostornosti či příjemného životního prostředí, jejichž středobodem je vlastní rodinný dům blízko přírody, který poskytuje útočiště pro relaxaci nejčastěji po pracovním dnu stráveném v jádrovém městě a pro mladé páry pak vhodné podmínky pro založení rodiny.

Ve vztahu k místu bydliště a obci jsou novousedlíci velice zdatnými sekundanty rodáků a v některých obcích dokonce vykazují vyšší spokojenost a sounáležitost s obcí než původní

obyvatelé. To může být ovšem dáno různým úhlem pohledu a především životními zkušenostmi. Původní obyvatelé jsou na svůj vesnický standard zvyklí, jsou více znalí historie obce a mohou disponovat větším citem pro případné problémy v obci. Přistěhovalí obyvatelé z měst naopak díky předešlému nedostatku častěji vyzdvihují a dokážou ocenit krásu přírodního prostředí a klidu a zvláště, pokud v obci žijí krátce, mohou upřednostňovat jiné aspekty života v obci než starousedlíci. Tento psychologický aspekt je úzce propojen s odlišným vnímáním prostoru a jeho kvalit. U starousedlíků, především z řad hospodařících, je zakořeněná spjatost se zemědělskou půdou, která u novousedlíků chybí.

Angažovanost v rámci kulturních, společenských a sportovních akcí nelze hodnotit paušálně z důvodu velké vnitřní rozmanitosti přístupu napříč oběma skupinami obyvatel v obcích. Společensky zřejmě nejaktivnější částí obyvatelstva jsou mladší starousedlíci a také novousedlíci, kteří již v obci žijí delší dobu a získali k obci i lidem, především sousedům v ulici, užší vztah. Nadšeně se účastní akcí a pomáhají s jejich organizací. Méně zainteresovanou skupinu pak tvoří starší starousedlíci, kteří již nemají tolik energie, dále čerství novousedlíci z měst, kteří se teprve rozkoukávají nebo také obyvatelé, kteří jsou povahově spíše uzavření a jsou zkrátka nejraději doma.

Nově příchozí obyvatelé si z měst přinášejí jiné zvyky a styl života, než mají lidé na venkově a zprvu mohou vznikat silné třecí plochy. S postupným seznamováním ale obě skupiny stále více oceňují pozitivní přínosy v rámci vlastní i druhé komunity a navzájem si na sebe zvykají. Nedá se říci, že by se v obcích tvořily uzavřené komunity novousedlíků. Lokality nového bydlení jsou často rozprostřeny do různých částí obcí a lidé se setkávají a tvoří známosti i přátelství napříč oběma skupinami obyvatel. Důležitou roli pro začleňování do obce mají především děti a maminky, které v obcích tráví více času a setkávají se s ostatními na společných veřejných místech.

V obcích je starosty vítán přínos nově příchozích občanů, kteří přinášejí do obcí omlazení, nové zkušenosti a vědomosti a také finanční podporu. Mnohé obce doznaly rozšíření a modernizace veřejných služeb a infrastruktury, ať už se jedná o nová restaurační zařízení, obchůdky či rozšíření kapacit škol a školek v důsledku zvýšené porodnosti u mladých párů budujících si bydlení a rodinu. Nelze však opomenout i opačné názory, kdy si především v obcích, které si prošly větším stavebním rozvojem, někteří lidé už novou výstavbu nepřejí, aby neztratili komfort, prostor a klid, který jim obec poskytuje a za kterým z měst nově přistěhovalí přišli.

Suburbanizace a rozvoj bytové výstavby již v některých obcích proběhl před delší časovou periodou a lokality, které se rozvíjely jako jedny z prvních již doznaly významného vývoje a změn především co se týče sociálního klimatu. Díky dotazníkovému šetření mezi obyvateli obcí se podařilo zachytit ohlasy respondentů z řad „ne-rodáků“ s rozmanitou dobou strávenou životem v obci. Z pohledu časového aspektu je patrná především změna ve vnímání vlastní příslušnosti a sociálního ukotvení v obci. Občané, kteří přišli do obcí během prvních vln suburbanizace v první dekádě 21. století, se již cítili být součástí obce a sami sebe nevnímali jako přistěhovalé nýbrž jako starousedlíky a přejímali i některé aspekty úhlu pohledu této skupiny, resp. skupiny rodáků. Je patrné, že délka života v obci významně ovlivňuje transformaci mentality, vnímání a také způsobu života vykazujícího některé přejaté prvky zvyků venkovského (maloměstského) prostředí.

Na základě výsledků výzkumu a jeho srovnání s jinými výzkumy provedenými v českém prostředí v zázemí dalších měst jako jsou Praha, Brno či České Budějovice, lze konstatovat, že se potvrdila většina předpokladů a závěrů a i přes dílčí odlišnosti, např. ve struktuře odpovědí na otázky zaměřené na podobnou tematiku, jsou výsledné poznatky velmi podobné a zapadají do kontextu vývoje sledovaného v zázemí českých metropolí.

Summary

The diploma thesis deals with suburbanization process and its impact on social climate and changes in core hinterland. The research focuses on the hinterland of czech city of Olomouc and is based on author's former investigation within bachelor's thesis which dealt with statistical multicriterial analysis of residential suburbanization in Olomouc hinterland defined by municipalities belonging to administrative district of the municipality with extended powers Olomouc.

The main aim of the paper was to analyze specific aspects and changes in social climate in municipalities chosen according to intensity of suburbanization calculated on the basis of multicriterial statistical analysis of data mainly from the Czech Statistical Bureau (Český statistický úřad). The twelve municipalities with the highest rate of suburbanization were chosen as the area of interest where the questionnaire's investigation has been held. The questionnaire consists of mainly closed questions with additional possibility of open answer and focuses mainly on relations of residents to their municipality, relationships and interactions between the old residents and the newcomers from cities, attitude of residents to new building construction and their participation on village life. The collected qualitative and quantitative data were statistically analysed trying to find differences between the two main groups of people, how they get used to each other, what is their opinion, what are the reasons of the newcomers for migration etc. The reliability of the collected data has been verified by interviews with the mayors of three municipalities (Dolany, Tověř and Bystročice). Their answers provided a very valuable contribution and view of the situation within these municipalities from the perspective of local public authority.

Although there are some details that vary it can be said that the changes in social clima of researched municipalities corresponds to results of similar studies held in other hinterlands of large czech cities. The two groups of inhabitants differ from each other by their habits and life rhytms. The newcomers from cities are used to higher rate of anonymity than the old residents. The public contact in the village is closer and it takes time to new inhabitants to get used to it, make aquitances and familiarize with the „village standards“. Some of the old inhabitans may see the newcomers from cities impolite, snobish or reclusive. But with time the negative attitude tend to decrease and majority of people express rather positive attitude to the other group of fellowcitizens. The key role for integration of new people to the public life play the children and mothers on maternity leave who involve in interactions with other

residents of both groups. The main nodes of meeting are the places with public services, schools, social events like sport games, balls or fairs.

The form of suburbanization in czech environment usually does not favour formation of closed (gated) communities of newcomers. The localities of new suburban building construction are rather smaller, relatively evenly distributed and connected to the formerly build houses so the newcomers meet both other newccomers and also the old residents on daily basis. This also implicates and explains that people in questionnaire reported varied structure of aquitances, relationships and contacts throught all spectres of population groups.

The mayors reported that participation and engagement of both newcomers and old residents is very good. They appreciate contribution of the newcomers in terms of rejuvenation of population, bringing new knowledge and somehow restarting the growth and development of the villages. On the other hand the public authorities must adequately react on the expansion of their municipalities and growing requirements of their inhabitants.

Seznam literatury

Literatura

- BERG, L. van den, DREWETT, R., KLAASSEN, L. H., ROSSI, A., VIJVERBERG, C. H. T. (1982): *A Study of Growth and Decline. Urban Europe*, 1. Oxford, Pergamon Press.
- BERNARD, J. (2006): Sociální integrace přistěhovalců z velkoměsta na vesnici v České republice a v Rakousku. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42 (4): s. 741–760.
- BRADLEY, D. R., BRADLEY, T. D., MCGRATH, S. G., CUTCOMB, S. D. (1979): Type I error rate of the chi square test of independence in $r \times c$ tables that have small expected frequencies. *Psychological Bulletin*, 86: pp. 1200–1297.
- BUDÍKOVÁ, M., KRÁLOVÁ, M. a MAROŠ, B. (2010): *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha, Grada.
- BURIAN, J., MIŘIJOVSKÝ, J., MACKOVÁ, M. (2011): Suburbanizace Olomouce – hodnocení pomocí analýzy statistických dat. *Urbanismus a územní rozvoj*, 14(5): 10–16.
- CAVES, W. R. [eds.] (2005): *Encyclopedia of the city*. London and New York: Routledge.
- CÍLEK, V., BAŠE, M. (2005): *Suburbanizace pražského okolí: dopady na sociální prostředí a krajinu*. Praha: manuskript.
- ČEJKOVÁ, E. (2007): *Suburbánní bytová výstavba v zázemí Českých Budějovic*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- ČERMÁK, Z. (1996): Transformační procesy a migrační vývoj v České republice. In: HAMPL, M. a kol., *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice* (s. 179–197). Praha: Přírodovědecká fakulta UK Praha.
- ČERMÁK, Z., HAMPL, M., MÜLLER, M. (2009): Současné tendence vývoje obyvatelstva metropolitních areálů v Česku: dochází k významnému obratu? *Geografie – Sborník ČGS* 114(1): 37–51.
- DASKALOVA, D., SLAEV, D. A. (2015): Diversity in the suburbs: Socio-spatial segregation and mix in post-socialist Sofia. *Habitat International*, 50: 42–50.
- EVANS, J. D. (1996): *Straightforward statistics for the behavioral sciences*. Pacific Grove, Brooks/Cole Pub. Co.
- FEŘTŘOVÁ, M., ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2013): Analýza aktérů a problémových aspektů rozhodování při nakládání s územím v suburbánních obcích. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé* (s. 234–255). Praha, Academia Praha.
- FRIGGE, M., HOAGLIN, D. C., IGLEWICZ, B. (1989): Some Implementations of the Boxplot. *The American Statistician*, 43(1): pp. 50 – 54.
- GALČANOVÁ, L. VACKOVÁ, B. (2008): *Rezidenční suburbanizace v postkomunistické České republice, její kořeny, tradice a současnost*. IVRIS Papers 08/02. Brno: Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- GALČANOVÁ, L. (2013): Svoboda, soukromí a bezpečí: nové hraniční prostory v naracích obyvatel vybraných brněnských předměstí. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé* (s. 200–233). Praha, Academia Praha.

- GONDOVÁ, G. (2004): Životný štýl obyvateľov v suburbánnej zóne Prahy. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- HALÁS, M., ROUBÍNEK, P., KLADIVO, P. (2012): Urbánní a suburbánní prostor Olomouce: Teoretické přístupy, vymezení, typologie. Geografický časopis, 64(4): 289–310.
- HARTIGAN, J. A. (1975): Clustering Algorithms. New York, John Wiley & Sons.
- HEBÁK, P., HUSTOPECKÝ, J. (1987): Vícerozměrné statistické metody s aplikacemi. Praha, SNTL/ALFA.
- HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha, Portál.
- HNILIČKA, P. (2005): Sídlní kaše. Brno, ERA.
- HNILIČKA, P. (2013): Veřejná prostranství v době rozmachu sídlní kaše. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé (s. 256–288). Praha, Academia Praha.
- HRON, K., KUNDEROVÁ, P. (2013): Základy počtu pravděpodobnosti a metod matematické statistiky. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého.
- CHUMAN, T., ROMPORTL, D. (2008): Suburbanizace a přírodní prostředí. In OUŘEDNÍČEK, M. a kol.: Suburbanizace.cz. (s. 19–28). Praha, Univerzita Karlova.
- CHUMAN, T., ROMPORTL, D. (2013): Změny krajinného pokryvu a struktury krajiny v České republice vlivem suburbanizace. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé (s. 102–118). Praha, Academia Praha.
- JACKSON, K. T. (1985): Crabgrass Frontier: The Suburbanization of the United States. Oxford, Oxford University Press.
- JOHNSON, J. A., JOHNSON, M. S. (2008): New City Domesticity and the Tenacious Second Shift. In Journal of Family Issues 29, č. 4, pp. 487–515.
- KAČÍREK, M. (2018): Vliv suburbanizace na každodenní život v obci (příklady Býště a Srchu v Pardubickém kraji). Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie
- KLÁPŠTOVÁ, E., KLÁPŠTĚ, P., ŘÍHA, M. (2013): Vnímání a využití krajiny staro- a novousedlíky v suburbánní zóně Prahy: případová studie Zlatníky-Hodkovice. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé (s. 175–199). Praha, Academia Praha.
- KUBEŠ, J. (2015): Analysis of regulation of residential suburbanization in hinterland of postsocialist 'one hundred thousands' city of České Budějovice. Bulletin of Geography. Socioeconomic Series No. 27: 109–131.
- KUPKOVÁ, L., OUŘEDNÍČEK, M. (2013): Hodnocení intenzity, prostorového rozložení a dopadů suburbanizace v zázemí Prahy s využitím dálkového průzkumu Země. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé (s. 119–149). Praha, Academia Praha.
- LAURIER, E., WHYTE, A., BUCKNER, K. (2002): Neighbouring as an Occasioned Activity: 'Finding a Lost Cat'. In Space and Culture 5, č. 4, pp. 346–367.
- LOW, S. M. (1996): Spatializing Culture: The Social Production and Social Construction of Public Space in Costa Rica. In American Ethnologist 23, č. 4, pp. 861–879.
- LUPI, T., MUSTERD, S. (2006): The Suburban 'Community Question'. In Urban Studies 43, č. 4, pp. 801–817.

- MACEŠKOVÁ, M., OUŘEDNÍČEK, M. (2008): Dopad suburbanizace na daňové příjmy obcí. *Obec a finance* 13 (1): 28–29.
- MEEUS, S., GULINK, H. (2008): Semi-Urban Areas in Landscape Research: A Review. *Living Reviews in Landscape Research* 2(3): 5–45.
- MULÍČEK, O., OLŠOVÁ, I. (2002): Město Brno a důsledky různých forem suburbanizace. *Urbanismus a územní rozvoj* 4(6): 17–21.
- MYERS, J. L., WELL, A. D. (2003): *Research Design and Statistical Analysis*. 2nd ed. Lawrence Erlbaum.
- NOVÁK, J., PULDOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2007): Současné procesy ovlivňující sociálně prostorovou diferenciaci České republiky. *Urbanismus a územní rozvoj* 10 (5): 34–39.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2000): Teorie stádií vývoje měst a diferenciální urbanizace. *Geografie – Sborník ČGS* 105(4): 361–369.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2002): Suburbanizace v kontextu urbanizačního procesu. In: SÝKORA, L. (ed.): *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky* (s. 39–54). Praha: Ústav pro ekopolitiku.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2003): Suburbanizace Prahy. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 39 (2): 235–253.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2007): Differential Suburban Development in the Prague Urban Region. *Geografiska Annaler. Human Geography* 89B(2): 111–125.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2008): Suburbanizace a přírodní prostředí. In OUŘEDNÍČEK, M. a kol.: *Suburbanizace.cz*. (s. 9–17). Praha, Univerzita Karlova.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2013): Výzkum suburbanizace v České republice: současné tendence vývoje a možné aplikace. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé* (s. 61–80). Praha, Academia Praha.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2013): Metodické problémy výzkumu a vymezení zón rezidenční suburbanizace v České republice. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé* (s. 309–326). Praha, Academia Praha.
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P. [eds.] (2013): *Populační vývoj v zázemí českých měst jako důsledek procesu suburbanizace*. Praha, Univerzita Karlova a Urbánní a regionální laboratoř.
- OUŘEDNÍČEK, M. (2015): Prostory setkávání v nových suburbiích v Česku. *Geografické rozhledy*, 25(1): s. 10–11.
- PEARSON, K. (1900). On the criterion that a given system of deviations from the probable in the case of a correlated system of variables is such that it can be reasonably supposed to have arisen from random sampling. *Philosophical Magazine: Series 5*. 50, (s. 157 – 175).
- PERLÍN, R. (2002): Nízkopodlažní výstavba v územních plánech obcí zázemí Prahy. In SÝKORA, L. [eds.]: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky* (s. 141–156). Praha, Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.
- POTOČNÝ, T. (2006): *Lidé na okraji. Případová studie satelitního městečka*. IVRIS Working Papers 0/01. Brno: Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity.
- PULDOVÁ, P. (2005): *Změna sociálního prostředí v obcích v zázemí Prahy*. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.

- PULDOVÁ, P. (2006): Vliv suburbanizace na změnu sociálního prostředí v zázemí Prahy. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- PULDOVÁ, P., JÍCHOVÁ, J. (2011): Důsledky procesu suburbanizace pro sociální a demografickou strukturu obyvatel suburbií. *Geografické rozhledy*, 3(10-11): 24–25.
- PULDOVÁ, P., NOVÁK, J. (2008): Suburbanizace a sociální prostředí. In: OUŘEDNÍČEK, M. a kol.: *Suburbanizace.cz* (s. 38–53). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008.
- PULDOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2006): Změny sociálního prostředí v zázemí Prahy jako důsledky procesu suburbanizace. In OUŘEDNÍČEK, M. (ed.). *Sociální geografie Pražského městského regionu* (S. 128–142). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- PTÁČEK, P., SZCZYRBA, Z. (2007): Current suburbanization trends in the Czech republic and spatial transformation of the retail. *Revija za geografijo* 1–2: 55–65.
- PTÁČEK, P., SZCZYRBA, Z., ŠIMÁČEK, P. (2013): Nerezidenční suburbanizace v České republice: vývoj, příčiny a důsledky. In: OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. [eds.]: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé* (s. 81–101). Praha, Academia Praha.
- SAVAGE, M., BAGNALL, G., LONGHURST, B. (2005): *Globalization and belonging*. London: SAGE Publications.
- SILVERMAN, D. (2000): *Doing qualitative research: A practical handbook*. Thousand Oaks, CA, Sage.
- SNEATH, P. H. A., SOKAL, R. R. (1973): *Numerical Taxonomy*. San Francisco, W. H. Freeman & Company.
- SPURNÁ, M. (2017): Proces suburbanizace v zázemí Olomouce. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, katedra geografie. Vedoucí práce Mgr. Miloslav Šerý, Ph.D.
- SÝKORA, L. (2002): Suburbanizace a její důsledky: Výzva pro výzkum, usměrňování rozvoje území a společenskou angažovanost. In: SÝKORA, L. [eds.]: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky* (s. 9–19). Praha, Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.
- SÝKORA, L. (2003): Suburbanizace a její společenské důsledky. *Sociologický časopis* 39 (2): 217–233.
- STANILOV, K. (2007): Taking stock of post-socialist urban development: A recapitulation. In Kiril Stanilov (ed.): *Post-Socialist City* (s. 3–17). Dordrecht, Springer.
- STRAUSS, A. L., CORBIN, J. (1990): *Basic of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Newbury Park, CA, Sage.
- SUSOVÁ, K. (2007): Sociální kapitál v suburbánních oblastech: Případová studie obce Jesenice u Prahy. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- SUSOVÁ, K. (2009): Vliv internetu na komunitní život v suburbiích. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje.
- ŠILHÁNKOVÁ, V., KARLÍKOVÁ, T., KOUTNÝ, J., KUČEROVÁ, Z., MAŠTÁLKA, M., OBRŠÁLOVÁ, I., ... & TETŘEVOVÁ, L. (2007): *Suburbanizace - hrozba fungování (malých) měst*. Hradec Králové: Civitas per populi.

- ŠILHÁNKOVÁ, V., PONDĚLÍČEK, M., PAVLAS, M., MAŠTÁLKA, M. (2013): Ekonomické a bezpečnostní dopady (sub)urbanizace. Hradec Králové: Civitas per Populi.
- ŠPAČKOVÁ, P. (2011): Sociální prostředí a lokální komunity: město, suburbium, venkov. Dizertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionální rozvoj.
- ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M. (2012): Spinning the Web: New Social Contacts of Prague's Suburbanites. *Cities* 29 (5): 341–349.
- VOBECKÁ, J., KOSTELECKÝ, T. (2007): Politické důsledky suburbanizace. Analýza případových studií proměn politického chování a občanské participace ve vybraných subúrbánních lokalitách Prahy a Brna. Sociologické studie. Praha, Sociologický ústav AV ČR.
- VOMÁČKOVÁ, L. (2011): Shluková analýza dat. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. Vedoucí práce RNDr. Marie Budíková, Dr.
- VOSLAŘOVÁ, K., PULDOVÁ, P. (2010): Soužití starousedlíků s nově příchozími obyvateli: případová studie pražských Miškovic. *Suburbanizace.cz*. ISSN 1803-8239. Publikováno 8. 4. 2010.
- WALKER, R. A. (1981): A theory of suburbanization: capitalism and the construction of urban space in the United States. In: DEAR, A. SCOTT, J. A. [eds.]: *Urbanization and Urban Planning in Capitalist Societies* (s. 383–430). New York, Methuen.
- WILCOXON, F. (1945). Individual comparisons by ranking methods. *Biometrics Bulletin* 1(6), 80 – 83.
- ZAJÍČKOVÁ, L. (2012): Časové variace dojížděky do města Olomouc prostředky hromadné dopravy. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

Internetové zdroje

- ČSÚ (2014): Obyvatelstvo České republiky podle místa narození – 2011 [online]. akt. 30.04.2014 (cit. 09-02-2017). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo-ceske-republiky-podle-mista-narozeni-2011-hj3iacbvta>>
- ČSÚ (2015): Metodika SLDB 2011 [online]. (cit. 04-12-2016). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/metodika-sldb-2011>>
- ČSÚ (2017a): 7. Místo narození – rodáci [online]. (cit. 17-02-2017). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/25385875/19524095+2400013a07.pdf/c0cdebc-c-1cc5-4455-b8f7-9a229773b450?version=1.0>>
- GOLDMAN, M. (2008): Why is multiple testing a problem [online]. (cit. 2-2-2019). Dostupné z: <https://www.stat.berkeley.edu/~mgoldman/Section0402.pdf>
- MCDONALD, H. J. (2014): Multiple comparisons [online]. cit. 2-2-2019. Dostupné z: <http://www.biostathandbook.com/multiplecomparisons.html>
- MELOUN, M., MILITKÝ, J. (2004): Přednosti analýzy shluků ve vícerozměrné statistické analýze [online]. (cit. 15-1-2019). Dostupné z: <<https://meloun.upce.cz/docs/publication/152.pdf>>
- OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P. [eds.]. (2013): Populační vývoj v zázemí českých měst jako důsledek procesu suburbanizace [online]. (cit. 09-02-2017). Dostupné z: <<http://docplayer.cz/4925454-Populacni-vyvoj-v-zazemi-ceskych-mest-jako-dusledek-procesu-suburbanizace.html>>

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2014): Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice [online]. (cit. 09-02-2017). Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/c524948b-a33f-419c-b748-64da795e6f1d/TD10049_Metodika_B.pdf>

Datové zdroje

ARCDATA PRAHA (2016): ArcČR® 500 3.2. Dostupné z:

<<https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>>

ČSÚ (2003): SLDB k 1. 3. 2001: Dojíždka do zaměstnání a škol: okres Olomouc [online].

06.05.2015 (cit. 01-11-2017). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/11276/18046288/4130-03-7102.pdf/b353fd36-9fa3-4641-ba4c-06ce77fe1539?version=1.0>>

ČSÚ (2005): Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. (cit. 01-11-2017). Dostupné z:

<<https://www.czso.cz/staticke/sldb/sldb2001.nsf/okresy/cz0712>>

ČSÚ (2013): Databáze výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011 [elektronický zdroj]. Praha, Český statistický úřad.

ČSÚ (2017b): Bytová výstavba, stavební povolení a stavební zakázky - časové řady [online].

06.01.2017 [cit. 01-11-2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/bvz_cr>

ČSÚ (2017c): Databáze demografických údajů za obce ČR: okres Olomouc [online]. 29-04-2017

(cit. 01-11-2017). Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>>

ČSÚ (2017d): Veřejná databáze: vlastní výběr [online]. (cit. 01-11-2017). Dostupné z:

<<https://vdb.czso.cz/vdbvo2>>

ČSÚ (2017e): Veřejná databáze: vše o území [online]. (cit. 01-11-2017). Dostupné z:

<<https://vdb.czso.cz/vdbvo2>>

ČSÚ (2018): ČSÚ a územně analytické podklady [online]. (cit. 11-12-2018). Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady>

ČÚZK (2018a): Prohlížeč služba WMS – Ortofoto – verze 2016 [online]. Český úřad

zeměměřický a katastrální [cit. 21-12-2018]. Dostupné z:

<http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOTO_PUB/WMSservice.aspx>

ČÚZK (2018b): Prohlížeč služba WMS – Archivní ortofoto – verze 2003, 2006, 2012 [online].

Český úřad zeměměřický a katastrální [cit. 21-12-2018]. Dostupné z:

<http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOTO_ARCHIV/WMSservice.aspx>

MAFRA (2016): IDOS [online]. (cit. 04-07-2016). Dostupné z: <<http://jizdnirady.idnes.cz/>>

Přílohy

Příloha1: Hodnoty kritérií v obcích SO ORP Olomouc

Příloha 2: Standardizované hodnoty a výsledné hodnocení suburbanizace v obcích SO ORP Olomouc

Příloha 3:Výsledné hodnocení suburbanizace v obcích SO ORP Olomouc

Příloha4: Intenzita migračního salda v letech 1997–2016

Příloha5: Intenzita bytové výstavby v letech 1997–2016

Příloha6: Vzdálenost do Olomouce po silnici

Příloha 7: Graf časové dostupnosti Olomouce po silnici

Příloha 8: Časová dostupnost Olomouce po silnici

Příloha 9: Intenzita dopravního spojení do Olomouce hromadnou dopravou k 20. 7. 2016

Příloha 10: Vývoj indexu stáří mezi lety 2000 a 2016

Příloha 11: Vývoj zastoupení EAO v terciéru mezi lety 2001 a 2011

Příloha 12: Vývoj podílu rodáků mezi lety 2001 a 2011

Příloha 13: Index změny zastavěných ploch mezi lety 1997 a 2016

Příloha 14: Intenzita porodnosti v letech 1997–2016

Příloha 15: Syntetický ukazatel vzdělanosti v roce 2011

Příloha 16: Strukturovaný dotazník pro obyvatele suburbanizovaných obcí

Příloha 17: Soubor otázek pro polostrukturované rozhovory se starosty

Příloha 18: Fotodokumentace Bystročic

Příloha 19: Fotodokumentace Dolan

Příloha 20: Fotodokumentace Tovéře

Příloha 1 Hodnoty kritérií v obcích SO ORP Olomouc

název obce	IMS 1997–2016	IBV 1997–2016	CDO 2016	IDS 2016	VS 2000, 2016	ES 2001, 2011	R 2001, 2011	IZP 1997–2016	PD 1997–2016	SUV 2011
Bělkovice-Lašťany	9,37	4,05	17,00	22,00	-0,86	9,89	-8,20	106,33	11,01	2,30
Blatec	4,76	3,16	16,00	34,00	8,47	14,73	-8,80	101,96	9,93	2,27
Bohuňovice	3,89	3,58	18,00	19,00	38,52	8,90	-5,27	108,23	9,88	2,45
Bukovany	23,96	8,82	14,00	33,00	32,40	10,03	-13,01	107,53	10,66	2,49
Bystročice	16,42	4,50	13,00	16,00	-17,14	11,48	-10,12	107,05	11,74	2,28
Bystrovany	17,76	6,56	11,00	77,00	2,69	17,56	-12,13	204,82	12,38	2,55
Daskabát	2,77	2,12	21,00	17,00	40,70	4,44	-9,02	101,95	9,91	2,20
Dolany	17,98	7,57	16,00	46,00	-11,29	17,59	-9,91	109,43	11,34	2,47
Doloplazy	3,93	2,98	21,00	15,00	19,63	11,21	-7,14	100,94	12,25	2,34
Drahanovice	3,18	1,74	24,00	29,00	46,85	8,29	-5,88	99,30	9,12	2,22
Dub nad Moravou	4,89	2,91	22,00	20,00	25,44	9,56	-5,49	98,50	11,94	2,28
Grygov	2,64	2,22	15,00	22,00	-15,01	11,06	-6,34	104,99	10,86	2,36
Hlubočky	-2,44	1,62	25,00	40,00	59,18	14,58	-3,40	105,65	11,05	2,17
Hlušovice	45,76	17,75	15,00	19,00	-113,37	18,35	-20,63	144,65	15,11	2,73
Hněvotín	22,39	5,23	12,00	32,00	4,89	9,60	-15,16	129,47	10,12	2,38
Horka nad Moravou	7,81	2,99	15,00	71,00	5,65	9,19	-9,85	106,81	11,18	2,37
Charváty	6,56	3,98	16,00	17,00	-16,17	8,97	-6,01	101,65	12,51	2,30
Kožušany-Tážaly	2,71	2,79	12,00	34,00	47,54	2,35	-1,95	104,36	10,09	2,33
Krčmaň	2,61	2,06	15,00	28,00	-10,91	8,53	-4,90	101,61	11,44	2,16
Křelov-Břuchotín	14,46	4,63	11,00	30,00	6,27	9,99	-10,28	118,55	11,09	2,48
Libavá	-22,74	0,00	50,00	12,00	-18,18	-0,63	0,00	3,25	10,71	2,08
Liboš	5,80	2,92	23,00	22,00	22,57	7,61	-9,82	103,68	10,45	2,28
Loučany	5,81	3,18	23,00	16,00	2,61	20,30	-3,21	102,63	8,46	2,22
Luběnice	7,94	2,50	20,00	11,00	18,47	13,50	-5,85	105,30	8,74	2,32

Lutín	-1,72	0,99	17,00	40,00	49,29	8,54	0,37	100,73	10,92	2,39
Majetín	9,78	3,81	20,00	24,00	18,14	10,31	-6,58	106,08	10,25	2,32
Mrsklesy	13,65	6,00	19,00	10,00	35,45	16,74	-4,38	115,91	10,18	2,17
Náměšť na Hané	10,16	3,53	25,00	27,00	32,05	8,79	-5,27	104,56	9,50	2,33
Přáslavice	4,78	6,93	15,00	30,00	58,29	5,85	-5,27	106,90	10,70	2,27
Příkazy	3,86	3,11	16,00	41,00	15,49	8,56	-3,05	100,74	10,45	2,30
Samotíšky	12,84	5,59	16,00	155,00	-61,43	14,03	-7,09	108,91	12,26	2,75
Skrbeň	6,18	1,96	15,00	59,00	22,22	11,32	-7,28	99,02	10,62	2,27
Slatinice	7,33	2,86	20,00	28,00	38,32	9,82	-7,34	105,74	10,50	2,42
Suchonice	3,74	1,82	25,00	10,00	3,79	9,69	-3,10	89,52	9,70	2,18
Svésedlice	8,54	3,19	17,00	13,00	28,52	18,65	-6,16	98,74	10,14	2,27
Štěpánov	2,24	2,03	21,00	53,00	40,50	4,36	-5,58	91,51	11,27	2,26
Těšetice	3,86	1,30	18,00	32,00	23,59	14,79	-7,75	102,35	9,81	2,34
Tověř	14,80	7,69	14,00	31,00	-3,05	12,23	-9,25	122,13	9,99	2,67
Tršice	3,58	1,79	25,00	17,00	28,06	11,29	-4,10	101,25	11,31	2,35
Ústín	10,62	3,25	15,00	27,00	0,78	12,37	-7,05	104,31	10,47	2,30
Velká Bystřice	6,76	4,45	15,00	60,00	32,17	11,28	-6,91	112,88	11,23	2,52
Velký Týnec	13,88	6,94	15,00	52,00	0,11	11,74	-11,37	118,75	11,67	2,37
Velký Újezd	12,54	6,19	22,00	17,00	-6,73	12,73	-11,45	103,11	12,12	2,40
Věrovany	2,11	3,44	27,00	18,00	-20,08	11,85	-5,50	97,82	10,63	2,21

Zdroje: ČSÚ (2003), ČSÚ (2005), ČSÚ (2013), ČSÚ (2014), ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), ČSÚ (2017c), ČSÚ (2017d), ČSÚ (2017e), ČSÚ (2018), MAFRA (2016)

Příloha 2 Standardizované hodnoty a výsledné hodnocení suburbanizace v obcích SO ORP Olomouc

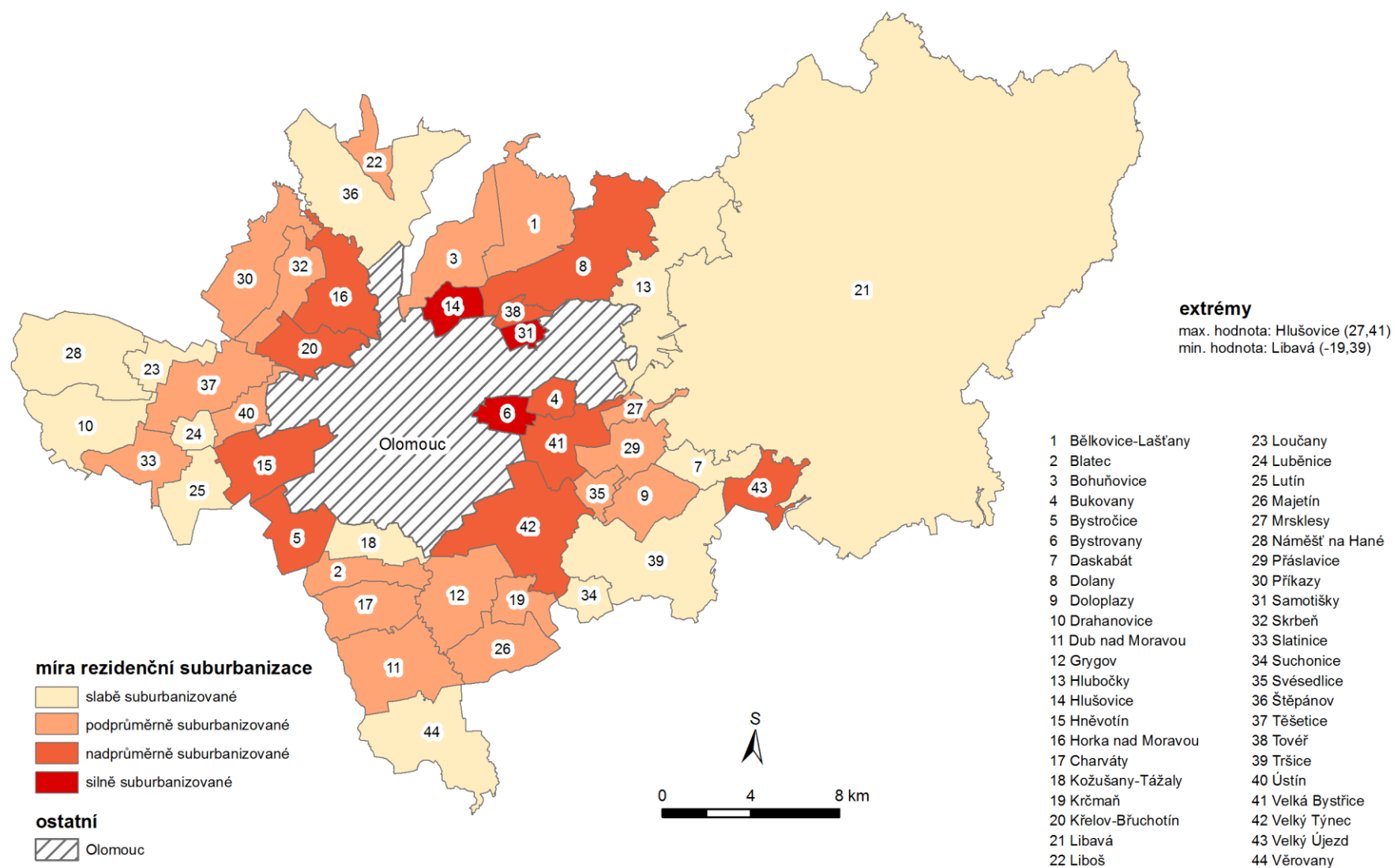
název obce	IMS 1997–2016	IBV 1997–2016	CDO* 2016	IDS 2016	VS* 2000, 2016	ES 2001, 2011	R* 2001, 2011	IZP 1997–2016	PD 1997–2016	SUV 2011	CH
Bělkovice-Lašťany	0,32	0,30	0,00	-0,22	0,57	-0,19	0,38	0,08	0,29	-0,16	1,37
Blatec	-0,17	-0,01	0,16	0,27	0,27	0,97	0,54	-0,11	-0,66	-0,37	0,87
Bohuňovice	-0,26	0,14	-0,16	-0,35	-0,70	-0,43	-0,39	0,16	-0,71	0,89	-1,80
Bukovany	1,87	1,97	0,47	0,22	-0,50	-0,16	1,64	0,13	-0,02	1,22	6,86
Bystročice	1,07	0,46	0,63	-0,47	1,10	0,19	0,89	0,11	0,93	-0,27	4,64
Bystrovany	1,21	1,18	0,95	2,02	0,46	1,64	1,41	4,29	1,50	1,59	16,25
Daskabát	-0,38	-0,37	-0,63	-0,43	-0,77	-1,49	0,60	-0,11	-0,68	-0,86	-5,12
Dolany	1,24	1,53	0,16	0,75	0,91	1,65	0,83	0,21	0,58	1,04	8,91
Doloplazy	-0,26	-0,07	-0,63	-0,51	-0,09	0,13	0,10	-0,15	1,38	0,14	0,03
Drahanovice	-0,34	-0,51	-1,10	0,06	-0,97	-0,57	-0,23	-0,22	-1,37	-0,74	-5,98
Dub nad Moravou	-0,16	-0,10	-0,79	-0,31	-0,28	-0,27	-0,33	-0,25	1,11	-0,30	-1,68
Grygov	-0,40	-0,34	0,32	-0,22	1,03	0,09	-0,11	0,02	0,16	0,30	0,85
Hlubočky	-0,94	-0,55	-1,26	0,51	-1,37	0,93	-0,88	0,05	0,32	-1,08	-4,26
Hlušovice	4,20	5,08	0,32	-0,35	4,21	1,83	3,64	1,72	3,90	2,86	27,41
Hněvotín	1,71	0,72	0,79	0,18	0,39	-0,26	2,21	1,07	-0,49	0,41	6,72
Horka nad Moravou	0,15	-0,07	0,32	1,77	0,36	-0,36	0,82	0,10	0,44	0,35	3,88
Charváty	0,02	0,28	0,16	-0,43	1,07	-0,41	-0,19	-0,12	1,62	-0,14	1,84
Kožušany-Tážaly	-0,39	-0,14	0,79	0,27	-0,99	-1,99	-1,26	0,00	-0,52	0,05	-4,19
Krčmaň	-0,40	-0,39	0,32	0,02	0,90	-0,51	-0,48	-0,12	0,67	-1,17	-1,18
Křelov-Břuchotín	0,86	0,50	0,95	0,10	0,34	-0,17	0,93	0,60	0,36	1,13	5,62
Libavá	-3,10	-1,11	-5,20	-0,63	1,13	-2,70	-1,77	-4,32	0,02	-1,70	-19,39
Liboš	-0,06	-0,09	-0,95	-0,22	-0,19	-0,73	0,81	-0,03	-0,20	-0,27	-1,94
Loučany	-0,06	0,00	-0,95	-0,47	0,46	2,30	-0,93	-0,08	-1,95	-0,74	-2,42
Luběnice	0,17	-0,24	-0,47	-0,67	-0,05	0,67	-0,23	0,04	-1,71	-0,02	-2,52

Lutín	-0,86	-0,77	0,00	0,51	-1,05	-0,51	-1,87	-0,16	0,21	0,47	-4,03
Majetín	0,36	0,22	-0,47	-0,14	-0,04	-0,09	-0,04	0,07	-0,38	0,02	-0,50
Mrsklesy	0,78	0,98	-0,32	-0,71	-0,60	1,45	-0,62	0,49	-0,44	-1,07	-0,07
Náměšť na Hané	0,40	0,12	-1,26	-0,02	-0,49	-0,45	-0,39	0,00	-1,04	0,04	-3,09
Přáslavice	-0,17	1,31	0,32	0,10	-1,34	-1,15	-0,39	0,10	0,02	-0,38	-1,59
Příkazy	-0,27	-0,03	0,16	0,55	0,04	-0,51	-0,97	-0,16	-0,20	-0,16	-1,54
Samotíšky	0,69	0,84	0,16	5,20	2,53	0,80	0,09	0,19	1,40	3,00	14,89
Skrbeň	-0,02	-0,43	0,32	1,28	-0,17	0,15	0,14	-0,23	-0,05	-0,38	0,60
Slatinice	0,10	-0,11	-0,47	0,02	-0,69	-0,21	0,16	0,05	-0,16	0,67	-0,64
Suchonice	-0,28	-0,48	-1,26	-0,71	0,42	-0,24	-0,96	-0,64	-0,86	-0,98	-5,99
Svésedlice	0,23	0,00	0,00	-0,59	-0,38	1,90	-0,15	-0,24	-0,47	-0,39	-0,09
Štěpánov	-0,44	-0,40	-0,63	1,04	-0,77	-1,51	-0,31	-0,55	0,52	-0,43	-3,48
Těšetice	-0,27	-0,66	-0,16	0,18	-0,22	0,98	0,26	-0,09	-0,76	0,16	-0,57
Tověř	0,90	1,57	0,47	0,14	0,64	0,37	0,66	0,76	-0,61	2,47	7,38
Tršice	-0,30	-0,49	-1,26	-0,43	-0,36	0,14	-0,69	-0,14	0,56	0,20	-2,77
Ústín	0,45	0,02	0,32	-0,02	0,52	0,40	0,08	-0,01	-0,19	-0,16	1,42
Velká Bystřice	0,04	0,44	0,32	1,33	-0,50	0,14	0,04	0,36	0,49	1,37	4,04
Velký Týnec	0,80	1,31	0,32	1,00	0,54	0,25	1,21	0,61	0,87	0,35	7,27
Velký Újezd	0,66	1,05	-0,79	-0,43	0,76	0,49	1,24	-0,06	1,27	0,55	4,74
Věrovany	-0,45	0,09	-1,58	-0,39	1,19	0,28	-0,33	-0,28	-0,04	-0,79	-2,29

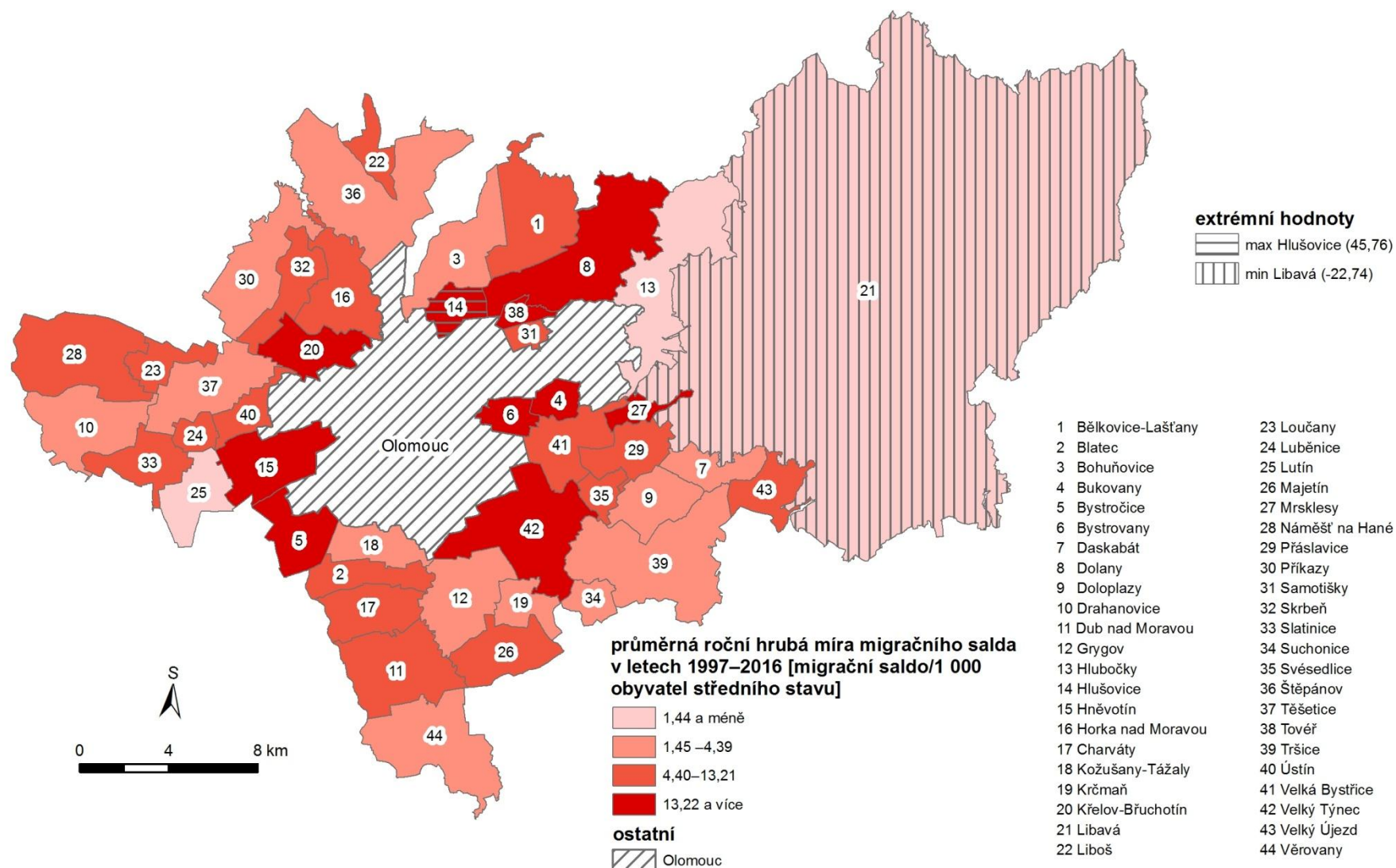
Vysvětlivky:

název kritéria	zkratka	název kritéria	zkratka	CH celkové hodnocení
intenzita migračního salda	IMS	ekonomická stránka	ES	* násobení (-1)
intenzita bytové výstavby	IBV	rodáctví	R	
časová dostupnost od Olomouce	CDO	intenzita změny zastavěných ploch	IZP	
intenzita dopravních spojů	IDS	porodnost	PD	
věková struktura	VS	syntetický ukazatel vzdělanosti	SUV	

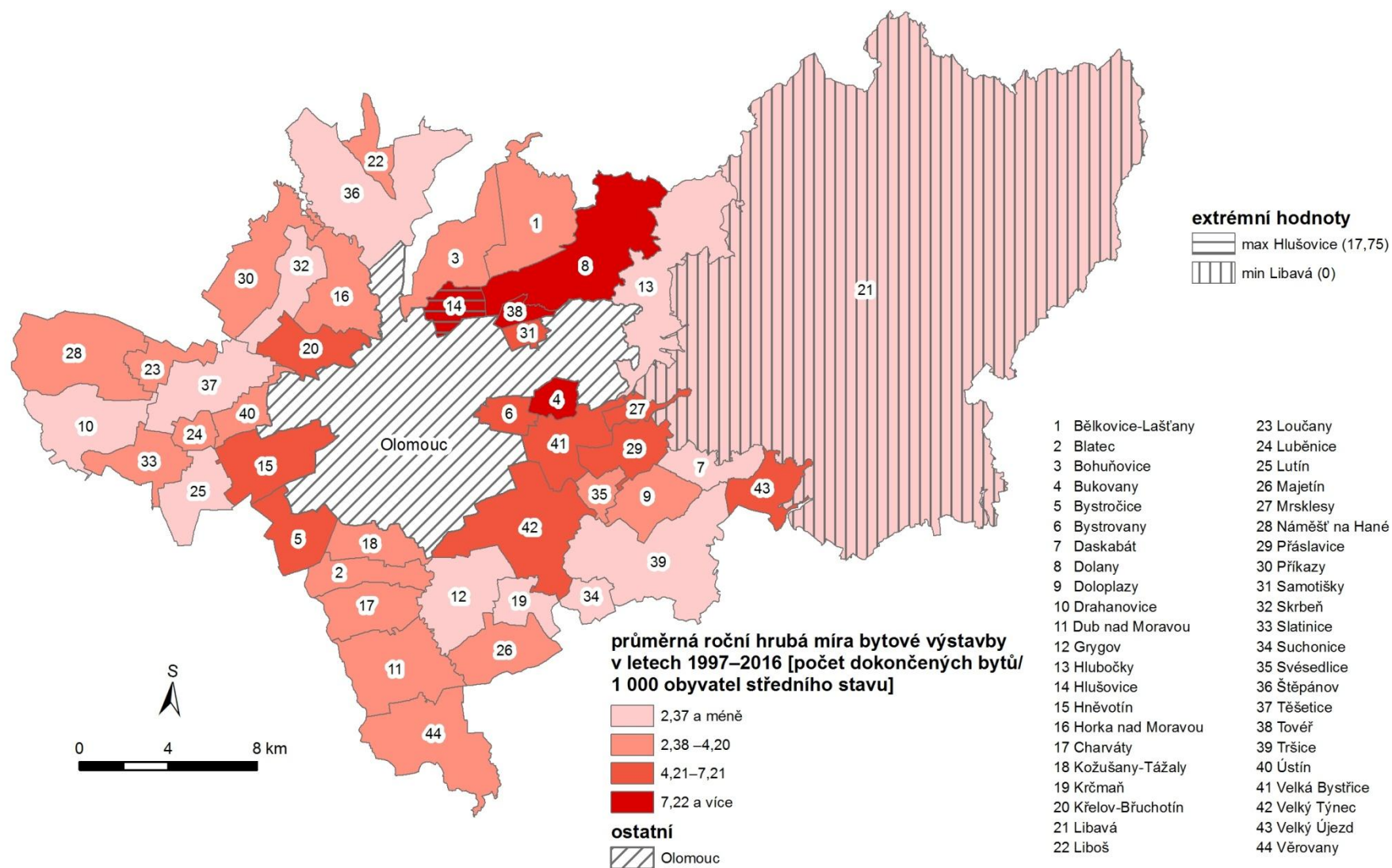
Zdroje: ČSÚ (2003); ČSÚ (2005); ČSÚ (2013); ČSÚ (2014); ČSÚ (2015); ČSÚ (2017a); ČSÚ (2017b); ČSÚ (2017c); ČSÚ (2017d); ČSÚ (2017e); ČSÚ (2018); MAFRA (2016)

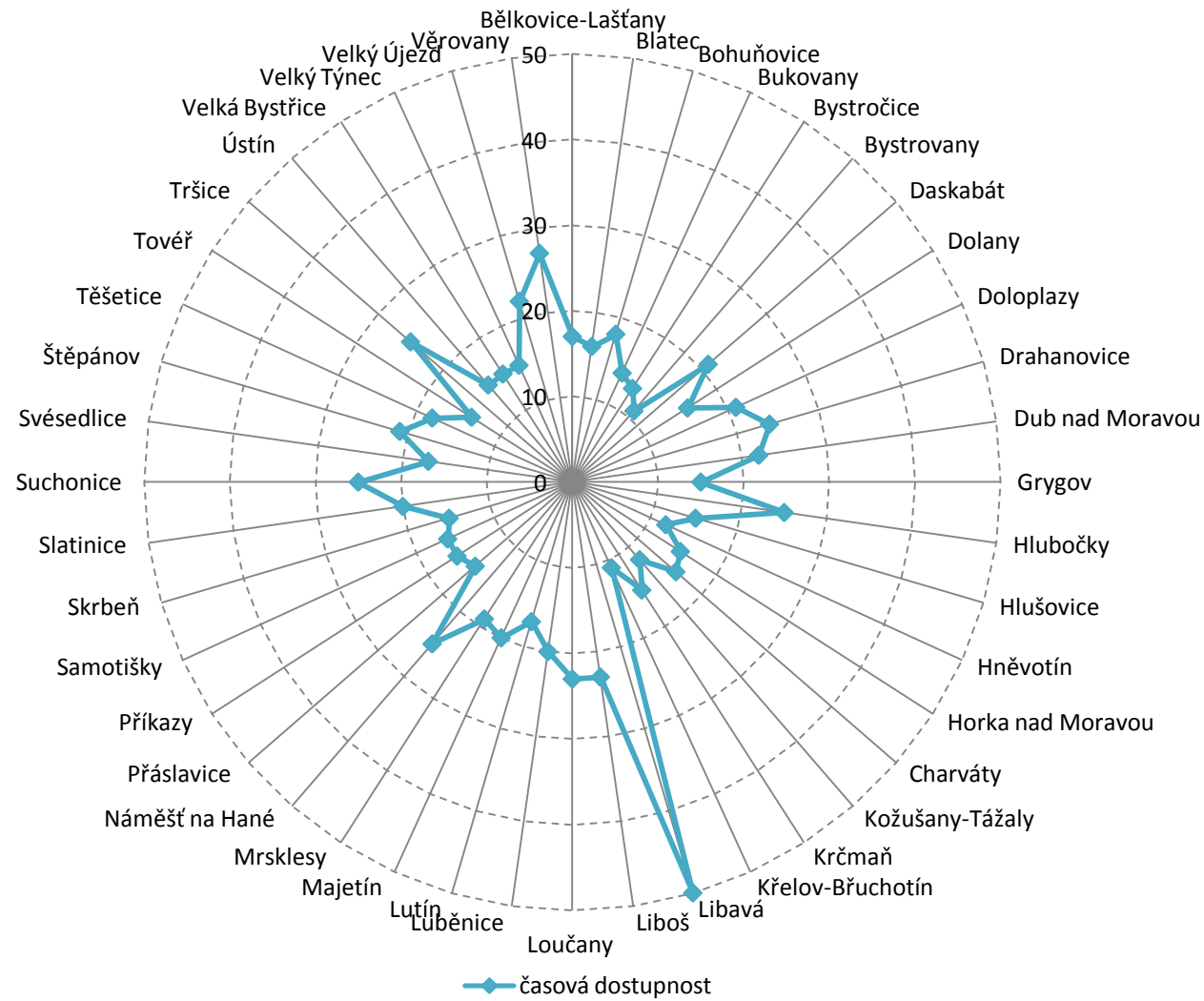
Příloha 3 Výsledné hodnocení suburbanizace v obcích SO ORP Olomouc; vlastní zpracování; zdroj dat: ArcČR® 500

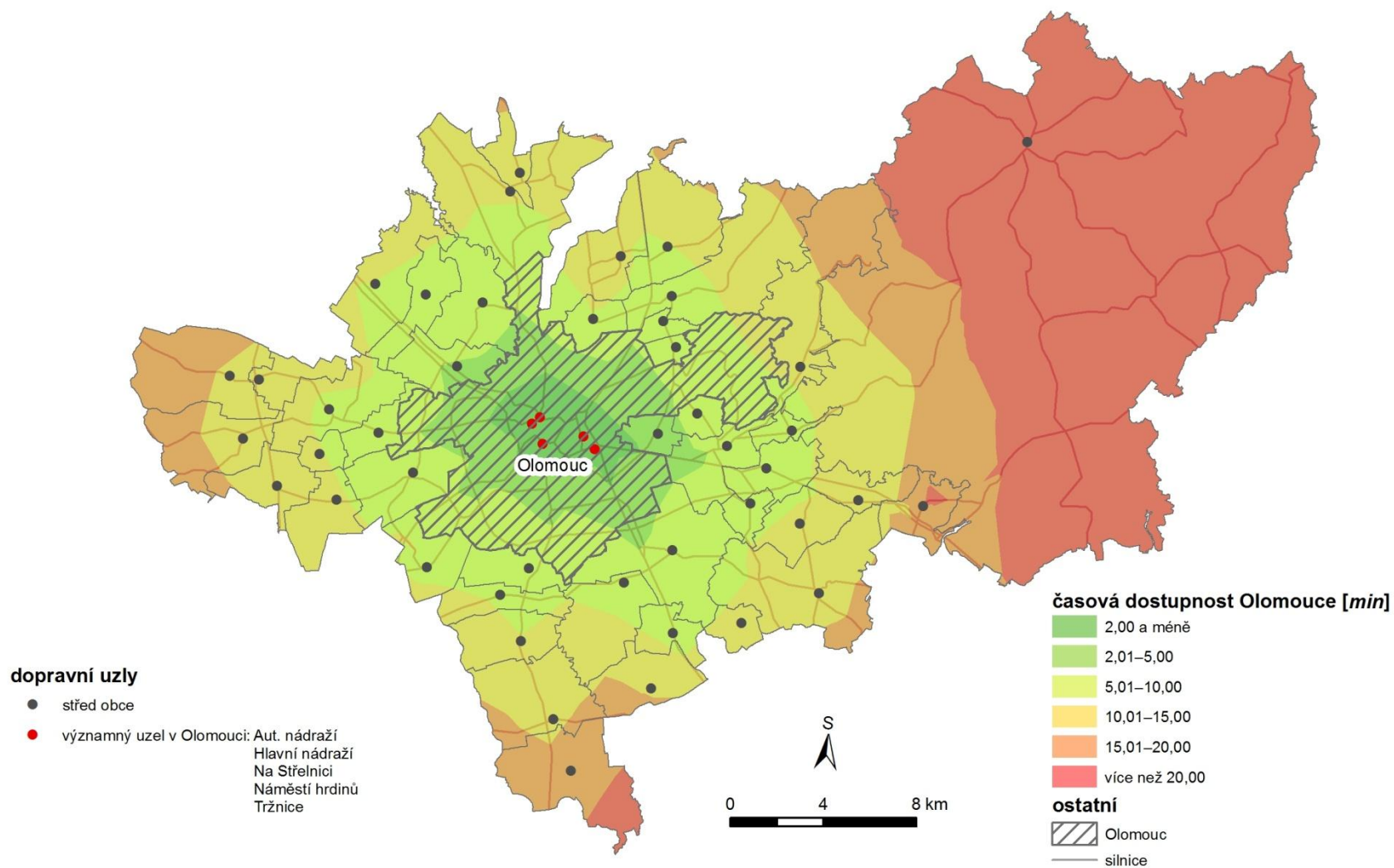
Příloha 4 Intenzita migračního salda v letech 1997–2016; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2017c)

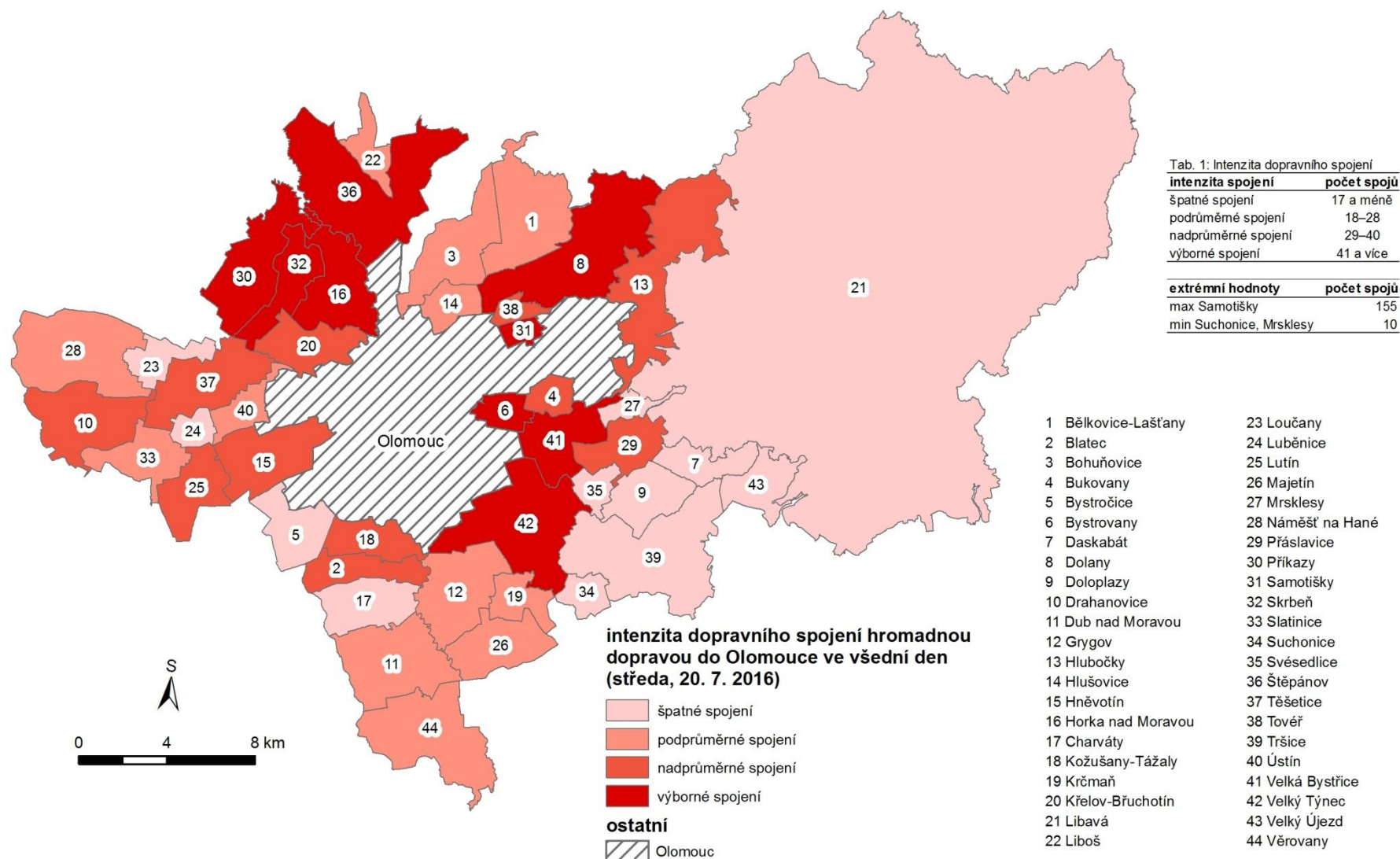
Příloha 5 Intenzita bytové výstavby v letech 1997–2016; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2017b)

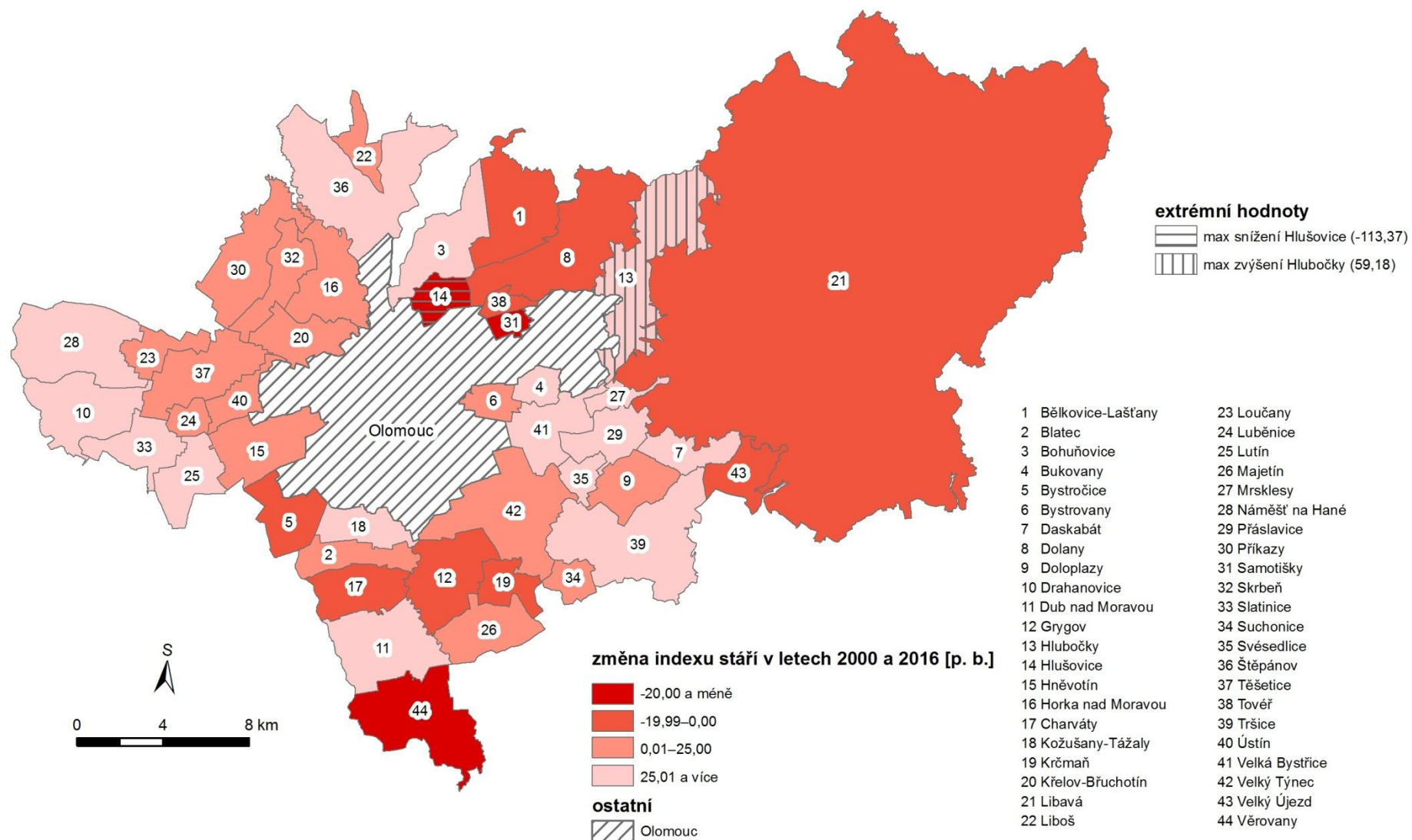
Příloha 7 Graf časové dostupnosti Olomouce po silnici v roce 2016; vlastní zpracování; zdroj: Spurná, 2017

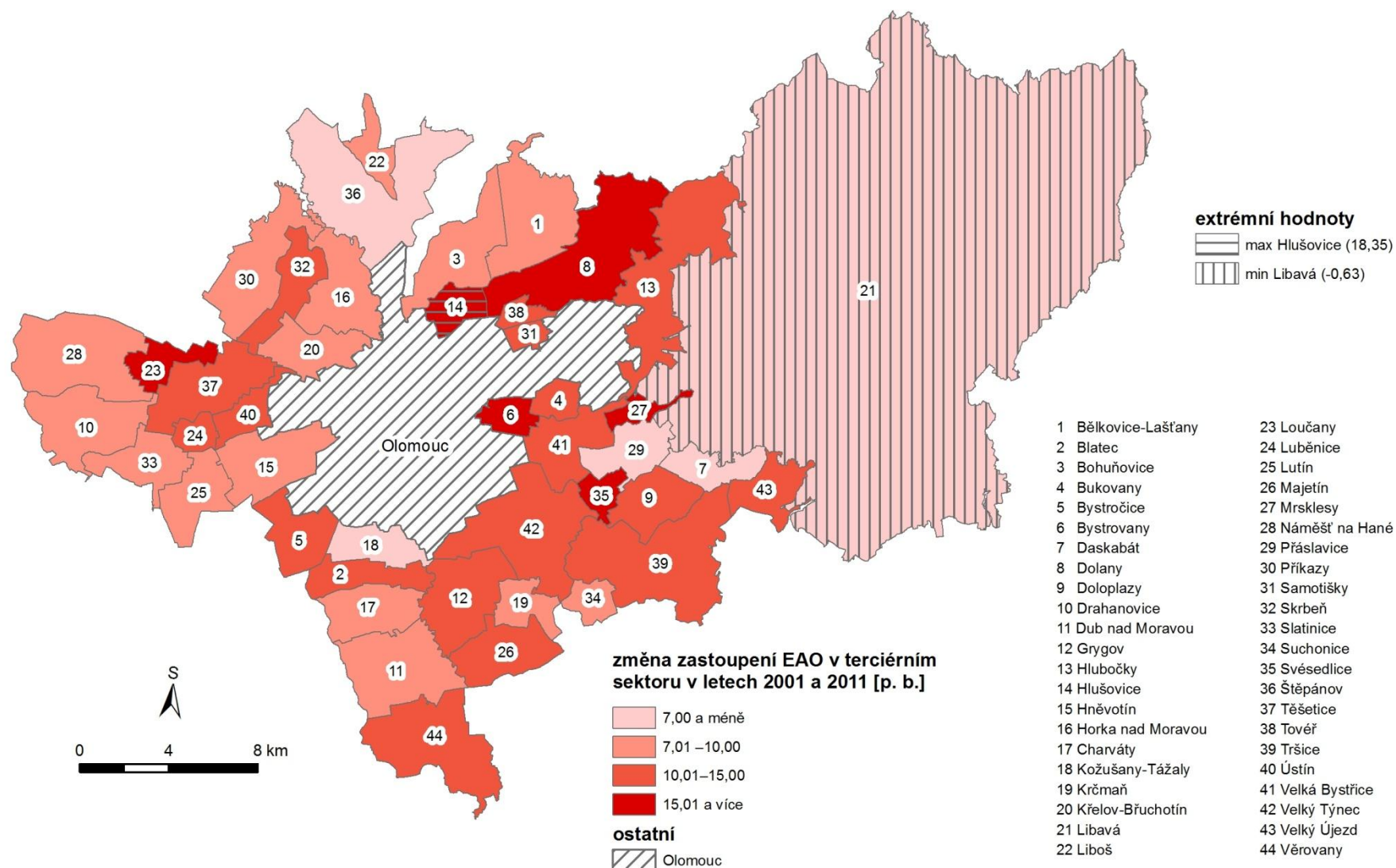
Příloha 8 Časová dostupnost Olomouce po silnici v roce 2016; vlastní zpracování; zdroj: Spurná, 2017

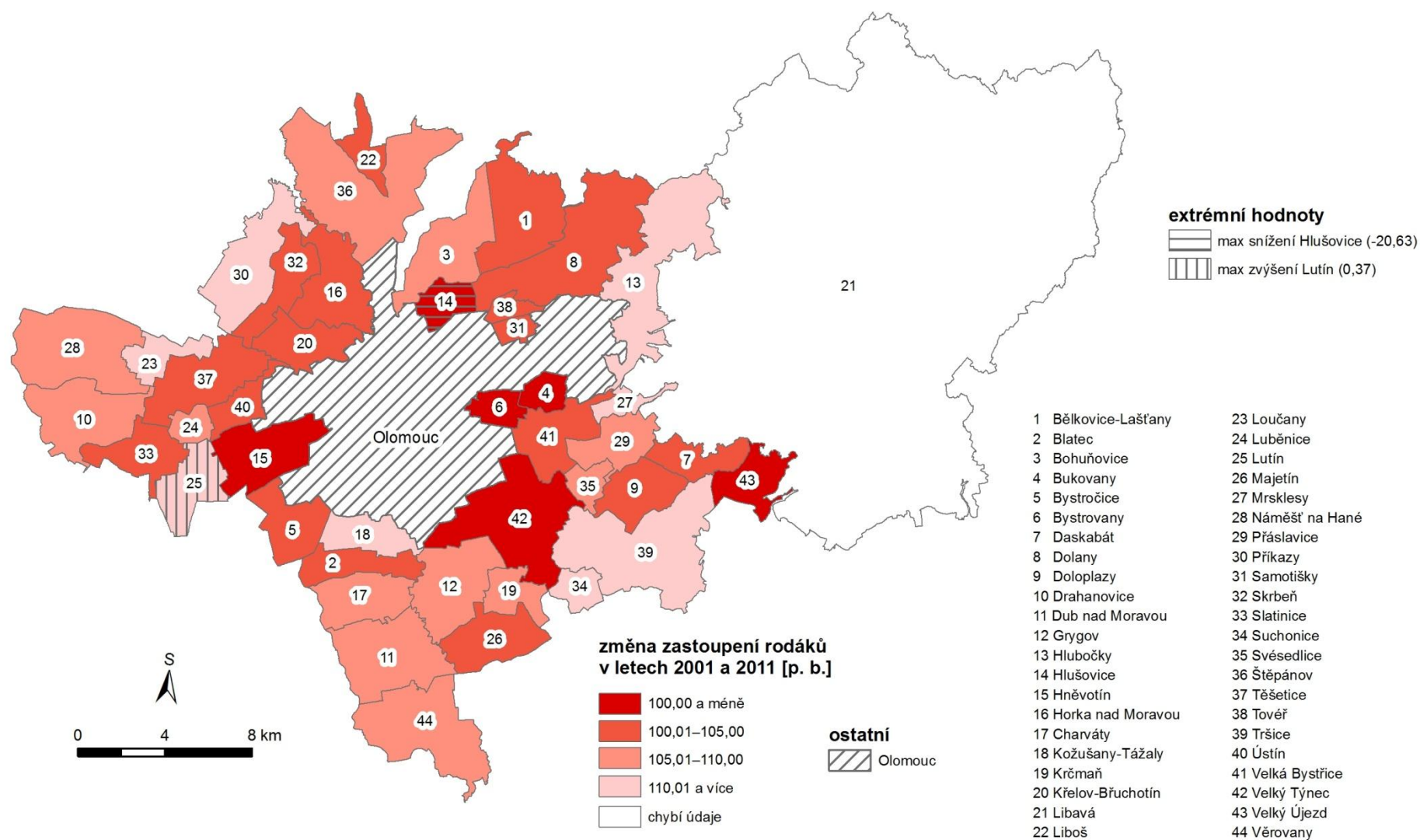
Příloha 9 Intenzita dopravního spojení do Olomouce hromadnou dopravou k 20. 7. 2016; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; MAFRA (2016)

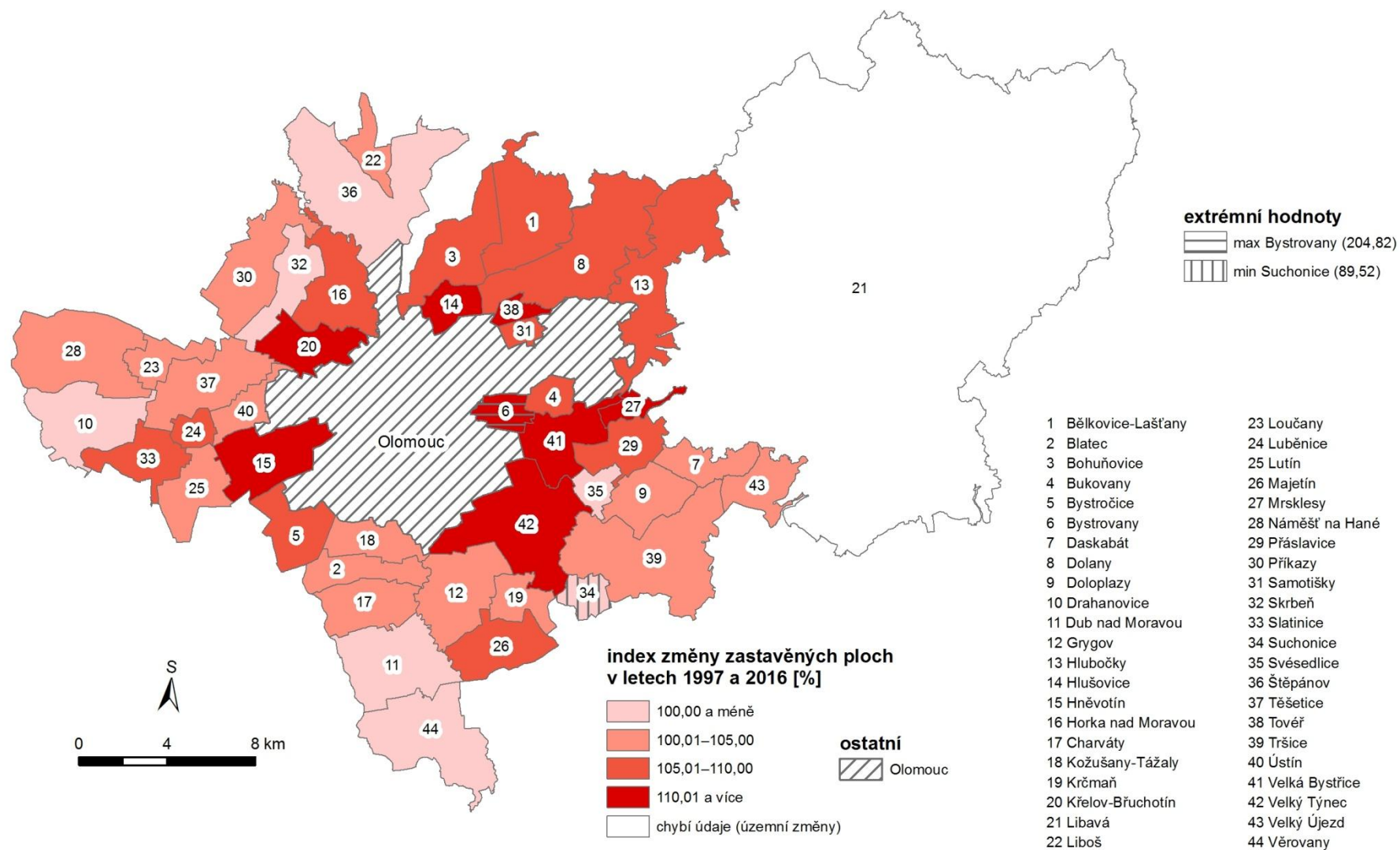
Příloha 10 Vývoj indexu stáří mezi lety 2000 a 2016; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2017d)

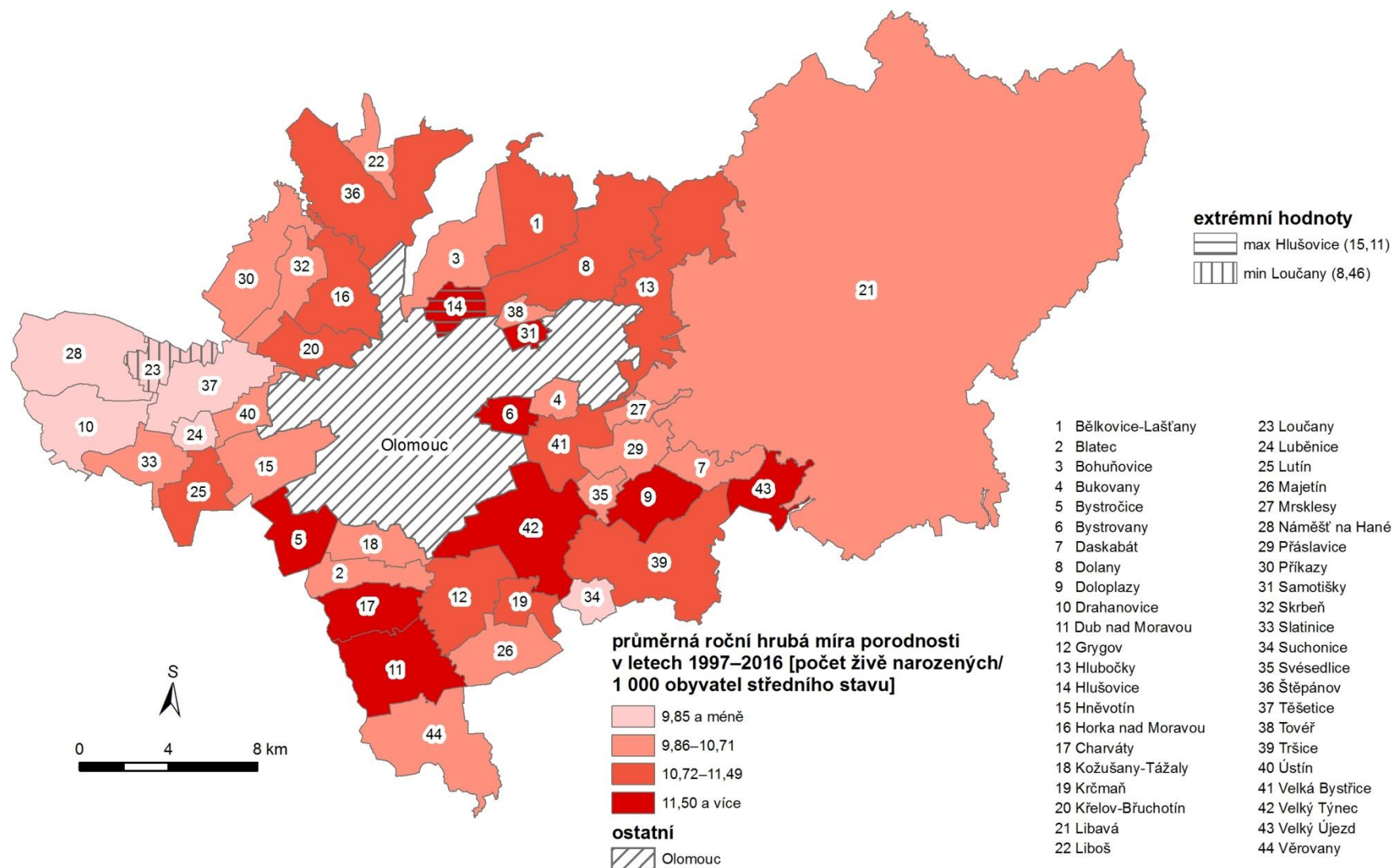
Příloha 11 Vývoj zastoupení EAO v terciéru mezi lety 2001 a 2011; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2005); ČSÚ (2017d) – SLDB 2011

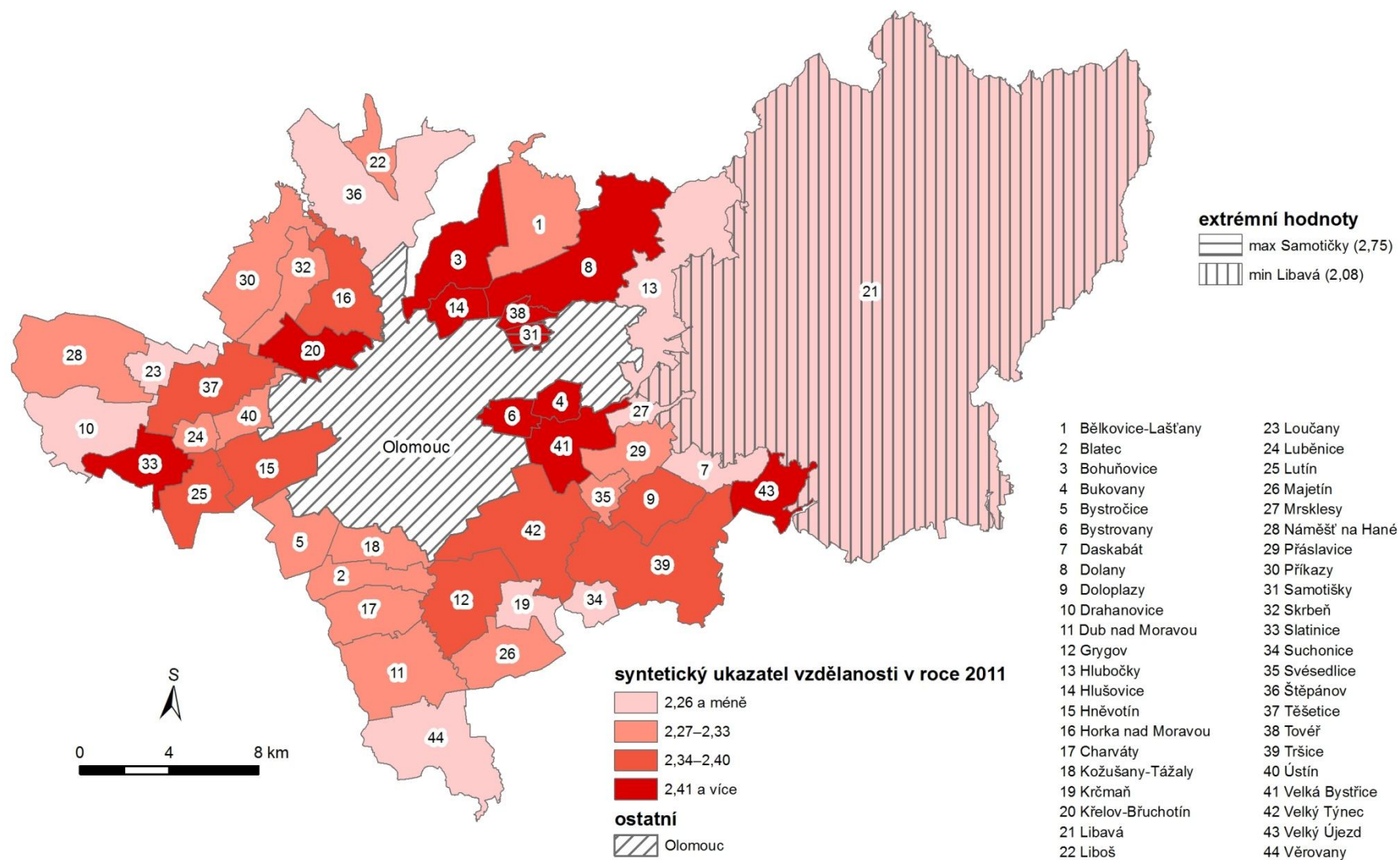
Příloha 12 Vývoj podílu rodáků mezi lety 2001 a 2011; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2005); ČSÚ (2017a); ČSÚ (2017e) – SLDB 2011

Příloha 13 Index změny zastavěných ploch mezi lety 1997 a 2016; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2017e)

Příloha 14 Intenzita porodnosti v letech 1997–2016; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2017c)

Příloha 15 Syntetický ukazatel vzdělanosti v roce 2011; vlastní zpracování; zdroje dat: ArcČR® 500; ČSÚ (2017d) – SLDB 2011

Příloha 16 Strukturovaný dotazník pro obyvatele suburbanizovaných obcí

VÝZKUM LOKÁLNÍ IDENTITY OBYVATELV SUBURBANIZOVANÉM ZÁZEMÍ OLOMOUCE

Vážený pane, vážená paní,

jsem studentkou/studentem Katedry geografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci jednoho z předmětů uskutečňuji dotazníkové šetření zaměřující se na stěhování obyvatel do zázemí Olomouce. Cílem šetření je zhodnotit vztah obyvatel zázemí Olomouce ke svým obcím. Proto se na Vás obracím s žádostí o vyplnění tohoto dotazníku. Vyplnění dotazníku nepřekročí 10 min. Výsledky terénního šetření budou sloužit výlučně pro vědecké účely a poskytnuté údaje budou pečlivě vyhodnoceny. Celý výzkum je striktně anonymní. Děkuji Vám za spolupráci a projevený zájem.

Kontakt:

Mgr. Miloslav ŠERÝ, Ph.D. (vedoucí výzkumu): e-mail: serymilos@gmail.cz, tel.: (+420) 585 634 595

Obec: _____

Tazatel/ka: _____

1. Pohlaví: ☐ muž ☐ žena 2. Věk: ☐ 15–19 ☐ 20–29 ☐ 30–39 ☐ 40–49 ☐ 50–59 ☐ 60 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání: ☐ základní ☐ střední ☐ střední s maturitou ☐ vysokoškolské

4. Jak dlouho v obci žijete? ☐ méně než 10 let ☐ 10–20 let ☐ více než 20 let ☐ jsem rodákem

5. Pokud nejste rodákem, uveďte, prosím, odkud jste se do obce přistěhoval: _____

6. Pokud nejste rodákem, uveďte, prosím, proč jste se do obce přistěhoval: _____

7. Jak byste označil vztah k Vaší obci (-5: velmi negativní; 0: neutrální; +5 velmi pozitivní)?

☐ -5 ☐ -4 ☐ -3 ☐ -2 ☐ -1 ☐ 0 ☐ +1 ☐ +2 ☐ +3 ☐ +4 ☐ +5

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

8. Jsou dle Vás v něčem obyvatelé této obce výjimeční? ☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

9. Jste hrdý na to, že žijete v této obci? ☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

10. Domníváte se, že Vám bydlení v této obci usnadňuje život?

☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

11. Podílíte se aktivně na chodu obce? ☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

12. Zúčastňujete se společenského života v obci? ☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

13. Využíváte služby (např. kadeřník, lékař, restaurace) a obchodu přítomné v obci?

☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

14. Jak byste označil/a vztahy mezi původními a přistěhovalými obyvateli? (-5: velmi negativní; 0: nijak; +5 velmi pozitivní)? ☐ -5 ☐ -4 ☐ -3 ☐ -2 ☐ -1 ☐ 0 ☐ +1 ☐ +2 ☐ +3 ☐ +4 ☐ +5

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

15. Jak vnímáte výstavbu nových domů a přísun nových obyvatel do obce? (-5: velmi negativně; 0: nijak; +5 velmi pozitivně)? ☐ -5 ☐ -4 ☐ -3 ☐ -2 ☐ -1 ☐ 0 ☐ +1 ☐ +2 ☐ +3 ☐ +4 ☐ +5

Stručně, prosím, vysvětlete: _____

16. Znáte se s ostatními obyvateli obce? ☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

17. Pokud se znáte s ostatními obyvateli obce, jde spíše o starousedlíky anebo přistěhovalé obyvatele?

☐ starousedlíci ☐ přistěhovalí ☐ obě skupiny

18. Stýkáte se s ostatními obyvateli obce? ☐ určitě ano ☐ spíše ano ☐ spíše ne ☐ určitě ne

19. Pokud se stýkáte s ostatními obyvateli obce, jde spíše o starousedlíky anebo přistěhovalé obyvatele?

☐ starousedlíci ☐ přistěhovalí ☐ obě skupiny

Příloha 17 Soubor otázek pro polostrukturované rozhovory se starosty

Do diplomové práce bylo zapojeno celkem 12 obcí, kde proběhlo dotazníkové šetření pro obyvatelstvo. Ve vaší obci jsme vyzpovídali XY občanů. Nyní bych si s vámi na toto téma promluvila, abychom získali další informace k porovnání výsledků, aby se daly lépe interpretovat. Aby nám žádná důležitá informace neunikla, tak bych vás ráda požádala, jestli bychom mohli náš rozhovor zaznamenat (nahrát).

1. Máte přehled o tom, odkud se lidé nejvíce přistěhovávají do vaší obce?
2. Z jakého důvodu si myslíte, že se lidé do vaší obce stěhují?
3. **Zabývala jsem se dvěma skupinami lidí, kteří v obci žijí a to rodáky a přistěhovalými. Zajímalo mě, jestli je mezi těmito skupinami nějaký rozdíl s ohledem na několik faktorů. Mám tady seznam 7 faktorů. Teď bych se vás chtěla zeptat, jaký je váš názor na tuto problematiku.**

Faktory

1. **vnímání výstavby nových domů a přísun nových obyvatel:** (4x15)
Jak vnímají *výstavbu nových domů* (a přísun nových obyvatel) rodáci a jak ho vnímají noví obyvatelé?
2. **participace (účastnění se dění v obci):** (4xP)
Jak *společensky aktivní* se vám zdají lidé ve vaší obci?
Myslím to s ohledem na jejich aktivní podílení se na *chodu obce*, jejich účast na *společenském životě* a jejich *využívání služeb a obchodů* přímo v obci.
3. **Identita (Integrita):** (4xI)
Podotázka 1: Myslíte si, že jsou obyvatelé této obce nějakým způsobem *výjimeční a hrdí* na to, že *žijí* v této obci?
Podotázka 2: Snaží se *obec usnadnit lidem život*?
4. **vztah k obci:** (4x7)
Myslíte si, že lidé, kteří ve vaší obci žijí déle, k ní mají *pozitivnější vztah*?
(Možnost 1: Která z těchto skupin má pozitivnější vztah k obci. Možnost 2: Myslíte si, že je nějaký rozdíl mezi těmito dvěma skupinami ve vztahu k obci.)
5. **známosti + komunikace:** (4x17; 4xK)
Zdá se vám, že se lidé *znají* a *komunikují* pouze v rámci své skupiny nebo se rodáci *znají* a *komunikují* s nově přistěhovalými a naopak?
(Rozdělit otázku na dvě otázky: napřed se zeptat, jestli se znají a až mi odpoví, tak se zeptat, jestli spolu pravidelně komunikují)
6. **stýkání (společenské vnímání):** (4x19)
Zdá se vám, že se *lidé stýkají* pouze v rámci své skupiny nebo jim na tom nesejde a starousedlíci se bez problému baví s přistěhovalými a naopak?
7. **vnímání vztahů mezi původními a přistěhovalými obyvateli:** (4x14)
Je nějaký rozdíl mezi rodáky a přistěhovalými ve *vnímání vztahů* mezi původními a přistěhovalými obyvateli?
(Možnost 1: Jak vnímají vztah mezi původními a přistěhovalými obyvateli rodáci a jak ho vnímají noví obyvatelé?)

Příloha 18 Fotodokumentace Bystročic

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 19 Fotodokumentace Dolan

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 20 Fotodokumentace Tověře

Zdroj: vlastní zpracování